

Հ Ի Մ Ն Ա Վ Ո Ր ՈՒ Մ Ն Ե Ր

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2017 ԹՎԱԿԱՆԻ
 ԳԵՐԱԿԱ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ

NN ը/կ	Հիմնավորումներ
-----------	-----------------------

ՀՀ կառավարության աշխատակազմ

1.	<p style="text-align: center;">Նորաստեղծ տեսչական մարմինների գործարկում և բնականոն գործունեության ապահովում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից իրականացվող տեսչական բարեփոխումների շրջանակում 2014 թվականի դեկտեմբերի 30-ին ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է «Տեսչական մարմինների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը, որի 19-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն տեսչական մարմիններն ստեղծվում են օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո երեք տարվա ընթացքում: Օրենքն ուժի մեջ է մտել 2015 թվականի հունվարի 9-ին: Օրենքի ընդունման պահին Հայաստանի Հանրապետությունում գործում էր 18 տեսչություն: Մինչև օրս ստեղծվել են երեք տեսչական մարմիններ՝ Շուկայի վերահսկողության տեսչական մարմինը, Առողջապահական տեսչական մարմինը, Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմինը, լուծարվել է ՀՀ արդարադատության նախարարության աշխատակազմի օրինականության վերահսկողության տեսչությունը, լուծարման գործընթացում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության աշխատակազմի գյուղատնտեսական տեխնիկայի պետական տեսչությունը: «Տեսչական մարմինների մասին ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի ընդունման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է տեսչական համակարգի օպտիմալացման ընթացքում ի հայտ եկած խնդիրներով, որոնց լուծումները ամրագրված են առջարկվով չնախագծով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Տեսչական մարմինների ստեղծմամբ ակնկալվում է օպտիմալացնել գործադիր իշխանության համակարգում գործող ստուգում իրականացնող մարմինները՝ կրճատելով ստուգում իրականացնող մարմինների թիվը և ստեղծել նոր տեսչական համակարգ՝ անկախ տեսչական մարմիններ, կառավարման նոր մոդելով և պատասխանատվության հստակ տարանջատմամբ,</p>
-----------	---

	<p>ինչը մի կողմից կբերի պետական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման, վարչական կոռուպցիայի խիստ նվազեցման, մյուս կողմից՝ գործարար միջավայրի բարելավման:</p>
	<p align="center">Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարություն</p>
2.	<p align="center">Իրան-Հայաստան 400 կՎ լարման էլեկտրահաղորդման օդային գծի կառուցման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Իրան-Հայաստան 400 կՎ լարման երկշղթա էլեկտրահաղորդման գծի կառուցումը նպատակաուղղված է գազ-էլեկտրաէներգիայի դիմաց ծրագրով հայկական կողմի ստանձնած պարտավորությունների կատարման ապահովմանը, ինչպես նաև էներգետիկայի բնագավառում տարածաշրջանային փոխշահավետ համագործակցության զարգացմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Նոր էլեկտրահաղորդման գծի կառուցմամբ նկատելիորեն կբարելավվի ծառայության որակը, զգալիորեն կխթանվի էներգետիկայի բնագավառում տարածաշրջանային փոխշահավետ համագործակցության զարգացումը, ինչպես նաև կստեղծվի նախապայման՝ ԱՊՀ երկրների էլեկտրաէներգետիկ համակարգի հետ զուգահեռ աշխատանք կազմակերպելու համար: Արդյունքում Իրան-Հայաստան էլեկտրաէներգիայի փոխանակման հզորությունը ներկայիս 300 ՄՎտ-ից կհասցվի 1000-1200 ՄՎտ-ի:</p>
3.	<p align="center">Հայաստան-Վրաստան 400 կՎ լարման էլեկտրահաղորդման օդային գծի կառուցման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Հայաստան-Վրաստան 400 կՎ լարման էլեկտրահաղորդման օդային գծի կառուցման նպատակը Վրաստանի և Իրանի էներգահամակարգերի հետ կայուն աշխատանքի ապահովումն է՝ նպատակ ունենալով բոլոր երեք երկրների էներգահամակարգերի համատեղ աշխատանքը զուգահեռ ռեժիմում: Հայաստան-Վրաստան էլեկտրահաղորդման օդային գծի կառուցմամբ զգալիորեն կխթանվի էներգետիկայի բնագավառում տարածաշրջանային հյուսիս-հարավ (ՌԴ-Վրաստան-ՀՀ-ԻԻՀ) փոխշահավետ համագործակցության զարգացումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Նոր էլեկտրահաղորդման գծերի կառուցմամբ նկատելիորեն կբարելավվի ծառայության որակը, զգալիորեն կխթանվի էներգետիկայի բնագավառում տարածաշրջանային փոխշահավետ համագործակցության զարգացումը, ինչպես նաև կստեղծվի նախապայման՝ ԱՊՀ երկրների էլեկտրաէներգետիկ համակարգի հետ զուգահեռ աշխատանք կազմակերպելու համար: Արդյունքում Հայաստան-Վրաստան էլեկտրաէներգիայի փոխանակման հզորությունը ներկայիս 200 ՄՎտ-ից առաջին փուլում՝ 2019 թվականին կհասցվի 350 ՄՎտ-ի, երկրորդ փուլում՝ 2021 թվականին՝ 700 ՄՎտ-ի, և վերջնական փուլում՝ 1050 ՄՎտ-ի:</p>
4.	<p align="center">Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի շահագործման ժամկետի երկարաձգման ծրագրի իրականացման վերաբերյալ</p>

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հաշվի առնելով, որ Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի շահագործման ժամկետն ավարտվում է 2016 թվականին և ՀՀ-ում նոր միջուկային էներգաբլոկի կառուցման աշխատանքները դեռ չեն մեկնարկել՝ ՀՀ էներգետիկ անվտանգության ներկայիս մակարդակի պահպանման համար անհրաժեշտություն է առաջացել իրականացնել Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի շահագործման ժամկետի երկարաձգման ծրագիրը:

Հայկական ԱԷԿ-ի անվտանգ շահագործումն ապահովելու նպատակով ՀՀ կառավարության 2014 թվականի մարտի 27-ի նիստի N 12 արձանագրության 11-րդ կետով հավանության է արժանացել Հայկական ատոմային էլեկտրակայանի երկրորդ էներգաբլոկի շահագործման նախագծային ժամկետի երկարացման ծրագիրը (այսուհետ՝ ծրագիր), համաձայն որի կիրականացվեն Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի սարքավորումների և շինությունների համալիր զննման ու մնացորդային ռեսուրսի գնահատման աշխատանքները, այնուհետև կսկսվեն Հայկական ատոմային էլեկտրակայանի երկրորդ էներգաբլոկի լրացուցիչ ժամկետում շահագործման նախապատրաստման աշխատանքները:

ՀՀ կառավարության 2014 թվականի հուլիսի 14-ի N 836-Ն որոշմամբ հաստատվել է Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ անվտանգության ապահովման հայեցակարգի դրույթների իրականացումն ապահովող 2014-2020 թվականների միջոցառումների ծրագիր-ժամանակացույցը:

2015 թվականի մայիսի 12-ին ուժի մեջ են մտել Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության միջև ստորագրված Հայկական ատոմային էլեկտրակայանի N 2 էներգաբլոկի շահագործման ժամկետի երկարաձգման հարցում համագործակցության մասին և Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ատոմային էլեկտրակայանի շահագործման ժամկետի երկարաձգման աշխատանքների ֆինանսավորման համար Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը պետական արտահանման վարկ տրամադրելու մասին համաձայնագրերը:

2017 թվականի ընթացքում կիրականացվեն Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի սարքավորումների, համակարգերի և շինությունների արդիականացման նախագծային աշխատանքները, սարքավորումների մնացորդային պաշարի հաշվարկային հիմնավորումը, ճառագայթային անվտանգության մակարդակի բարձրացմանն ուղղված աշխատանքները (ռադիոակտիվ թափոնների կառավարման արդիականացում, ռադիոակտիվ թափոնների պահպանման կոնտեյնրերի ձեռքբերում):

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի սարքավորումների, համակարգերի և շինությունների արդիականացման նախագծային աշխատանքների և սարքավորումների մնացորդային պաշարի հաշվարկային հիմնավորման արդյունքում կմշակվի Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի սարքավորումների և համակարգերի արդիականացման նախագիծ և կհիմնավորվի չփոխարինվող ու չվերականգնվող սարքավորումների հետագա շահագործման հնարավորությունը:

5. **Վերականգնվող էներգետիկայի ընդլայնման ծրագրի շրջանակում երկրաջերմային ծրագրի նախապատրաստական աշխատանքների իրականացման վերաբերյալ**

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 1060-Ա որոշման հավելվածի 1.2-րդ կետի «Էներգետիկ ենթակառուցվածքներ և բնական պաշարներ» բաժնի 11-րդ ենթակետի և ՀՀ կառավարության 2017-2022թթ. ծրագրի 3.4 կետի «Էներգետիկա» բաժնի 7.1 ենթակետի ա. պարբերության ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 2014 թվականի հուլիսի 31-ի N 836-Ն որոշման հավելվածի 9-րդ կետի պահանջների կատարման ապահովումն է: ՀՀ Նախագահի 2015 թվականի հուլիսի 21-ի ՆՀ-467-Ն հրամանագրով հաստատված «Երկրաջերմային հետախուզական հորատման ծրագիր» դրամաշնորհի համաձայնագրի շրջանակներում նախատեսվում է Կարկառի երկրաջերմային տեղանքում առաջնային էներգակրի պարամետրերի որոշման համար իրականացնել հորատանցքերի հորատման աշխատանքներ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Հորատանցքերի հորատման աշխատանքներն ուղղված են Կարկառի երկրաջերմային տեղանքում առաջնային էներգակրի պարամետրերի պատշաճ որոշման ապահովմանը:

6.

«Հանրապետական երկրաբանական ֆոնդ» ՊՈԱԿ-ում առկա երկրաբանական տեղեկությունների և օգտակար հանածոների հանքավայրերի և երևակումների անձնագրերի թվայնացման և հրապարակման աշխատանքների իրականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության աշխատակազմի և Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների միջազգային զարգացման գործակալության միջև կնքված «Հանքարդյունաբերության ոլորտի թափանցիկության բարելավում» ծրագրի առաջին բաղադրիչի կիրարկումն ապահովելու նպատակով պետք է իրականացվեր «Հանրապետական երկրաբանական ֆոնդ» ՊՈԱԿ-ում առկա տվյալների թվայնացում և հրապարակում: 2016 թվականի ընթացքում նախատեսված է թվայնացնել ֆոնդում առկա տվյալների առնվազն 35-40%-ը, ինչպես նաև ստեղծել ինտերնետ կայք և արդեն իսկ թվայնացված տեղեկատվությունը տեղադրել այդ կայքում: 2017 թվականի ընթացքում նախատեսվում է թվայնացնել ֆոնդում առկա տվյալների՝ մնացած 60-65%-ը, և 100 % տեղեկատվությունը տեղադրել արդեն իսկ ստեղծված ինտերնետ կայքում:

ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 1060-Ա որոշման հավելվածի 1.2-րդ կետի «Էներգետիկ ենթակառուցվածքներ և բնական պաշարներ» բաժնի 4-րդ ենթակետի և ՀՀ կառավարության 2017-2022թթ. ծրագրի 3.4 կետի «Բնական պաշարներ» բաժնի 2.1 ենթակետի համաձայն պետք է իրականացվեն օգտակար հանածոների հանքավայրերի և երևակումների անձնագրերի թվայնացման և հրապարակման աշխատանքներ: Ներկայումս գործող ինտերնետային կայքէջում կլրացվեն 2014թվականից հետո կազմված՝ «Հանրապետական երկրաբանական ֆոնդ» ՊՈԱԿ-ում առկա, օգտակար հանածոների հանքավայրերի և երևակումների անձնագրերի թվայնացված տարբերակները, ինչպես նաև կթվայնացվեն նոր կազմված անձնագրերը՝ առկայության դեպքում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

	Կբարելավվի տեղեկատվության դյուրին հասանելիությունը հանրությանը:
Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների նախարարություն	
7.	<p style="text-align: center;">«Մակրոտնտեսական կայունությանը միտված պարտքի կայունացում, պարտքի կառավարելիության բարձրացում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Վերջին տարիներին ՀՀ կառավարության կողմից իրականացվել է հակացիկլիկ հարկաբյուջետային քաղաքականություն՝ նպատակ ունենալով հնարավորինս հակազդելու արտաքին աշխարհից ներթափանցող բացասական ազդեցություններին: Արդյունքում ՀՀ պետական բյուջեի պակասուրդը գերազանցել է ծրագրված մակարդակը, ինչի հետևանքով արձանագրվել է պարտքի աճ: Ստեղծված իրավիճակում հարկաբյուջետային քաղաքականության գերխնդիրն է պարտք/ՀՆԱ-ի ցուցանիշի կայունացումը, ինչն ընդհանուր մակրոտնտեսական կայունության ապահովման գլխավոր նախապայմաններից մեկն է:</p> <p>Մյուս կողմից, «Պետական պարտքի մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 7-րդ կետի համաձայն՝ «Եթե կառավարության պարտքը տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գերազանցում է ՀՀ նախորդ տարվա ՀՆԱ-ի 50%-ը, ապա հաջորդ տարվա ՀՀ պետական բյուջեի դեֆիցիտը չպետք է գերազանցի ՀՆԱ-ի վերջին երեք տարիների ծավալների միջին ցուցանիշի 3 տոկոսը»:</p> <p>Պետական ֆինանսների արդյունավետության բարձրացման, զարգացման և երկրին տրամադրվող աջակցության հասցեականության ու արդյունավետության բարձրացման նպատակով անհրաժեշտ է ներդնել արտաքին ֆինանսավորմամբ իրականացվող ծրագրերի մոնիթորինգի և կորդինացման համակարգ և ստեղծել համապարփակ տեղեկատվական բազա: Տնտեսական զարգացումներով պայմանավորված լրացուցիչ պետական ծախսերի անհրաժեշտության առաջացման պարագայում անհրաժեշտ է բացառել հաստատված ծախսերի վերաբաշխումները և վերջիններս կատարել բացառապես ներքին եկամուտների հնարավորությունների սահմաններում՝ խուսափելով նոր պարտքի ձևավորումից:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՀՀ կառավարության պարտք/ՀՆԱ-ի ցուցանիշը 2016 թվականի տարեվերջին առաջին անգամ կգերազանցի 50% շեմը՝ կիրառելով համապատասխան օրենսդրական սահմանափակումը՝ 2017 թվականի համար ՀՀ պետական բյուջեի դեֆիցիտը չպետք է գերազանցի 150.1 մլրդ դրամը (ՀՆԱ-ի 2.8%-ը):</p>
8.	<p style="text-align: center;">«Գնումների մասնակի կենտրոնացված համակարգի ներդրում, գնման պայմանագրերի կատարման արդյունքների ընդունման գործընթացի էլեկտրոնային եղանակով կազմակերպում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գնումների մասին ՀՀ օրենսդրությամբ գնումներն իրականացվում են ապակենտրոնացված եղանակով: Այսինքն պատվիրատուներն ինքնուրույն են կազմակերպում գնման ընթացակարգերը: Միաժամանակ՝ էլեկտրոնային գնումների համակարգն օգտագործող պատվիրատուները պայմանագրերի կատարման արդյունքների ընդունման գործընթացն</p>

	<p>իրականացնում են թղթային եղանակով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Պարբերական սպառման բնույթ և միանման տեխնիկական բնութագրեր ունեցող որոշ ապրանքների ու ծառայությունների գնումները կիրականացվեն կենտրոնացված կարգով, գնումների պայմանագրերի կատարման արդյունքների ընդունման գործընթացը կդառնա էլեկտրոնային:</p>
9.	<p>Օտարերկրյա և միջազգային կազմակերպությունների ֆինանսավորմամբ ծրագրերի համաձայն իրականացվող գնումների թղթային եղանակով կազմակերպումից էլեկտրոնային եղանակի անցման գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Համաշխարհային բանկն առաջարկել է իր կողմից ֆինանսավորվող ծրագրերի շրջանակում գնումները (գնանշման հարցում և բաց ազգային մրցույթ) իրականացնել էլեկտրոնային գնումների Armeps համակարգի միջոցով՝ առանց ֆունկցիոնալ փոփոխությունների:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Համաշխարհային բանկի ֆինանսավորմամբ ծրագրերի շրջանակներում կատարվող գնման գործընթացները (գնանշման հարցում և բաց ազգային մրցույթ) կկազմակերպվեն պետական գնումների էլեկտրոնային համակարգի միջոցով:</p>
10.	<p>«Հարկաբյուջետային քաղաքականության իրականացման թափանցիկության և հաշվետվողականության աստիճանի բարձրացման նպատակով մասնագիտական ու հանրային հետադարձ կապի ապահովում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Ներկայումս ՀՀ կառավարության կողմից վարվող հարկաբյուջետային քաղաքականության վերաբերյալ հանրությանը հետաքրքրող բազմաբնույթ հարցերի պատասխաններն ամբողջությամբ և լիարժեք չեն տրվում, և որոշ կարևոր հարցադրումներ մնում են չլուսաբանված կամ վատ լուսաբանված, ինչի արդյունքում զանգվածային լրատվամիջոցներում տեղ են գտնում ոչ ճիշտ տեղեկատվություններ: Վերոնշյալի շրջանակներում անհրաժեշտ է դառնում հանրությանը հետաքրքրող առավել կարևոր հարցերի վերաբերյալ հատուկ շփման հարթակի ստեղծումը: Հանրության հետ համագործակցությունը խորացնելու նպատակով գերակա խնդիր է դարձել առավել հանրային և թափանցիկ աշխատանքը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է Հայաստանի տնտեսական և ֆինանսական իրավիճակի վերաբերյալ հանրության իրազեկվածության բարձրացում, ինչը նախատեսվում է իրականացնել վերոնշյալ հարթակի և ֆեյսբուքյան էջի, ինչպես նաև Twitter սոցիալական հարթակի ստեղծման միջոցով: Արդյունքում ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից հատուկ հարթակների միջոցով հանրությանը կտրամադրվեն ՀՀ կառավարության կողմից վարվող հարկաբյուջետային քաղաքականությանն առնչվող հիմնական հարցերի վերաբերյալ գրավոր և բանավոր պարզաբանումներ,</p>

	<p>լրատվամիջոցների հետ կկազմակերպվեն քննարկումներ, ստեղծված հատուկ հարթակների միջոցով փոխադարձ կապ կստեղծվի այլ շահագրգիռ մարմինների հետ, ինչպես նաև ըստ անհրաժեշտության կկազմակերպվեն ՀՀ ֆինանսների նախարարի և այլ պաշտոնատար անձանց ասուլիսներ:</p>
11.	<p align="center">«ՀՀ հարկային օրենսգրքի կիրարկումն ապահովող իրավական նորմատիվ ակտերի նախագծերի մշակում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>«ՀՀ հարկային օրենսգրքի կիրարկումն ապահովող իրավական նորմատիվ ակտերի նախագծերի մշակում» խնդիրը ՀՀ կառավարության 2017 թվականի գերակա խնդրի սահմանելը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» N 1060-Ա որոշմամբ հաստատված՝ ՀՀ կառավարության ծրագրային դրույթների իրագործմամբ: Մասնավորապես, ծրագրի «Գործարարության զարգացում և խրախուսում» բաժնի 3-րդ կետի «բ» ենթակետի համաձայն նախատեսվում է իրականացնել տնտեսական ակտիվությունը, տնտեսվարողների մրցակցությունը սահմանափակող իրավանորմերի մշտադիտանցում և վերհանված խոչընդոտների վերացման ուղղությամբ միջոցառումների, ինչպես նաև տնտեսվարողների համար ստեղծել կանխատեսելի և ընկալելի տնտեսական միջավայր: Այս առումով, չնայած նրան, որ ՀՀ հարկային օրենսգրքի ընդունմամբ և ուժի մեջ մտնելով ՀՀ հարկային համակարգում կատարվելու են մի շարք արմատական փոփոխություններ, այնուամենայնիվ, անհրաժեշտ է մշակել և ՀՀ կառավարության քննարկմանը ներկայացնել ՀՀ հարկային օրենսգրքի կիրարկումն ապահովող իրավական (օրենսդրական և ենթաօրենսդրական) ակտերը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - իրականացնել ՀՀ հարկային օրենսգրքի ընդունմամբ պայմանավորված՝ մշակման կամ փոփոխության ենթակա օրենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերի գույքագրում՝ պարզելու համար դրանց նախնական ցանկը, - սահմանել ՀՀ հարկային օրենսգրքի ընդունմամբ պայմանավորված՝ մշակման կամ փոփոխության ենթակա օրենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերի ընդունման առաջնահերթությունները՝ համապատասխան պետական մարմինների, ինչպես նաև հանրային քննարկումների միջոցով հասարակական և շահագրգիռ այլ կազմակերպությունների հետ, - մշակել և ՀՀ կառավարության քննարկմանը ներկայացնել ՀՀ հարկային օրենսգրքի ընդունմամբ պայմանավորված՝ մշակման կամ փոփոխության ենթակա օրենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերի նախագծերը:
12.	<p align="center">«Անշարժ գույքի հարկի հարկման բազայի, դրույքաչափերի և պարտավորությունների կատարման նոր մեխանիզմների սահմանման առաջարկությունների ներկայացում ՀՀ կառավարության աշխատակազմ» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p>

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

«Անշարժ գույքի հարկի հարկման բազայի, դրույքաչափերի և պարտավորությունների կատարման նոր մեխանիզմների սահմանման առաջարկությունների ներկայացում ՀՀ կառավարության աշխատակազմ» խնդիրը ՀՀ կառավարության 2017 թվականի գերակա խնդիր սահմանելը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 1060-Ա որոշմամբ հաստատված ՀՀ կառավարության ծրագրով ամրագրված ծրագրային դրույթների իրագործման անհրաժեշտությամբ: Մասնավորապես, «Հարկային և մաքսային համակարգեր» բաժնի 5-րդ կետի «ա» ենթակետի համաձայն նախատեսվում է 2017 թվականի ընթացքում վերանայել գույքահարկով հարկման մեխանիզմները՝ նպատակ ունենալով խրախուսել պարապուրդում գտնվող գույքի մասնակցությունը տնտեսությունում ստեղծվող ավելացված արժեքին:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է՝

- իրականացնել գույքային հարկերի, որպես սեփականությունից գանձվող հարկերի, հարկման հորիզոնական և ուղղահայաց մեխանիզմների, ինչպես նաև դրանց հիմքում դրված սկզբունքների միջազգային փորձի ուսումնասիրություն,
- նախաձեռնել քննարկումներ հանրապետության տարածքում ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց պատկանող անշարժ գույքի վերաբերյալ ճշգրիտ տեղեկատվական բազայի ձևավորման, ինչպես նաև անշարժ գույքի հարկով հարկման բազան անշարժ գույքի հարկման օբյեկտի կադաստրային արժեքից շուկայական արժեքին անցում կատարելու նպատակով միջգերատեսչական աշխատանքային խմբի շրջանակներում «Անշարժ գույքի հարկով հարկման բազայի արժեքի գնահատման մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի մշակման հետ կապված,
- ներկայացնել առաջարկություններ ՀՀ հարկային օրենսգրքի 46-րդ «Անշարժ գույքի հարկով հարկման օբյեկտը, հարկման բազան և դրույքաչափերը» գլխի վերախմբագրման օրինագծի մշակման աշխատանքներ նախաձեռնելու նպատակով համապատասխան օրենսդրական փոփոխություններ կատարելու հետ կապված, որոնք առնչվում են անշարժ գույքի հարկով չհարկվող շենի վերանայմանը, հարկի ավելի հիմնավորված դրույքաչափերի սահմանմանը, հարկային արտոնությունների համակարգի արդյունավետության բարձրացմանը, ինչպես նաև անշարժ գույքի հարկի գծով պարտավորությունների կատարման նոր մեխանիզմների սահմանմանը,
- քննարկել տնտեսվարող սուբյեկտներին պատկանող՝ գույքահարկով հարկման օբյեկտ հանդիսացող գույքային միավորների համար առավել բարձր գույքահարկի դրույքաչափերի սահմանման հարցը՝ այն դեպքերում, երբ գույքային միավորները փաստացի պարապուրդի են մատնված:

13. «Հանրային հատվածի կազմակերպություններում հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգի ներդրում» գերակա խնդրի վերաբերյալ

1.Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հանրային հատվածի կազմակերպություններում հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգի

ներդրման աշխատանքների շարունակականության ապահովման նպատակը դեռևս 2014 թվականին ընդունված «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի պահանջների ապահովումն է:

«Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի հիման վրա ընդունված ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2014 թվականի հուլիսի 23-ի N 463-Ն հրամանով հաստատված ժամանակացույցին համապատասխան հանրային հատվածի կազմակերպություններում 2016 թվականի հունվարի 1-ից սկսվել է և 2017-2018թթ. իրականացվելու է հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգի ներդրում: Այդ աշխատանքների իրականացման ընթացքում անհրաժեշտություն է առաջանում որոշակի փոփոխություններ կատարել արդեն իսկ գործող իրավական ակտերում կամ ընդունել նոր իրավական ակտեր: Միաժամանակ, անհրաժեշտ է գործնական օգնություն ցուցաբերել նաև հանրային հատվածի կազմակերպություններին՝ նոր համակարգի ներդրման աշխատանքները ժամանակին և ամբողջությամբ իրականացնելու համար:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է՝ ՀՀ հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտին համապատասխանող առանձին ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման նոր համակարգի ներդրման աշխատանքների նկատմամբ հսկողություն իրականացնելու համար ձևավորել վերահսկողական և մշտադիտարկման համակարգ, ինչպես նաև օժանդակել առանձին ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստող հանրային հատվածի կազմակերպություններին՝ նոր համակարգի ներդրման աշխատանքները պատշաճ ձևով իրականացնելու համար:

14. «ՀՀ պետական գանձապետական պարտատոմսերի առաջնային շուկայի մասնակիցների վարքագծի գնահատման գործուն համակարգի ներդրում» խնդիրը ՀՀ կառավարության 2017 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ներկայումս Հայաստանի Հանրապետության պետական գանձապետական պարտատոմսերի շուկայում գործում են յոթ առաջնային դիլերներ, որոնք, ի տարբերություն շուկայի մնացած մասնակիցների, իրավունք ունեն առանց միջնորդների պարտատոմսեր ձեռք բերել անմիջապես թողարկողից: Սահմանված չէ առաջնային դիլերների ընտրության հստակ կանոնակարգ: Նրանց հետ պայմանագրեր կնքվում են ներկայացված դիմումի հիման վրա, եթե բավարարում են պարտատոմսերի շուկան կարգավորող իրավական ակտերով նախատեսված նվազագույն պահանջները: Այդ կապակցությամբ ՀՀ կառավարության ծրագրով նախատեսվել է մինչև 2017 թվականի ավարտը ներդնել երկրորդային շուկայի զարգացման միտված ՀՀ պետական գանձապետական պարտատոմսերի առաջնային շուկայի մասնակիցների վարքագծի գնահատման և ընտրության գործուն համակարգ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունք

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է մինչև 2017 թվականի ավարտը մշակել

և հաստատել ՀՀ պետական գանձապետական պարտատոմսերի առաջնային շուկայի մասնակիցների վարքագծի գնահատման և ընտրության կարգը: Կներդրվի առաջնային դիլերի ռոտացիոն համակարգ: Կապահովվի վարքագծի գնահատման գործընթացի հրապարակայնությունը, իսկ գնահատման արդյունքները կտեղադրվեն ՀՀ ֆինանսների նախարարության պաշտոնական կայքում: Կբարձրանա առաջնային դիլերի՝ որպես շուկա ստեղծողի, պատասխանատվությունը պարտատոմսերի երկրորդային շուկայի զարգացման նպատակով: Շուկայի մասնակիցների համար հավասար միջավայրի ապահովումը կխթանի մրցակցությունը՝ նպաստելով պետական գանձապետական պարտատոմսերի երկրորդային շուկայի զարգացմանը:

15. Բյուջետային ծրագրերի ծախսերը կազմելու հաշվարկման գործընթացի ավտոմատացման աշխատանքների իրականացման նախաձեռնման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ներկայումս պետական բյուջեի կազմման գործընթացում բազմաթիվ գործառույթներ ավտոմատացված չեն, որի արդյունքում բյուջետային ծրագրերի կազմման փուլում մեծանում է բյուջետային հսկողության ռեսուրսատարությունը, մեծանում է սխալների կատարման և խեղումների հավանականությունը, հետագայում ծրագրերը հնարավորություն չեն ունենում ավտոմատ համակցել կատարողական համակարգերի (էլ-գանձապետարան, գնումներ) հետ: Վերջինս նվազեցնում է պետական ֆինանսների կառավարման արդյունավետությունը: Դրանով պայմանավորված անհրաժեշտ է նախաձեռնել բյուջետային ծրագրերի ծախսերը կազմելու հաշվարկման գործընթացի ավտոմատացման աշխատանքների իրականացումը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ակնկալվում է, որ 2019 թվականին կներդրվի պետական ծախսերը կազմելու ավտոմատացված համակարգ, որը նաև հնարավորություն կընձեռի այն ինտեգրելու պետական կառավարման համակարգում գործող այլ ավտոմատացված համակարգերի հետ՝ տեղեկատվության փոխանակման նպատակով:

Վերը նշված գերակա խնդրի իրականացման ուղղությամբ 2017 թվականին նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ քայլերը՝

- պետական ծախսերը կազմելու՝ պետական բյուջեն ձևավորելու գործընթացի ավտոմատացված համակարգ մշակելու և վերջինիս պետական կառավարման համակարգում գործող այլ ավտոմատացված համակարգերի հետ ինտեգրելու՝ տեղեկատվության փոխանակման հնարավորություն ստեղծելու աշխատանքների ձեռքբերման մրցույթի անցկացում (մրցույթը հայտարարվել է այն պայմանով, որ պայմանագիրը ուժի մեջ է մտնելու վերջինիս կատարման համար անհրաժեշտ ֆինանսավորումը պետական բյուջեում նախատեսելու պարագայում),
- համակարգի մշակման սկզբնական՝ 1-ին փուլի իրականացում (մրցույթի հաղթողի կողմից տեխնիկական առաջադրանքի հստակեցում և համաձայնեցում ՀՀ ֆինանսների նախարարության հետ):

16. ՊՈԱԿ-ների գործունեության թափանցիկության և արդյունավետության բարձրացման նպատակով վերջիններիս հաշիվների գանձապետարանի միջոցով վարման կազմակերպման նախաձեռնելու վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ներկայումս պետությանը և համայնքներին պատկանող դրամական միջոցները հիմնականում համախմբված են գանձապետական միասնական հաշվում: Բացառություն են կազմում ՊՈԱԿ-ների, ՀՈԱԿ-ների և պետական ու համայնքային մասնակցությամբ ընկերությունների հաշիվների մնացորդները, որոնք շրջանառվում են բանկային համակարգի միջոցով: Այս հանգամանքը չի ապահովում այս միավորների գործունեության պատշաճ թափանցիկությունը և միջոցների (որոնք կազմում են պետական ֆինանսների բաղկացուցիչ մասը) օգտագործման արդյունավետությունը:

Դրանով պայմանավորված, ՊՈԱԿ-ների դրամական հոսքերի կառավարման արդյունավետությունը բարձրացնելու, ֆինանսական կարգապահությունը բարելավելու, ՊՈԱԿ-ների գործունեության թափանցիկության ավելի բարձր աստիճան ապահովելու և դրանով իսկ պետական ֆինանսների կառավարման արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով անհրաժեշտ է նախաձեռնել ՊՈԱԿ-ների հաշիվների վարումը գանձապետարանի միջոցով կազմակերպելու գործընթացը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ակնկալվում է, որ 2018 թվականի ավարտին ՊՈԱԿ-ների հաշիվների վարումը կկազմակերպվի գանձապետարանի միջոցով: Վերը նշված գերակա խնդրի իրականացման ուղղությամբ 2017 թվականին նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ քայլը՝ Տեխնիկական առաջադրանքի մշակում և գնումների գործընթացի անցկացում:

17. «Առնվազն թվով երկու պետությունների հետ կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի ստորագրում» խնդիրը ՀՀ կառավարության 2017 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ներկայումս Հայաստանի Հանրապետությունը թվով 46 պետությունների հետ ունի կնքված կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրեր: Այդուհանդերձ, տնտեսության և միջպետական առևտրի զարգացման ու տնտեսական կապերի աշխարհագրության ընդլայնմանը զուգահեռ անհրաժեշտություն է առաջանում մշտապես ընդլայնել նաև կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի շրջանակը՝ դրանով իսկ խթանելով տնտեսական աճը և արտահանման ծավալների աճը: Այդ կապակցությամբ ՀՀ կառավարության ծրագրով նախատեսվել է, որ մինչև 2018 թվականի ավարտը կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի քանակը կընդլայնվի թվով 8-ով:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը առկա խնդիրները

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է մինչև 2017 թվականի ավարտը առնվազն

երկուսով ավելացնել կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի քանակը:
Մասնավորապես, նախատեսվում է մինչև 2017 թվականի ավարտը կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրեր ստորագրել Ղրղզստանի Հանրապետության և Իսրայելի հետ:

18. Գնումների էլեկտրոնային աճուրդի համակարգի ձեռքբերումը ՀՀ կառավարության 2017 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)
2017 թվականի ապրիլի 25-ից ուժի մեջ մտած "Գնումների մասին" ՀՀ օրենքով նախատեսվում է ներդրնել էլեկտրոնային աճուրդներով ապրանքների, աշխատանքների և ծառայությունների գնման ընթացակարգ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը
Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է 2018 թվականին գործարկել էլեկտրոնային աճուրդներով գնումների կատարման ծրագրային ապահովում:

19. BEPS ծրագրի 15-րդ գործողության՝ «Հարկման բազայի քայքայումը և շահույթի տեղափոխումը կանխելու նպատակով հարկային պայմանագրին առնչվող միջոցառումների իրականացման վերաբերյալ» բազմակողմ կոնվենցիայի ստորագրումը ՀՀ կառավարության 2017 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)
«Հարկման բազայի քայքայումը և շահույթի տեղափոխումը կանխելու նպատակով հարկային պայմանագրին առնչվող միջոցառումների իրականացման վերաբերյալ» բազմակողմ կոնվենցիան հանդիսանում է BEPS ծրագրի 15-րդ գործողությունը, որի ստորագրումը թույլ կտա Կոնվենցիան ստորագրած բոլոր երկրների հարկ վճարողների համար սահմանել կրկնակի հարկման համաձայնագրերի որոշ դրույթների կիրառման միասնական մոտեցումներ, ինչն էլ հարկումից խուսափելը կանխելը և հարկեր չվճարելու դեմ պայքարը կդարձնի էլ ավելի արդյունավետ:

3. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը առկա խնդիրները
Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է մինչև 2017 թվականի հունիսի 7-ը ստորագրել BEPS ծրագրի 15-րդ գործողությունը՝ «Հարկման բազայի քայքայումը և շահույթի տեղափոխումը կանխելու նպատակով հարկային պայմանագրին առնչվող միջոցառումների իրականացման վերաբերյալ» բազմակողմ կոնվենցիան:

Հայաստանի Հանրապետության տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարություն

20. Փոստային կապի ազգային օպերատոր՝ «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի կառավարչի ընտրության

գործընթացի կազմակերպման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 1060-Ա որոշման հավելվածի 1.2-րդ «Ոլորտային զարգացում» կետի «Տրանսպորտ, կապ և ՏՀՏ ոլորտ» «թ» ենթակետի ապահովմամբ, ինչպես նաև Փոստային կապի ազգային օպերատոր՝ «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի կառավարման նոր մոդելի ներդրմամբ: ՀՀ կառավարության 2006 թվականի սեպտեմբերի 22-ի N 1379-Ա որոշմամբ «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի բաժնետոմսերը հանձնվել են հավատարմագրային կառավարման՝ «Հայփոստ Թրասթ Մենեջմենթ» ՓԲԸ-ին և 2006 թվականի նոյեմբերի 30-ին ստորագրվել է հավատարմագրային կառավարման պայմանագիր: Պայմանագրով հավատարմագրային կառավարման ժամկետը սահմանվել է 5 տարի (ավարտը՝ 2011 թվականի նոյեմբերի 30-ը), որը հետագայում երկու անգամ փոփոխությունների արդյունքում երկարացվել է մինչև 2016 թվականի նոյեմբերի 30-ը:

Հաշվի առնելով միջազգային փորձը՝ փոստային կապի ազգային օպերատորի հետագա կառավարման մոդելի ընտրության նպատակով կառավարչի ընտրության գործընթացը նպատակահարմար է իրականացնել մրցութային կարգով:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Մրցութային կարգով կառավարչի ընտրությունը հնարավորություն կտա երկարաժամկետ և ավելի մեծ ծավալի ֆինանսական ներդրումների միջոցով «Հայփոստ» փակ բաժնետիրական ընկերությանն ապահովել միջազգային չափանիշներին համահունչ որակյալ փոստային ծառայությունների մատուցումը (այդ թվում՝ փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների):

21. ՏՀՏ-ի ոլորտի խթանման և հայաստանյան շուկան միջազգային ընկերությունների մուտքի ապահովման նպատակով միջազգային հարթակներում առնվազն 2 թիրախային միջոցառման իրականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՏՀՏ-ի ոլորտի խթանման և հայաստանյան շուկան միջազգային ընկերությունների մուտքի ապահովման նպատակով միջազգային հարթակներում առնվազն 2 թիրախային միջոցառում մշակվել է հիմք ընդունելով ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ գլխի 3.6 բաժնի 3-րդ կետի 2-րդ ենթակետը և նպատակը միջազգային հարթակներում հայրենական տեխնոլոգիական արտադրանքը և լուծումները ներկայացնելն է, միջազգային շուկաներում հայկական տեղեկատվական տեխնոլոգիաների արտադրանքի առաջնությունը խթանելն է, հայկական բրենդը միջազգային շուկաներում բարձրացնելն է և ՀՀ-ի անունից նոր ստարթափերը և տեխնոլոգիական առաջընթացը ներկայացնելն է:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ծրագրի պետություն-մասնավոր հատվածի համագործակցության հարթակների ընտրության և մասնակցության ձևաչափի որոշում, նոր շուկաներում հայկական բրենդի և արտադրանքի ներկայացում, ինչպես նաև նոր ներդրումների և նոր ծրագրերի ներգրավում:

22.	<p>ՏՀՏ-ի ոլորտի ուսումնական, հետազոտական կենտրոնների ծրագրերի շարունակական իրականացման ու զարգացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ՏՀՏ-ի ոլորտի ուսումնական, հետազոտական կենտրոնների ծրագրերի շարունակական իրականացման ու զարգացման միջոցառումը մշակվում է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ մասի 3.6-րդ գլխի 3-րդ կետի 6-րդ ենթակետի բ) ենթակետը և նպատակը Գյումրի և Վանաձոր քաղաքներում, ինչպես նաև այլ բնակավայրերում տեխնոլոգիական կենտրոնների, ուսումնական և լաբորատոր կենտրոնների ստեղծման, զարգացման և պետական աջակցության ծրագրերի շարունակական իրականացումն է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ծրագրի իրականացման արդյունքում Գյումրի, Վանաձոր քաղաքներում, ինչպես նաև այլ բնակավայրերում ժամանակակից գիտելիքային և նորամուծական ենթակառուցվածքներով հագեցված տեխնոլոգիական կենտրոնների արդյունավետ գործունեության համար անհրաժեշտ նոր ենթակառուցվածքների ստեղծումը և գործունեության ապահովումն է, որը կխթանի տեխնոլոգիատար ընկերությունների ու աշխատատեղերի ստեղծմանը, տեղեկատվական և բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտների որակյալ մասնագիտական ներուժի պահպանմանն ու զարգացմանը, երիտասարդ տեխնոլոգիական մասնագետների պատրաստմանն ու վերապատրաստմանը:</p>
23.	<p>2018 թվականին պետություն-մասնավոր համագործակցությամբ տվյալների մշակման ժամանակակից կենտրոնների ստեղծման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) 2018 թվականին պետություն-մասնավոր համագործակցությամբ տվյալների մշակման ժամանակակից կենտրոնների ստեղծման ծրագիրը մշակվում է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ գլխի 3.6 բաժնի 3-րդ կետի 4-րդ ենթակետի բ) պարբերությունը և նպատակը ՀՀ-ում տեղեկատվական տեխնոլոգիական ծրագրերի և տարբեր բովանդակությամբ տվյալների անվտանգ, անխափան և հուսալի ժամանակակից պահոցներ և ծառայություններ ստեղծելն է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ծրագրի իրականացման արդյունքում ՀՀ տարածքային և տարածաշրջանում ընկերությունների ծառայությունների և ծրագրերի, ինչպես նաև տեղական բովանդակությամբ տվյալների պահոցի ստեղծմանն ուղղված պետություն-մասնավոր հատվածի համագործակցության հարթակների ձևավորումն ու կենտրոնների ստեղծման նպատակով մրցութային փաթեթի մշակումն է:</p>
24.	<p>Միջպետական նշանակության ավտոմոբիլային ճանապարհների անձնագրավորման</p>

վերաբերալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Միջպետական նշանակության ավտոմոբիլային ճանապարհների անձնագրավորման նպատակը ՀՀ-ում միջպետական նշանակության ավտոմոբիլային ճանապարհների մասին տեղեկատվական բազայի ստեղծումն է:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Միջոցառման իրականացման արդյունքում ՀՀ բոլոր միջպետական նշանակության ավտոմոբիլային ճանապարհների մասին տեղեկատվությունը կկենտրոնացվի մեկ վայրում և կապահովվի այդ տեղեկատվության հասանելիությունը:

25.

ՏՀՏ-ի կրթության ծրագրերի մշակման և ներդրման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

10-12-րդ դասարանների աշակերտների մասնագիտական կողմնորոշմանը նպաստելն է:

ՏՀՏ-ի ոլորտում մասնագիտական կրթության որակը բարձրացնելն է՝ ներմուծելով ժամանակակից տեսական ու գործնական նորարարական գիտելիքների վրա հիմնված մեթոդաբանությունը:

Տեխնոլոգիական կրթությունը՝ որպես մտածելակերպ ձևավորելու միջոց օգտագործելն է:

Երիտասարդների ուշադրությունը ՏՀՏ-ի ոլորտին հրավիրելն է՝ որպես երկրի տնտեսական և գիտատեխնիկական զարգացման առանցք և ՀՀ-ում արժանավայել ապագայի հնարավորություն: Բուհական ծրագրերի զգալի արդիականացմանը նպաստելն է՝ հաշվի առնելով բուհ ընդունվող ուսանողների ավելի բարձր մակարդակը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

- ծրագրի ներդրում 105 ավագ դպրոցում (առնվազն մեկական դասարան յուրաքանչյուրում),
- 105 ավագ դպրոցում առնվազն 630 ուսուցչի պատրաստում (վերապատրաստում),
- տարեկան առնվազն 7000 աշակերտի ուսուցում, իսկ հեռանկարում նաև միջազգային սերտիֆիկացում,
- ՏՀՏ-ի ոլորտում կադրերի խնդրի լուծման նպաստում,
- հանրակրթական դպրոցներում ՏՀՏ-ի ուսուցման ծրագրի արդիականացում:

26.

Խելացի քաղաքի ստեղծման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Խելացի քաղաքի ստեղծման միջոցառումը մշակվել է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ գլխի 3.6 բաժնի 3-րդ կետի 4-րդ ենթակետը և նպատակը բնակչության կենսամակարդակը տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ զարգացնելն է, տեղեկատվական հասարակության ձևավորմանը և զարգացմանը խթանելն է, ենթակառուցվածքները և ծառայությունները թվայնացնելն է:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

	<p>Միջոցառմամբ ՀՀ տարածքում կատեղծվի տարածաշրջանային բարձր տեխնոլոգիաներով հագեցված (թվայնացված) տարածք՝ խելացի լուծումների նախագծման, լաբորատոր փորձարկումների և արտադրության համար նորագույն տեխնոլոգիաներով հագեցված կենտրոններ՝ զարկ տալով վերականգնվող էներգետիկայի, մաքուր և ճշգրիտ տեխնոլոգիաներին և այլ ինովացիաներին:</p> <p>Խելացի քաղաքի ստեղծումը միտված է նաև ենթակառուցվածքների և ծառայությունների թվայնացմանը, որը լրացուցիչ խթան կհանդիսանա տուրիզմի, հայրենական արտադրության և այլ ծառայությունների զարգացմանը:</p>
27.	<p align="center">ՏՀՏ-ի և ինովացիոն ենթակառուցվածքների զարգացմանն աջակցող միջազգային կառույցների ֆինանսական և տեխնիկական աջակցության ծրագրերի գույքագրման, պետական աջակցության ծրագրերի օպտիմալացման և արդյունավետության բարձրացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՏՀՏ-ի և ինովացիոն ենթակառուցվածքների զարգացմանն աջակցող միջազգային կառույցների ֆինանսական և տեխնիկական աջակցության ծրագրերի գույքագրման, պետական աջակցության ծրագրերի օպտիմալացման և արդյունավետության բարձրացման ուղղված միջոցառումն իրականացվել է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ գլխի 3.6 բաժնի 3-րդ կետի 2-րդ ենթակետի ա) պարբերությունը, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ այժմ ՀՀ-ում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և ինովացիոն ենթակառուցվածքների զարգացման նպատակով մի շարք միջազգային կառույցների կողմից տրամադրվում է ֆինանսական և տեխնիկական աջակցություն ոլորտում գործունեություն իրականացնող կազմակերպություններին: Նմանատիպ աջակցություն է տրամադրվում նաև պետության կողմից: Տրամադրվող աջակցությունը ոչ միայն կանոնակարգված չէ, այլ նաև մասամբ չի վերահսկվում պետական լիազոր մարմնի կողմից:</p> <p>Անհրաժեշտ է կատարել տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և ինովացիոն ենթակառուցվածքների զարգացմանն աջակցող միջազգային կառույցների ֆինանսական և տեխնիկական աջակցության ծրագրերի գույքագրում, որը հնարավորություն կտա ոչ միայն կանոնակարգել ոլորտը, այլ նաև օպտիմալացնել և բարձրացնել պետական աջակցության ծրագրերի արդյունավետությունը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Միջոցառման իրականացման նպատակով կմշակվի Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և ինովացիոն ենթակառուցվածքների զարգացմանն աջակցող միջազգային կառույցների ֆինանսական և տեխնիկական աջակցությանն ուղղված գործողությունների ծրագիր, որը կնպաստի տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում աջակցության ծրագրերի կանոնակարգմանը:</p>
28.	<p align="center">Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի խթանման միջոցառումների իրականացման վերաբերյալ</p>

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)
 Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի խթանման միջոցառումները իրականացվել է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ գլխի 3.6 բաժնի 3-րդ կետի 3-րդ ենթակետը, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի խթանման միջոցառումների նպատակը Հայաստանում տեղեկատվական հասարակության և զարգացած տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի կայացմանը, աշխարհի առաջատար ՏՀՏ-ի երկրների շարքում Հայաստանը ՏՀՏ-ի ուղղվածությամբ դասվելուն, ոլորտի արդյունավետության աճի պահպանմանը և զարգացմանը, որակյալ աշխատուժի աճի շարունակական զարգացմանը նպաստելն է: ՀՀ կառավարությունը, կարևորելով տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացումը որպես տնտեսության ընդհանուր առաջընթացի, արտադրողականության բարձրացման հիմնական գործոն, շեշտադրում է ոլորտի արդյունավետության շարունակական աճի ապահովումը, տնտեսության այլ բնագավառներում ոլորտի արտադրանքի և ծառայությունների կիրառումը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը
 Արդյունքում պետական աջակցության միջոցով ակնկալվում է երկրում գիտելիքահենք տնտեսության ձևավորման ուղղությամբ իրական հնարավորությունների ստեղծում:

29. Գյումրու և Վանաձորի տեխնոլոգիական կենտրոնների գործունեության ապահովման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)
 Գյումրու և Վանաձորի տեխնոլոգիական կենտրոնների գործունեության ապահովման միջոցառումը իրականացվել է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ գլխի 3.6 բաժնի 3-րդ կետի 6-րդ ենթակետը, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Գյումրու և Վանաձորի տեխնոլոգիական կենտրոնների գործունեության ապահովման նպատակը ՀՀ Շիրակի և Լոռու մարզերում տեղեկատվական և բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտների զարգացման համար անհրաժեշտ ժամանակակից ենթակառուցվածքների, բարենպաստ միջավայրի զարգացումն է: Այդ պատճառով անհրաժեշտ է ՀՀ Շիրակի և Լոռու մարզերում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտների սկսնակ ընկերությունների և աշխատատեղերի ստեղծման համար ապահովել բարենպաստ միջավայր, հիմնել ուսումնական և գիտահետազոտական լաբորատորիաներ և կազմակերպել ու անցկացնել վերջիններիս կողմից բարձրորակ մասնագետների պատրաստմանն ու վերապատրաստմանն ուղղված ուսումնական դասընթացներ, սեմինարներ և այլ միջոցառումներ, ինչպես նաև վարել բանակցություններ ոլորտային վերազգային ընկերությունների հետ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը
 Ակնկալվում է ՀՀ Շիրակի և Լոռու մարզերում տեխնոլոգիատար ընկերությունների ու աշխատատեղերի ստեղծման, տեղեկատվական և բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտների որակյալ մասնագիտական ներուժի պահպանմանն ու զարգացման, երիտասարդ

տեխնոլոգիական մասնագետների պատրաստման ու վերապատրաստման խթանում:

30. 1.

Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարություն

31. Հանրապետության պարենային անվտանգության մակարդակի բարձրացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ներկայումս հանրապետությունում առաջնահերթ անհրաժեշտ պարենամթերքների ինքնաբավության մակարդակը, էներգետիկ արժեքով գնահատված, կազմում է շուրջ 60 տոկոս: Նշվածի հետ մեկտեղ, մի շարք պարենամթերքների ինքնաբավության մակարդակը հանրապետությունում չափազանց ցածր է, դա հիմնականում վերաբերում է ցորենին, անասնապահական ծագման մթերքներին (բացառությամբ մանր եղջերավորների մսի և ձվի): Հետևաբար պարենային անվտանգության մակարդակի բարձրացումը կարևորագույն գերակա խնդիր է:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Կբարձրանա գյուղատնտեսությունում տնտեսվարողների բարձր վերարտադրության սերմերով ապահովվածության մակարդակը, որը բուսաբուծական արտադրանքի ծավալների ավելացման և արդյունավետության բարձրացման կարևոր երաշխիքներից մեկն է: Իրականացված միջոցառումների արդյունքում գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ցանքատարածությունները կավելանան 3.0-3.5 հազ. հեկտարով:

Կբարձրանա գյուղատնտեսության ոլորտում օգտագործվող հիմնական ռեսուրսների՝ հանքային պարարտանյութի, դիզելային վառելանյութի ձեռքբերման, գյուղատնտեսությանը տրամադրվող վարկերի մատչելիության մակարդակը, բույսերի պաշտպանության միջոցառումների իրականացման արդյունքում մկնանման կրծողների պատճառած վնասը կնվազի 70-85 %-ով, 170 համայնքի համար կմշակվեն ագրոքիմիական քարտեզներ:

Գյուղատնտեսական կոոպերատիվների ձևավորմանը և զարգացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացումը կնպաստի գյուղատնտեսական ռեսուրսների առավել արդյունավետ օգտագործմանը, տնտեսվարողների գործունեության պայմանների բարելավմանը, ընդլայնված վերարտադրության ապահովմանը, գյուղատնտեսական արտադրության և սպասարկումների առավել արդյունավետ կազմակերպմանը, կոոպերատիվներին կտրամադրվի 100 միավոր գյուղատնտեսական տեխնիկա, այդ թվում՝ 25 միավոր տրակտոր, ֆինանսական վարձակալության լիզինգի պետական աջակցության ծրագրի իրականացմամբ գյուղատնտեսությունում տնտեսվարողներին գյուղատնտեսական տեխնիկայի տրամադրում:

Հանրապետության համայնքային մակարդակով «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի շրջանակներում շուրջ 6.0 մլն կանխարգելիչ պատվաստումների և ախտորոշիչ միջոցառումների իրականացումը կնպաստի կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների նկատմամբ կայուն անասնահամաճարակային վիճակի ստեղծմանը՝ մոտ 99.9 %-ով, անասնաբուժասանիտարական տեսակետից բարձրորակ անասնապահական մթերքի և հումքի արտադրության ապահովմանը, կխթանի արտահանման և ներկրման գործընթացին,

կնպաստի տնտեսության զարգացմանը՝ բարձրացնելով ազգաբնակչության սոցիալական վիճակը, ինչպես նաև կայուն միջպետական տնտեսական կապերի հաստատմանը:

32. Գյուղատնտեսությունում օգտագործվող կարևորագույն ռեսուրսների մատչելի գներով մատակարարման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի լուծման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է գյուղատնտեսության մեջ օգտագործվող կարևորագույն ռեսուրսների, մասնավորապես, հանքային պարարտանյութերի, դիզելային վառելանյութի մատչելի գներով մատակարարման ծրագրի շարունակմամբ, գյուղատնտեսությունում տնտեսվարողների համար գործունեության բարենպաստ պայմանների ստեղծման, ագրոտեխնիկական պահանջների կատարման անհրաժեշտությամբ:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է՝

- գյուղատնտեսությունում տնտեսվարողների համար պայմաններ կստեղծվեն գյուղատնտեսական մշակաբույսեր մշակելու ագրոտեխնիկական պահանջների կատարման համար,
- կբարձրանա գյուղատնտեսական մշակաբույսերի բերքատվությունը և արտադրության արդյունավետությունը, կավելանան արտադրության ծավալները և տնտեսվարողների եկամուտները,
- կբարձրանա գյուղատնտեսական մթերքների մրցունակությունը և ինքնաբավության մակարդակը,
- պայմաններ կստեղծվեն հողային ռեսուրսների նպատակային օգտագործման մակարդակի բարձրացման համար:

33. Սերմնաբուծությամբ մասնագիտացված տնտեսությունների միջոցով գյուղացիական տնտեսություններին վերարտադրված որակյալ սերմերի մրցակցային գներով մատակարարման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հանրապետության ագրարային ոլորտի առաջնահերթ կարևորություն ունեցող ենթաճյուղերից մեկում՝ բուսաբուծության ոլորտում անհրաժեշտություն է սերմնաբուծության բնագավառում պետական աջակցության տարբեր մեխանիզմների կիրառմամբ ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործումը, հացահատիկային մշակաբույսերի տեղական արտադրության ավելացումը, ներմուծման փոխարինումը և ինքնաբավության մակարդակի բարձրացումը:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

- տեղական արտադրության հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրության ծավալների ավելացման համար նախադրյալների ստեղծում,
- տեղական բարձր վերարտադրության սերմերի արտադրության մրցունակության բարձրացման և ծավալների ավելացման միջոցով ներմուծման փոխարինում,

- նպատակային պետական աջակցության մեխանիզմների կիրառմամբ բնատնտեսական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման նախադրյալների ստեղծում,
- ներդրումների մատչելիության միջոցով արտադրության արդյունավետության բարձրացման հնարավորությունների ստեղծում,
- հանրապետության ագրոպարենային համակարգի՝ սերմնաբուծության ոլորտի զարգացման համար կարևոր նշանակություն ունեցող ընկերությունների, ֆերմերային տնտեսությունների ժամանակավոր դժվարությունների հաղթահարման և կայուն գործունեության ապահովման պայմանների ստեղծում,
- ագրոպարենային ոլորտում աշխատատեղերի պահպանում և նոր աշխատատեղերի ստեղծում,
- ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կընձեռի, համալիր միջոցառումների արդյունքում, երկրի ագրոպարենային համակարգում ձևավորել համեմատաբար կայուն իրավիճակ,
- գյուղատնտեսական մշակաբույսերի եկամտաբերության բարձրացում, ցանքատարածությունների ընդարձակում և համախառն բերքի ծավալների ավելացում:

34. Պտղի և խաղողի պատվաստված տնկանյութի արտադրությամբ զբաղվող գենոֆոնդի պահպանության և ինտենսիվ այգեգործության սելեկցիայի զարգացման գիտաարտադրական կենտրոնի ստեղծում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)
 Այգեգործության զարգացումը ներկայումս պահանջում է խաղողի սորտային կազմի, ինտենսիվ այգեգործության սելեկցիայի զարգացման բարելավում, խաղողի գենոֆոնդի պահպանություն և ֆիլոքսերադիմացկուն սորտերի այգիների ստեղծման միջոցառումների իրականացում:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը
 Գերակա խնդրի իրականացումից ակնկալվում է՝

- ինտենսիվ նորագույն տեխնոլոգիաների կիրառմամբ խաղողի և պտղատու այգիների տարածքների ավելացման համար նախադրյալների ստեղծում,
- խաղողի և պտղատու այգիների արտադրության ծավալների ավելացում,
- տեղական արտադրության մրցունակության բարձրացման և ծավալների ավելացման միջոցով ներմուծման փոխարինում,
- ներդրումների մատչելիության միջոցով արտադրության արդյունավետության բարձրացման հնարավորությունների ստեղծում,
- աշխատատեղերի պահպանում և նոր աշխատատեղերի ստեղծում,
- այգետարածքների ընդարձակում և արտադրության ծավալների ավելացում, եկամտաբերության բարձրացում:

35. Գյուղատնտեսական կենդանիների տոհմային և մթերատու հատկանիշների բարելավման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը
 Անասնաբուծության զարգացումը պահանջում է հանրապետությունում տոհմային տնտեսու-

թյունների ձևավորման, մաքրացեղ տոհմային կենդանիների գլխաքանակի ավելացման և տավարաբուծական մասնագիտացում ունեցող տնտեսություններում բուծվող կենդանիների տոհմամթերատու հատկանիշների բարելավմանն ուղղված պետական աջակցության միջոցառումների իրականացում:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Տոհմային բարձրարժեք կենդանիների վերարտադրությունից ստացված տոհմային մատղաշը փոխշահավետ պայմաններով կվաճառվի հանրապետության տավարաբուծական տնտեսություններին, ինչը հնարավորություն կընձեռի տոհմային տնտեսություններին շարունակել ՀՀ ներկրված բարձրարժեք տոհմային կենդանիների մաքուր բուծման գործընթացը: Տավարաբուծական տնտեսությունների կողմից ձեռք բերված տոհմային կենդանիները համակարգված տոհմասելեկցիոն աշխատանքների միջոցով կօգտագործվեն տեղական կենդանիների տոհմային և մթերատու հատկանիշների բարելավման նպատակով, ինչն իր հերթին կհանգեցնի հանրապետությունում կենդանական ծագման արտադրանքի ծավալների ավելացմանը և որակի բարձրացմանը:

36. Գյուղատնտեսական արտադրանքի իրացման գործընթացի բարելավման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ներկայումս (2015 թվականի տվյալներով) գյուղատնտեսական մթերքների ապրանքայնության միջին կշռված մակարդակը կազմում է 58,6 տոկոս: Գյուղատնտեսական արտադրության արդյունավետության բարձրացումը, բնագավառում ներդրումների ավելացումը պահանջում է ապրանքայնության մակարդակի բարձրացում, որը հնարավոր է միայն իրացման գործընթացի տարբեր օղակների գործունեության բարելավման միջոցով: Վերջինս պահանջում է պետություն-մասնավոր հատվածի համագործակցության մի շարք քայլերի ձեռնարկում՝ ուղղված մթերումների գործընթացի բարելավմանը, այդ բնագավառում պայմանագրային հարաբերությունների կատարելագործմանը, անհրաժեշտ ենթակառուցվածքների ձևավորմանը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Կբարձրանա գյուղատնտեսական մթերքների ապրանքայնության մակարդակը, վերջինս հնարավորություն կտա գյուղատնտեսության ոլորտում ներդրումների ավելացմանը, արդյունքում կբարձրանա արդյունավետությունը և կավելանան արտադրության ծավալները: Դա կնպաստի նաև գյուղական բնակավայրերում եկամուտների ավելացմանը և աղքատության կրճատմանը:

37. Գյուղացիական տնտեսությունների համար մասնագիտական դասընթացների կազմակերպման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ գյուղատնտեսության զարգացման գործում կարևոր նշանակություն ունի մասնագիտական խորհրդատվական և տեղեկատվական ծառայությունների մատուցումը, սեմինարների և ուսուցումների կազմակերպումը, գիտության նվաճումների, նոր տեխնոլոգիաների և համաշխարհային փորձի ներդրումն ու տեղայնացումը, գյուղատնտեսական մթերքների իրացման նպատակով շուկաների հետազոտումը և մարքեթինգային տեղեկատվության ապահովումը,

ուսուցողական ու դաշտային ցուցադրական պարապմունքների անցկացումը, լրատվության, ծրագրային խորհրդատվություն, տեսանյութերի, վարկերի հավաստագրման դասընթացների կազմակերպումը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Խորհրդատվական ծառայությունների մատուցման հասանելիության և արդյունավետության բարձրացում, գյուղատնտեսությունում տնտեսավարողներին մասնագիտական խորհրդատվության և տեղեկատվության տրամադրման արդյունքում տնտեսավարողների գիտելիքների և հմտությունների բարելավում, գործունեության արդյունավետության բարձրացում, գյուղատնտեսության վարման արդյունավետության բարձրացում, գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքի ծավալի և գյուղական բնակչության եկամուտների ավելացում:

Վարկերի հավաստագրման դասընթացների կազմակերպման արդյունքում վարկերի հավաստագրում՝ ծառայությունների շրջանակներում ֆերմերները կստանան խորհրդատվություն պետության կողմից սուբսիդավորված վարկերի ստացման, բիզնես պլանների կազմման և արդյունավետ գյուղատնտեսության հիմնման վերաբերյալ: Ֆերմերները ովքեր բարեհաջող կավարտեն վարկային, ինչպես նաև բիզնես պլանների կազմման դասընթացները, կներկայացնեն իրենց ծրագրերը, որի դրական գնահատականի դեպքում մարզային ներկայացչության կողմից կհավաստագրվեն: Հավաստագիրը կլինի նախապայման վարկ ստանալու դիմում ներկայացնելու համար:

38. Ագրարային ոլորտում արտաքին ներդրումների ներգրավման գործընթացի ակտիվացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ագրարային ոլորտի զարգացումը, մասնավորապես, բնագավառում արդիական տեխնոլոգիաների և կառավարման առաջավոր մեթոդների ներդրումը պահանջում է զգալի միջոցների ներդրում, որն անհնար է ապահովել առանց արտաքին ներդրումների ներգրավման: Վերջինս պահանջում է այդ գործընթացի ակտիվացման քայլերի ձեռնարկում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ագրարային ոլորտում երկկողմ և բազմակողմ համագործակցության, միջազգային կազմակերպությունների հետ համագործակցության, միջկառավարական հանձնաժողովներին մասնակցության ակտիվացման, միջազգային ցուցահանդեսներին մասնակցության ապահովումը կնպաստի ագրարային ներդրումների ավելացմանը և արդյունքում ոլորտում արտադրության արդյունավետության բարձրացմանը և արտադրության ծավալների ավելացմանը:

39. Զօգտագործվող գյուղատնտեսական նշանակության հողերի շրջանառության մեջ ներգրավման և ոռոգվող տարածքների ընդարձակման մեխանիզմների մշակման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը

Հայաստանի Հանրապետության գրեթե բոլոր մարզերում առկա է գյուղատնտեսական

հողերի չմշակման, ոչ նպատակային և անարդյունավետ օգտագործման հիմնախնդիրը, իսկ մշակովի հողերի զգալի մասում նկատվում է մշակաբույսերի բերքատվության նվազում:

Սակավահող մեր հանրապետությունում գյուղատնտեսության զարգացման համար հրատապ դարձած՝ գյուղատնտեսական նշանակության հողերի օգտագործման արդյունավետության բարձրացումը գերակա խնդիր է:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Վաճառքի և վարձակալությամբ տրամադրման ենթակա հողատարածքների (այդ թվում խոշորացված) վերաբերյալ տեղեկատվական շտեմարանի առկայությունը կնպաստի հողի շուկայի զարգացմանը՝ երկրագործությունում պոտենցիալ ներդրողները հեշտությամբ կգտնեն իրենց անհրաժեշտ հողատարածքները, կընդլայնվեն և արդյունավետ կօգտագործվեն ոռոգելի հողատարածքները, ոռոգման ջրի կորուստների կրճատման և մշակաբույսերի բերքատվության բարձրացման շնորհիվ կապահովվի հողօգտագործողների եկամուտների աճ:

40. ԶԿԱՆ ԵՎ ՄԵՂՐԻ ՄԵՋ ՄՆԱՑՈՐԴԱՅԻՆ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ծրագրի ընդունման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2014 թվականի օգոստոսի 21-ի «Հայաստանի Հանրապետությունից եվրոպական միության տարածք արտահանվող՝ կենդանական ծագում ունեցող մթերքում մնացորդային նյութերի հսկողության, կենդանական ծագում ունեցող մթերքում անասնաբուժական դեղամիջոցների մնացորդային առավելագույն քանակները սահմանելու, մնացորդային նյութերի նկատմամբ հսկողության իրականացման համար անհրաժեշտ նմուշառման կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2008 թվականի սեպտեմբերի 25-ի N 1196-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 898-Ն որոշման 5-րդ կետի և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի հուլիսի 3-ի «Հայաստանի Հանրապետության 2015-2017 թվականների պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագիրը հաստատելու մասին» N 700-Ն որոշման հավելվածի պահանջների ապահովմամբ, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության որոշմամբ հաստատված սննդամթերքի անվտանգության ռազմավարության և դրանից բխող գործողություններով սահմանված տեղական արտադրության մեղրի և ձկան ԵՄ արտահանելու առաջնահերթությամբ և դրան ուղղված գործողությունների կատարման պահանջով:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ծրագրի իրականացումից ակնկալվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում իրականացնել ձկան և մեղրի մեջ մնացորդային նյութերի հայտնաբերման միջազգային ընդունված հետազոտություններ, բացահայտել Հայաստանի Հանրապետությունում արտադրվող և սպառվող ձկան և մեղրի մեջ մի շարք նյութերի սահմանային թույլատրելի քանակությունները, դրանց գերազանցումները և չթույլատրված նյութերի կիրառումը, բարձրացնել տեղական արտադրության սննդամթերքի անվտանգության ապահովման և

սննդային գործոնով պայմանավորված մարդկանց առողջության պաշտպանության մակարդակը, բարելավել վտանգավոր սննդամթերքի հայտնաբերման ներկա իրավիճակը, անմիջականորեն և հիմնավոր բացահայտել վտանգավոր սննդամթերքը, տեղական շուկայում և տեղական սպառողներին ապահովել սննդամթերքի անվտանգության միջազգային ընդունված չափորոշիչներին համապատասխանող սննդամթերքով, ստեղծել ձկան և մեղրի անվտանգ արտադրության և պետական հսկողության ապահովման միջազգային ընդունելի գործելակերպ, որը կապահովի տեղական սպառողների առողջության պաշտպանությունը սննդային վնասակար և վտանգավոր գործոններից, տեղական արտադրության համար ճանապարհ կբացի դեպի եվրոպական և այլ շուկաներ՝ խթանելով տեղական արտադրության ծավալների աճին:

41. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԻՐԱՑՎՈՂ ՊԵՍԻՑԻԴՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ծրագրի ընդունման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2014 թվականի հուլիսի 3-ի «Հայաստանի Հանրապետության 2015-2017 թվականների պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագիրը հաստատելու մասին» 700-Ն որոշման 3-րդ հավելվածով սահմանված «Անասնաբուժասանիտարիայի, սննդամթերքի անվտանգության և բուսասանիտարիայի ոլորտներում ծառայությունների մատուցման ծրագիր» պահանջի ապահովմամբ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ծրագրի իրականացումից ակնկալվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում իրականացնել պեստիցիդների նմուշառում և պեստիցիդներում ազդող նյութի համապատասխանության բացահայտմանը ուղղված հետազոտություններ, ինչը թույլ կտա բացահայտել շուկայում իրացվող պեստիցիդների ծագումը:

42. Սննդամթերքի անվտանգության ոլորտի ռիսկերի գնահատման կարողությունների զարգացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի 2016 թվականի ապրիլի 20-ի ՀՆԱ-6 հանձնարարականի համաձայն ընդունված՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2016 թվականի դեկտեմբերի 1-ի նիստի N 48 արձանագրության 11-րդ կետով հավանության արժանացած արձանագրային որոշման N 1 հավելվածի 2-րդ կետի 2.7-րդ ենթակետի պահանջով, մասնավորապես, ռիսկերի գնահատման և վերլուծության գիտական կենտրոնի արդիականացման և միջազգային պահանջներին համապատասխանեցման անհրաժեշտությամբ:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է գիտական կենտրոնի միջազգային

պահանջներին համապատասխանեցում և անասնաբուժական ռիսկերի գնահատման մեթոդների ներդրում:

43. Սահմանային վերահսկողության կազմակերպման և իրականացման արդիականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի 2016 թվականի ապրիլի 20-ի ՀՆԱ-6 հանձնարարականի համաձայն ընդունված Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2016 թվականի դեկտեմբերի 1-ի նիստի N 48 արձանագրության 11-րդ կետով հավանության արժանացած արձանագրային որոշման N 1 հավելվածի 2-րդ կետի 2.9-րդ ենթակետի և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի դեկտեմբերի 11-ի N 1404-Ն որոշման հավելվածի 3-րդ կետի 3.4-րդ ենթակետի պահանջով, մասնավորապես, միջազգային պահանջներին համապատասխան սահմանային հսկիչ-կետերի շենքային և աշխատանքային պայմանների բարելավման անհրաժեշտությամբ:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է սահմանային հսկիչ-կետերի շենքային և աշխատանքային պայմանների բարելավում, միջազգային պահանջներին համապատասխան սահմանային վերահսկողության համապատասխանեցում, սահմանային հսկման ենթակա սննդամթերքի արդիական սպասարկում և ռիսկերի նվազեցում, ինչպես նաև պետական սահմանի անցման կետերում ներգրավված մարմինների ստորաբաժանումների կառուցվածքային փոփոխությունների իրականացում:

44. ՀՀ ԳՆ-ի սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության լաբորատոր կարողությունների զարգացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի 2016 թվականի ապրիլի 20-ի ՀՆԱ-6 հանձնարարականի համաձայն ընդունված Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2016 թվականի դեկտեմբերի 1-ի նիստի N 48 արձանագրության 11-րդ կետով հավանության արժանացած արձանագրային որոշման N 1

հավելվածի 2-րդ կետի 2.10-րդ ենթակետի և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2011 թվականի նոյեմբերի 17-ի նիստի N 45 արձանագրության 23-րդ կետով հավանության արժանացած «Հայաստանի Հանրապետության սննդամթերքի անվտանգության համակարգի զարգացման ռազմավարությանը և Հայաստանի Հանրապետության սննդամթերքի անվտանգության համակարգի զարգացման ռազմավարության կատարումն ապահովող գործողությունների ծրագրին հավանություն տալու մասին» արձանագրային որոշման N 2 հավելվածի 3.1-ին ենթակետի պահանջներով, մասնավորապես, «Հանրապետական անասնաբուժասանիտարական և բուսասանիտարական լաբորատոր ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի միջազգային պահանջներին համապատասխան հավատարմագրման, լաբորատոր նոր սարքավորումների ձեռքբերման և միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան լաբորատոր ծառայությունների մատուցման, հետազոտությունների տեսակների և քանակների ավելացման, մեթոդաբանության ներդրման և անձնակազմի վերապատրաստման, ինչպես նաև լաբորատորիաների ցանցի ստեղծման համար կարիքների բացահայտման և մեխանիզմների մշակման անհրաժեշտությամբ:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է «Հանրապետական անասնաբուժասանիտարական և բուսասանիտարական լաբորատոր ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի միջազգային ԻՍՈ-ի ստանդարտով հավատարմագրում և միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան լաբորատոր ծառայությունների մատուցում, լաբորատորիաների ցանց ստեղծելու համար կարիքների բացահայտում և մեխանիզմների մշակում:

45. Գյուղատնտեսության զարգացման համար մասնավոր ներդրումների հավաքագրման մեխանիզմների ստեղծման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գյուղատնտեսության զարգացման հատուկ ծրագրերի իրականացման նպատակով անհրաժեշտ է նաև ոչ միայն պետական միջոցների, այլ նաև մասնավոր միջոցների հավաքագրում: Այդ միջոցները պետք է ոչ թե պարզապես հավաքագրել, այլ հատուկ մեխանիզմներ ներդնել, ինչը գրավիչ կդարձնի այս ոլորտում ներդրումներ կատարելը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Միջոցառման իրականացման արդյունքում կներկայացվեն այն քայլերը, որոնց իրականացմամբ հնարավոր կլինի գյուղատնտեսության զարգացման նպատակով ստեղծել ներդրումային ֆոնդ կամ ֆոնդեր:

46. Անտառների կայուն կառավարման ապահովման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայաստանի Հանրապետությունում քայքայված անտառային ռեսուրսների վերականգնում, անտառածածկի ավելացում, անտառների բնապահպանական, սոցիալական և տնտեսական նշանակության գործառույթների պահպանում ու զարգացում, ապօրինի անտառհատումների դեմ պայքարի արդյունավետության բարձրացում, ինչպես նաև անտառային պետական

	<p>մոնիթորինգի իրականացում ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառմամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Կավելանա անտառապատված և անտառավերականգնված տարածքները, կբարձրանա անտառների ապօրինի օգտագործման դեմ պայքարի արդյունավետությունը, կստեղծվեն անտառտնտեսվարող և անտառկառավարող միավորների հզորություններ:</p>
<p>47.</p>	<p>Միս և հաց տեղափոխող տրանսպորտային միջոցների սանիտարական անձնագրերի տրամադրման վերջաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 2-րդ կետի 1-ին ենթակետի պահանջով և «Սննդամթերքի անվտանգության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասով, այդ ուղղության գերատեսչական հրամանով հաստատվել է տրանսպորտային միջոցների սանիտարական անձնագրերի տրամադրման կարգը, և անհրաժեշտ է կատարել նախապատրաստական աշխատանքներ: Սանիտարական անձնագրերի տրամադրումը պետք է կատարվի սեպտեմբերի 1-ից փուլային ժամանակացույցի համապատասխան, որոնց շրջանակներում հանդիպումներ և քննարկումներ են իրականացվել շահագրգիռ կողմերի և տրանսպորտային միջոց ներմուծող կազմակերպությունների հետ: Սանիտարական անձնագրավորումը լավագույն միջոցն է անվատնագ և հիգիենայի պահանջներին համապատասխան սննդամթերք տեղափոխելու համար: Այդ նպատակով սննդամթերք տեղափոխող տրանսպորտային միջոցների սանիտարական անձնագրավորման ուղղությամբ նախատեսվում է՝ մինչև 2017 թվականի ավարտը ներդնել սննդամթերք տեղափոխող տրանսպորտային միջոցների սանիտարական անձնագրերի տրամադրման մեխանիզմներ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ՀՀ տարածքում սննդամթերք՝ մասնավորապես սկզբնական փուլում հաց և միս տեղափոխող տրանսպորտային միջոցների սանիտարական անձնագրավորում:</p>
<p>48.</p>	<p>Մսի իրացման և գնման ոլորտում պարտադիր սպանդանոցային մորթի ապահովման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 3-րդ կետի 1-ին ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես,</p>

մսի իրացման և գնման ոլորտում պարտադիր սպանդանոցային մորթի ապահովման ուղղությամբ նախատեսվում է 2017 թվականից սկսած՝ փուլային անցում կատարել պարտադիր սպանդանոցային մորթի: Պարտադիր սպանդանոցային մորթի ժամանակացույցով սահմանված պետական գնումներով սպանդանոցային ծագման մսի ձեռքբերում, անասնաբուժասանիտարական փորձաքննության և դրոշմման գործընթացների նկատմամբ հսկողության իրականացում, շահագրգիռ գործարար հատվածի ներկայացուցիչների հետ հանդիպումներ, շահագրգիռ կողմերի իրազեկում:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է՝ մսի իրացման և գնման ոլորտում փուլային անցում կատարել պարտադիր սպանդանոցային մորթի:

49. Սննդի շղթայի օպերատորների շրջանում որակի կառավարման համակարգերի ներդրման աշխատանքների իրականացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 1-ին կետի 1-ին ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես սննդի շղթայի օպերատորների շրջանում սննդամթերքի անվտանգության և որակի կառավարման համակարգերի ներդրման պահանջի կիրառման ապահովման և իրականացվող պետական վերահսկողության խստացման ուղղությամբ նախատեսվում է՝ մինչև 2017 թվականի ավարտն իրականացնել սննդի շղթայի օպերատորների շրջանում որակի կառավարման համակարգերի ներդրմանն ուղղված՝ իրազեկվածության մակարդակի բարձրացման աշխատանքներ:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է իրականացնել սննդի շղթայի օպերատորների շրջանում որակի կառավարման համակարգերի ներդրմանն ուղղված՝ իրազեկվածության մակարդակի բարձրացման աշխատանքներ, որակի կառավարման համակարգերի աուդիտի իրականացման նախապատրաստական աշխատանքներ:

50. Գյուղատնտեսական կենդանիների համարակալման և նույնականացման ծրագրի մշակման նախապատրաստական աշխատանքների իրականացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 4-րդ կետի 1-ին ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես գյուղատնտեսական կենդանիների նույնականացման, հաշվառման ու համարակալման

	<p>թվայնացված համակարգի ներդրման նպատակով նախատեսվում է՝ մինչև 2017 թվականի ավարտն իրականացնել գյուղատնտեսական կենդանիների հաշվառման ու համարակալման ծրագրի մշակման և նախապատրաստական աշխատանքներ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի իրականացումից ակնկալվում է գյուղատնտեսական կենդանիների նույնականացման, հաշվառման ու համարակալման թվայնացված համակարգի ներդրման նպատակով գյուղատնտեսական կենդանիների հաշվառման ու համարակալման ծրագրի մշակման և նախապատրաստական աշխատանքներ:</p>
51.	<p>Ըստ արտադրատեսակների և գործունեության իրականացման տեսակների, սննդի շղթայի օպերատորների ռեյտինգավորման համակարգի ներդրման հայեցակարգի մշակման աշխատանքների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 5-րդ կետի 1-ին ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես ըստ արտադրատեսակների և գործունեության իրականացման տեսակների, սննդի շղթայի օպերատորների ռեյտինգավորման համակարգի ներդրման հայեցակարգի մշակման նպատակով, նախատեսվում է մինչև 2017 թվականի ավարտը իրականացնել պետական վերահսկողության կազմակերպման և իրականացման գործընթացների թվայնացման աշխատանքներ, սահմանային և տարածքային պետական վերահսկողության արդյունքներով ըստ արտադրատեսակների և արտադրողների ռիսկերի վերհանում և վերլուծություն, կոմպարտմենտալիզացիայի սկզբունքների մշակում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի իրականացումից ակնկալվում է ունենալ պետական վերահսկողության կազմակերպման և իրականացման գործընթացների թվայնացված համակարգ, սահմանային և տարածքային պետական վերահսկողության արդյունքներով ըստ արտադրատեսակների և արտադրողների վերլուծված ռիսկայնության վերաբերյալ տվյալներ, մշակված կոմպարտմենտալիզացիայի սկզբունքներ:</p>
52.	<p>Սննդամթերքի անվտանգության ոլորտում ռիսկերի գնահատման մոդելի մշակման աշխատանքների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 5-րդ կետի 2-րդ ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես սննդամթերքի անվտանգության ոլորտում ռիսկերի գնահատման մոդելի</p>

մշակման աշխատանքների կատարման նպատակով, նախատեսվում է մինչև 2017 թվականի ավարտը իրականացնել ֆինանսավորման նպատակով միջազգային դոնոր կազմակերպությունների հետ քննարկումներ, ներկա իրավիճակի և կարողությունների գնահատման նպատակով միջազգային փորձագետների այց, ՀՀ-ում սննդամթերքի անվտանգության ոլորտում ռիսկերի գնահատման կարողությունների զարգացման ծրագրի մշակման նախապատրաստական աշխատանքներ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի իրականացումից ակնկալվում է ունենալ միջազգային դոնոր կազմակերպությունների ֆինանսավորումը, միջազգային փորձագետների կողմից ՀՀ-ում սննդամթերքի անվտանգության ոլորտում ռիսկերի գնահատված իրավիճակը և սննդամթերքի անվտանգության ոլորտում ռիսկերի կարողությունների զարգացման նախնական մշակված ծրագիր:

Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն

53.

Ներդրումների ներգրավման հնարավորությունների ընդլայնման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Վերջին տարիներին համաշխարհային տնտեսության աճի համեստ տեմպերը թերևս պահպանվելու միտում ունեն, գոնե կարճաժամկետում, ինչի մասին են վկայում նաև միջազգային տարբեր կառույցների հրապարակումներն ու փորձագիտական շրջանակները: Արագ զարգացող երկրների ու տարածաշրջանների հետ, որոնք էական խթանիչ ազդեցություն են ունենում համընդհանուր տնտեսական ակտիվության վրա, նույնպես մեծ ակնկալիքներ չեն կապում: Նշված զարգացումների տրամաբանության ներքո ներդրումների ներգրավման մրցավազքը դարձել է ավելի կոշտ՝ ուղեկցվելով ներդրումային գլոբալ արժեշտիների, հիմնական հանգույցների ու տարածաշրջանային առաջնահերթությունների վերարժևորմամբ: Այս պայմաններում ներդրումային գրավիչ միջավայրի ապահովումը, օգտագործելով ներքին և արտաքին բոլոր հնարավորությունները, տնտեսական զարգացման քաղաքականության առանցքային գերակայություններից է: Կայուն ներդրումային հոսքերի երաշխավորմանն ուղղված քաղաքականության միջոցառումների համալիրը կներառի՝

- ՀՀ ներդրումային օրենսդրության վերանայումը՝ ապահովելով ներդրումների պաշտպանության մեխանիզմների ուժեղացումը,
- պետություն-մասնավոր գործընկերության զարգացման համար օրենսդրական կարգավորումների վերանայումը և ինստիտուցիոնալ հարթակի գործարկման հիմքերի ապահովումը,
- ԱՄԷ-ում ներդրումային համաժողովի նախապատրաստման և անցկացման ապահովումը,
- օտարերկրյա ներդրումների ներգրավման և հայկական արտադրանքի արտահանման համար ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչությունների ներգրավումը,
- ներդրումային ծրագրերի փաթեթների՝ միջազգային չափորոշիչներին համապատասխանեցման և դրանց առաջնղման, «մեկ պատուհան» սկզբունքի ամբողջական

կիրառմամբ՝ ներդրողների հետ աշխատանքի, ներդրումների ներգրավման և հետներդրումային սպասարկման ուղղությամբ Հայաստանի զարգացման հիմնադրամի կարողությունների ամրապնդումը և զարգացումը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է ընդլայնել ներդրումներ կլանելու տնտեսության հնարավորություններն ու ապահովել ներդրումների պաշտպանության ավելի կայուն և վստահելի միջավայր:

54. Գործարար ակտիվության խթանմանն ուղղված նախաձեռնությունների իրականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ներդրումների խրախուսման և գործարար ակտիվության ապահովման նպատակով պետության ակտիվ քաղաքականությամբ և հաշվեկշռված մասնակցությամբ Հայաստանում հնարավոր է ձևավորել պոտենցիալ ներդրողների և մասնավոր հատվածի հետ փոխվստահելի գործընկերություն՝ ուղղված տնտեսության արագ աճող և զարգացման մեծ պոտենցիալ դրսևորող ոլորտներում հեռանկարային ծրագրերի իրականացմանը ֆինանսապես աջակցելուն: Կառուցողական երկխոսությունը թույլ կտա հստակ բացահայտել ու արագ արձագանքել գործարար հանրության կողմից բարձրացված խնդիրները՝ գործարար ակտիվության բարձրացման համար ձեռնարկելով ֆինանսական և (կամ) իրավական բնույթի նախաձեռնություններ: ՓՄՁ-ի զարգացման համատեքստում անհրաժեշտ է ապահովել պետական քաղաքականության շարունակականությունը՝ ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին աջակցության ծրագրերի իրականացման նպատակով ռեսուրսների հատկացմամբ: Կշարունակվի ՀՀ կառավարության արտահանման վրա հիմնված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարության դրույթների իրագործումը՝ ընկերությունների և արտահանման ներուժ ունեցող ոլորտների արդիականացմանն աջակցության, միջազգային մրցունակության աճին ուղղված նախաձեռնությունների խրախուսման և ինովացիոն համակարգի ձևավորման միջոցով:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է ունենալ կառավարություն-մասնավոր հատվածի երկխոսության և գործընկերության գործուն հարթակ, ինչը կծառայի հնարավոր ռեսուրսների բացահայտման և դրանք արդյունավետ օգտագործման գործին: Ակնկալվում է ՓՄՁ-ի սուբյեկտների գործունեության ընդլայնում և մրցակցային կարողությունների ամրապնդում, ֆինանսական և ներդրումային հնարավորությունների, նորարարությունների և ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրման հնարավորությունների ընդլայնում, ՓՄՁ-ի սուբյեկտների թվի աճ և նոր աշխատատեղերի ստեղծում, ինչպես նաև տնտեսության արտահանելի հատվածի ընդլայնում և դիվերսիֆիկացիա, հայկական ապրանքների մրցունակության աճ և արդյունքում արտահանվող ապրանքների ծավալի աճ: Այս առումով, խնդրի լուծման քայլերը կներառեն՝

- պետական աջակցություն ՓՄՁ ԶԱԿ-ի հիմնադրամի կանոնադրական հիմնախնդիրների իրականացման 2017 թվականի ծրագրի իրականացումը,

- գործարար համայնքի ներկայացուցիչների հետ առավել արդյունավետ համագործակցության ինստիտուցիոնալ հարթակի ձևավորումը,
- ներդրումային ծրագրերի շրջանակներում ԱԱՀ-ի գումարների վճարման հետաձգման ընթացակարգի պարզեցումը,
- պետական աջակցություն ՀՀ-ի արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման 2017 թվականի ծրագրային միջոցառումների իրականացումը,
- չաշխատող ակտիվների վերագործարկման վրա հիմնված գործարար ծրագրերի ձևավորմանն ուղղորդումը:

55. Համաշխարհային տնտեսական ֆորումի գլոբալ մրցունակության ինդեքսում և համաշխարհային բանկի գործարարությամբ զբաղվելու վարկանիշում ՀՀ դիրքի բարելավման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Միջազգային վարկանիշներն այն կիրառական գործիքներից են, որոնք թույլ են տալիս երկրներին տեղավորվել միասնական, ունիվերսալ և քանակապես չափելի կադապարի մեջ՝ նպատակ ունենալով տնտեսությունները համադրելի և համեմատելի դարձնել որևէ հատկանիշով կամ հատկանիշների խմբով և ցույց տալ ժամանակի մեջ վերջիններիս զարգացումը կամ հետընթացը: Մյուս կողմից, անկախ մեթոդաբանական առանձնահատկություններից և ծածկույթից, միջազգային վարկանիշներն ըստ էության արտացոլում են երկրի ձեռքբերումներն ու ձախողումները, համեմատական առավելություններն ու թերությունները՝ այդպիսով ցույց տալով այս կամ այն ոլորտում գլոբալ զարգացումներից խզվածքը:

Այս տեսակետից ՀՀ կառավարությունը մշտապես կարևորել է միջազգային հեղինակավոր վարկանիշներում երկրի բարենպաստ դիրքավորման և առաջընթացի ապահովման հարցերը՝ ձևավորելով բարեփոխումների համապատասխան օրակարգեր: Զարգացման ներկա փուլում առանձնակի թիրախավորելով Համաշխարհային տնտեսական ֆորումի կողմից հրապարակվող գլոբալ մրցունակության և Համաշխարհային բանկի գործարարությամբ զբաղվելու վարկանիշներում երկրի նկարագրի բարելավումը՝ նախատեսվում է իրականացնել Հայաստանի գործարար միջավայրի բարելավման միջոցառումների 2017 թվականի ծրագիրը և գլոբալ մրցունակության ինդեքսում Հայաստանի դիրքի բարելավմանն ուղղված միջոցառումների ծրագիրը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է համապատասխան վարկանիշների բովանդակությանը համարժեք թիրախավորված միջոցառումների իրականացման միջոցով բարելավել Հայաստանի դիրքը:

56. Մասնագիտացված արտահանող կառույցների ձևավորմանը և հզորացմանն ուղղված աջակցության գործիքակազմի սահմանման վերաբերյալ

1.Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Արտահանման զարգացման նպատակադրման ներքո համապատասխան ենթակառուցվածքների

ձևավորումն ու արդյունավետ գործունեության ապահովումն առանցքային նշանակություն ունի: Հաշվի առնելով հանրապետությունում բազմաթիվ պոտենցիալ արտահանողների առկայությունը, որոնք փոքր ծավալների առաջարկի պայմաններում ստիպված են կատարել տրանսակցիոն բարձր ծախսեր և դրա արդյունքում չեն կարողանում մրցունակ մնալ արտաքին շուկաներում, մասնագիտացված արտահանող կառույցներն ավելի քան պահանջված են: Վերջիններիս կայացման համար, գոնե սկզբնական շրջանում, անհրաժեշտ է որոշակի աջակցություն: Խնդրի լուծման համար կիրականացվեն՝

- ոլորտում գործունեություն իրականացնող տնտեսվարողների տվյալների բանկի ձևավորում, այդ թվում՝ նրանց գործունեության հիմնական ոլորտները, առկա շուկաները, առկա հնարավորությունները և զարգացման պոտենցիալը,
- մեծ առևտրային ցանցերում հայկական արտադրանքի դիրքավորման հնարավորությունների և առկա խնդիրների բացահայտում,
- մասնագիտացված արտահանող կառույցների (այդ թվում՝ լոգիստիկ ընկերությունների) ձևավորման աջակցության մեխանիզմների վերաբերյալ առաջարկությունների մշակում և համապատասխան գործիքակազմի ներկայացում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է արտահանման ընդլայնում թե՛ ծավալային, թե՛ աշխարհագրական, և թե՛ առավել մեծ թվով տնտեսվարողների ընդգրկման տեսանկյունից:

57.

Հայաստանի՝ որպես ապահով և զբոսաշրջության համար գրավիչ երկրի նկարագրի ամրապնդում, զարգացում, խթանում, հասանելիության բարձրացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայաստանում զբոսաշրջային արդյունաբերության զարգացման նպատակով վարվող պետական հասցեական քաղաքականությամբ հետևողական ջանքեր են ներդրվել ոլորտում համարժեք կարողությունների կուտակման, առկա ներուժի զարգացման ու նոր հնարավորությունների բացահայտման ուղղությամբ: Արդյունքում տպավորիչ զարգացումներ են արձանագրվել ոլորտում ավանդական, պատմամշակութային ու ազգային հենքով զբոսաշրջության ասպարեզում: Միաժամանակ, վերջին ժամանակահատվածում ոլորտում նկատվող միտումները բավականին խոստումնալից հիմքեր են ապահովում զբոսաշրջային նոր ուղղությունների զարգացման համար՝ նպաստելով զբոսաշրջային արդյունքի դիվերսիֆիկացմանը, ինչպես նաև զբոսաշրջային միջազգային շուկայում սպառողական բազմազան խմբերի համար երկրի հետաքրքրության աճին: Երկրի՝ որպես զբոսաշրջության համար գրավիչ վայր ճանաչելիության բարձրացման նպատակով ՀՀ կառավարությունը 2017 թվականի ընթացքում նախատեսում է մի շարք նպատակային շուկա հանդիսացող երկրների համար սահմանել Հայաստան առանց արտոնագրի մուտքի ռեժիմը կամ դյուրացնել մուտքի արտոնագրի տրամադրումը, ինչպես նաև դյուրացնել զբոսաշրջային տրանսպորտային միջոցների համար սահմանային անցման գործընթացը, իրականացնել տարեկան ծրագրով նախատեսված միջոցառումները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

	<p>Գերակա խնդրի լուծմանն ուղղված քայլերի իրականացմամբ ակնկալվում է Հայաստանի ճանաչելիության բարձրացման միջոցով նպաստել ոլորտի աճի և զարգացման հնարավորությունների ընդլայնմանը, տնտեսության այլ ճյուղերում հարակից դրական արդյունքների տարածմանը:</p>
58.	<p style="text-align: center;">Արտահանման շուկաների հասանելիության ընդլայնում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N646-Ն որոշման հավելվածով հաստատված ՀՀ կառավարության ծրագրի 3.1 բաժնի «Արտահանում» ենթաբաժնի 1-ին կետի 1-4 ենթակետերի պահանջներից: Արտահանման զարգացման քաղաքականությունը ՀՀ կառավարությունը նպատակադրում է իրականացնել հիմնականում 3 ուղղությամբ. 1) ԵԱՏՄ շրջանակներում նոր արտահանման շուկաների հասանելիության բարձրացում, 2) երկկողմ հարթության մեջ թիրախային երկրների հետ առևտրի արտոնյալ ռեժիմների ձեռքբերում, 3) արտահանման առկա, հատկապես արտոնյալ ռեժիմներ ունեցող շուկաներ մուտքի խոչընդոտների առավելագույն վերացում՝ զուգահեռաբար աջակցության արդյունավետ մեխանիզմներով նպաստելով տեղական արտադրողների մրցունակության բարձրացմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Հայաստանն առաջնորդվելու է առաջարկի վրա հիմնված տնտեսական աճի մոդելով, որտեղ տնտեսական աճի առանցքային շարժիչը արտահանումն է: Այս համատեքստում Կառավարությունը թիրախավորում է միջնաժամկետում ապրանքների և ծառայությունների արտահանում/ ՀՆԱ հարաբերակցությունը հասցնել 40-45%:</p>
59.	<p style="text-align: center;">Արտահանման խթանման մեխանիզմների կատարելագործում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N646-Ն որոշման հավելվածով հաստատված ՀՀ կառավարության ծրագրի 3.1 բաժնի «Արտահանում» ենթաբաժնի 2-րդ կետի 1-3 ենթակետերի պահանջներից: Արտահանման զարգացման քաղաքականությունը ՀՀ կառավարությունը նպատակադրում է իրականացնել հիմնականում 3 ուղղությամբ. 1) ԵԱՏՄ շրջանակներում նոր արտահանման շուկաների հասանելիության բարձրացում, 2) երկկողմ հարթության մեջ թիրախային երկրների հետ առևտրի արտոնյալ ռեժիմների ձեռքբերում, 3) արտահանման առկա, հատկապես արտոնյալ ռեժիմներ ունեցող շուկաներ մուտքի խոչընդոտների առավելագույն վերացում՝ զուգահեռաբար աջակցության արդյունավետ մեխանիզմներով նպաստելով տեղական արտադրողների մրցունակության բարձրացմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p>

Հայաստանն առաջնորդվելու է առաջարկի վրա հիմնված տնտեսական աճի մոդելով, որտեղ տնտեսական աճի առանցքային շարժիչը արտահանումն է: Այս համատեքստում Կառավարությունը թիրախավորում է միջնաժամկետում ապրանքների և ծառայությունների արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցությունը հասցնել 40-45%:

60. Թիրախավորված ներդրումային ռազմավարության որդեգրում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N646-Ն որոշման հավելվածով հաստատված ՀՀ կառավարության ծրագրի 3.1 բաժնի «Ներդրումներ» ենթաբաժնի 2-րդ կետի 1) ենթակետի պահանջից:

ՀՀ կառավարությունը նպատակադրում է ներդրումները ուղղորդվել հատկապես ժամանակակից տեխնոլոգիաներով տնտեսության վերազինմանը: Միաժամանակ, ներառական տնտեսական աճին նպաստող և նոր աշխատատեղեր ստեղծող ներդրումային ծրագրերը կգտնվեն կառավարության ուղղակի հոգացության տիրոջում: Սա ենթադրում է, որ ընդհանուր ներդրումային միջավայրի բարելավման քաղաքականությունից անցում է կատարվելու դեպի «թիրախավորված» ռազմավարության քաղաքականության:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Մանածագործության, հագուստի արտադրության, կոշիկի արտադրության ոլորտներում ըստ գործունեության վայրերի նախատեսվող արտոնությունները կնպաստեն ՀՀ տարածքներում աշխատատեղերի ստեղծմանը, կխթանեն գործարար և ներդրումային ակտիվությունը:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտե

61. «Ռիսկերի կառավարման մեխանիզմների կատարելագործում» գերակա խնդրի վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության ծրագրով ամրագրված հարկային վարչարարության բարեփոխումների թիրախային ուղղություններից է համարվում ռիսկային չափանիշների հիման վրա հարկային հսկողության հասցեականության ապահովումը և արդյունավետության բարձրացումը՝ ռիսկերի կառավարման և ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրողականության էլեկտրոնային ավտոմատ կառավարման համակարգի կատարելագործման միջոցով:

Բացի դրանից՝ արդիական է շարունակում մնալ ռիսկերի արագ բացահայտման և արդյունավետ կառավարման համակարգերի կիրառությունն ու դրա հիման վրա թիրախավորված ընթացիկ հարկային հսկողության իրականացումը: Այս տեսանկյունից կարևորվում է վերլուծական կարողությունների զարգացումը՝ ուղղված

	<p>ռիսկերի բացահայտմանը և կառավարման մեխանիզմների կատարելագործմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Հարկային և մաքսային վարչարարության բարեփոխումների շրջանակում նախատեսվում է վերանայել ռիսկային չափանիշների հիման վրա ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրության չափանիշները՝ համակարգը հարկ վճարողների իրական ռիսկը բնութագրող նոր չափանիշներով համալրելու և ոչ արդյունավետ կիրառվող ռիսկային չափանիշները հանելու նպատակով՝ դրանով իսկ ապահովելով ՀՀ պետական բյուջեի հետ փոխհարաբերությունների ճշտության ստուգումների առավել հասցեականությունը:</p> <p>Միաժամանակ, ակնկալվում է երրորդ անձանցից ստացվող տեղեկությունների իրացման արդյունավետության բարձրացման և ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի տեղեկատվական բազայում առկա տեղեկատվության համադրությունների միջոցով ապահովել կամերալ ուսումնասիրությունների կարողությունների զարգացումը: Աշխատանքներ կտարվեն երրորդ անձանցից ստացվող տեղեկությունների, ինչպես նաև կամերալ ուսումնասիրությունների իրականացման ընթացակարգերի ավտոմատացման ուղղությամբ:</p>
<p>62.</p>	<p align="center">«Ըստ նպատակայնության հարկային, մաքսային, վարչական, քրեական պատասխանատվության տեսակների և չափերի կանոնակարգում, իրավախախտումների համար՝ ըստ բնույթի վտանգավորության աստիճանի և պատճառած վնասի, պատասխանատվության միջոցների սահմանում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հարկային, մաքսային, վարչական, քրեական պատասխանատվության տեսակների և չափերի կանոնակարգման կարևորությամբ: Ներկայումս արդիական է շարունակում մնալ իրավախախտումների՝ ըստ բնույթի վտանգավորության աստիճանի և պատճառված վնասի, պատասխանատվության միջոցների սահմանումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նշված գերակա խնդրի իրագործմամբ նախատեսվում է կանոնակարգել պատասխանատվության տեսակները և չափերը՝ հաշվի առնելով իրավախախտումների բնույթը, վտանգավորության աստիճանը և պատճառված վնասը, այդ նպատակով 2017թ. նախատեսվում է իրականացնել խնդրի կարգավորման ուղղությամբ ստացված առաջարկությունների ուսումնասիրություն:</p>
<p>63.</p>	<p align="center">«Տնտեսությունում գործարքների ամբողջական փաստաթղթավորման մշակույթի ներդրում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՀՀ կառավարության ծրագրով ամրագրված հարկային վարչարարության</p>

բարեփոխումների առաջնահերթություններից է սահմանվել տնտեսությունում կատարվող գործարքների ամբողջական փաստաթղթավորման մշակույթի ներդրման ուղղությամբ աշխատանքների իրականացումը:

Հաշվի առնելով, որ հարկ վճարողների կողմից կատարվող գործարքների մեջ դեռևս զգալի ծավալ են կազմում առանց հաշվարկային փաստաթղթերի, կամ գործարքների իրական գներից էականորեն տարբերվող գներով կազմված փաստաթղթերով, կամ գործարքները կատարվելուց հետո դրանց մասով դուրս գրված հաշվարկային փաստաթղթերն անվավեր համարելու, ինչպես նաև հարկային պարտավորությունների նվազեցման նպատակով անապրանք փաստաթղթեր դուրս գրելու դեպքերը՝ արդիական է շարունակում մնալ իրացվող ապրանքների գծով հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման, հսկիչ դրամարկղային մեքենաների կտրոնների տրամադրման խախտումների բացահայտմանն ուղղված միջոցառումների իրականացումը: Այս պայմաններում հարկային եկամուտների ապահովման հարցում առավել կարևորվում է խոշոր և միջին հարկ վճարողների մոտ հարկային հսկողության արդյունավետության բարձրացումը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Նշված գերակա խնդրի իրագործմամբ նախատեսվում է իրացվող ապրանքների գծով հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման և հսկիչ դրամարկղային մեքենաների կտրոնների տրամադրման նկատմամբ մոնիթորինգի համակարգի ներդրման, մշտադիտարկման և հսկողության արդյունքում տնտեսավարող սուբյեկտների մոտ ամրապնդել խախտումներ իրականացնելու դեպքում պատասխանատվության ենթարկվելու անխուսափելիության գիտակցումը, ինչն իր հերթին կհանգեցնի տնտեսության մեջ փաստաթղթաշրջանառության մշակույթի ամրապնդմանը:

64. «Մեկ միասնական հաշվի ներդրման ապահովում» գերակա խնդրի վերաբերյալ 1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է մեկ միասնական հաշվի ներդրման նպատակով ընթացակարգային և ծրագրային աշխատանքների ապահովմամբ: Մեկ միասնական հաշվի ներդրմամբ կպարզեցվի հարկ վճարողների կողմից ՀՀ պետական բյուջեի հանդեպ պարտավորությունների կատարման գործընթացը՝ հարկային պարտավորությունների վճարման համար ներկայումս գործող բազմաթիվ գանձապետական հաշիվների փոխարեն բացելով մեկ գանձապետական հաշիվ:

Միաժամանակ անհրաժեշտ է 2017 թվականի ընթացքում ավարտել մեկ միասնական հաշվի ներդրման ծրագրային աշխատանքները, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ «Հարկերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2015 թվականի դեկտեմբերի 15-ի ՀՕ-154-Ն ՀՀ օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2018 թվականի հունվարի 1-ից:

	<p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ապահովել մեկ միասնական հաշվի ներդրման գործընթացի սահուն ընթացքը:</p>
65.	<p>«ԵԱՏՄ մաքսային օրենսգրքից բխող ազգային օրենսդրության կիրարկումն ապահովող նորմերի մշակում և ԵԱՏՄ-ի իրավունքի մաս կազմող իրավական ակտերի մշակման աշխատանքներին մասնակցություն» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ԵԱՏՄ անդամակցությամբ պայմանավորված անհրաժեշտություն է առաջացել մոտարկել անդամ երկրների օրենսդրական դաշտը: Նշված գործընթացը ենթադրում է ԵԱՏՄ մաքսային օրենսգրքից բխող ազգային օրենսդրության կիրարկումն ապահովող իրավական ակտերի մշակում, ինչպես նաև վերազգային մակարդակով՝ ԵԱՏՄ-ի իրավունքի մաս կազմող իրավական ակտերի մշակման աշխատանքներին մասնակցության ապահովում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ապահովել ԵԱՏՄ մաքսային օրենսգրքից բխող ազգային օրենսդրության կատարելագործումը:</p>
66.	<p>«Հարկ վճարողների գործունեության ընթացքում առաջացած խնդիրների վերաբերյալ՝ վերջիններիս ուղարկվող ծանուցումների համակարգի կիրառման ընդլայնում՝ օգտագործելով առավելապես էլեկտրոնային համակարգերի հնարավորությունները» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի իրագործումը միտված է հարկ վճարողների գործունեության նկատմամբ իրականացվող տեսչական ընթացիկ հսկողությունը էլեկտրոնային հսկողությամբ փոխարինելուն: Այդ տեսանկյունից արդիական է շարունակում մնալ հարկ վճարողների գործունեության ընթացքում առաջացած խնդիրների վերաբերյալ՝ վերջիններիս ուղարկվող ծանուցումների համակարգի ընդլայնումը: Մասնավորապես, կարևորվում է հսկիչ դրամարկղային մեքենաներով, հաշվարկային փաստաթղթերով իրականացվող գործարքների մոնիտորինգի արդյունքների հիման վրա՝ հարկ վճարողներին բացառապես էլեկտրոնային եղանակով ծանուցումների տրամադրումը, ինչպես նաև վարչական վարույթների ընթացքում՝ հարկ վճարողների պաշտոնական էլեկտրոնային փոստի միջոցով վերջիններիս ծանուցումների տրամադրման համակարգի կիրառման հարցի ուսումնասիրությունը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի իրագործմամբ կապահովվի հարկ վճարողներին առավելապես էլեկտրոնային համակարգերի հնարավորությունների կիրառմամբ ծանուցումների</p>

	տրամադրման գործընթացը:
67.	<p align="center">«Արտաքին տնտեսական գործունեության իրականացման դյուրինացում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի նպատակը մի կողմից մաքսային մարմնի կողմից մաքսային հսկողության իրականացման ընթացակարգերի կատարելագործումը, օպտիմալացումն ապահովելն է, իսկ մյուս կողմից՝ ԱՏԳ մասնակիցների համար էլեկտրոնային հարթակ ստեղծելն է՝ մաքսային ձևակերպումների համար անհրաժեշտ գործողություններն իրականացնելու նպատակով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ապահովել ԱՏԳ-ի մասնակիցների համար ապրանքների սահմանափակման, ձևակերպման և բացթողման գործընթացների պարզեցում ու դյուրինացում: Իր հերթին կատարելագործված ռիսկերի կառավարման էլեկտրոնային համակարգի աշխատանքի միջոցով կբարձրացվի մաքսային հսկողության արդյունավետությունը:</p>
68.	<p align="center">«Հարկ վճարողների սպասարկման և հեռախոսազանգերի կենտրոնի կարողությունների բարելավում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Նշված գերակա խնդրի սահմանումը պայմանավորված է հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավման անհրաժեշտությամբ: Այդ նպատակով իրականացվող աշխատանքներն ուղղված կլինեն հարկ վճարողների սպասարկման և հեռախոսազանգերի կենտրոնում նոր ծրագրային համակարգերի ներդրմանը, մասնավորապես՝ կգործարկվի «Հետադարձ կապի համակարգ» ծառայությունը, որը հնարավորություն կընձեռի հարկ վճարողին՝ վերջինիս կողմից կատարված հեռախոսազանգից հետո գնահատել տվյալ հարցման արդյունքում կենտրոնի աշխատակցի տրամադրած պատասխանի որակը: Միաժամանակ, պարբերաբար կիրականացվի հարկ վճարողների սպասարկման հեռախոսազանգերի կենտրոնի կարիքների գնահատում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Նշված գերակա խնդրի իրագործման արդյունքում կկատարելագործվի գործող համակարգը և կբարձրանա հարկ վճարողների սպասարկման և հեռախոսազանգերի կենտրոնի աշխատանքի արդյունավետությունը:</p>
69.	<p align="center">«Հարկ վճարողների սպասարկման միասնական ստանդարտների կատարելագործում՝ ապահովելով դրանց հրապարակայնությունը» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p>

	<p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>«Կառավարության ծրագրով ամրագրված կարևոր ուղղություններից է հանդիսանում հարկ վճարողների սպասարկման միասնական ստանդարտների կատարելագործումը, ինչը կնպաստի հարկ վճարողներին առավել որակյալ ծառայությունների մատուցմանը:</p> <p>3. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նշված գերակա խնդրի իրագործումը թույլ կտա ունենալ հարկ վճարողների սպասարկման միասնական ստանդարտներ՝ միաժամանակ ապահովելով դրանց հրապարակայնությունը:</p>
70.	<p align="center">«Հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման համակարգի շարունակական կատարելագործում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի նպատակն է ապահովել հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման համակարգի շարունակական կատարելագործումը, ինչպես նաև 2018 թվականի հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման մշակման նպատակով առաջարկությունների հավաքագրման իրականացումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի իրագործման արդյունքում ակնկալվում է ունենալ առավել արդյունավետ գործող հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման համակարգ:</p>
1.	<p align="center">«Հարկային կարգապահության թեմայով հեռուստահաղորդաշարերի հեռարձակում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Նշված գերակա խնդրի սահմանումը պայմանավորված է հարկային կարգապահության վերաբերյալ հանրության իրազեկվածության բարձրացման անհրաժեշտությամբ: Իրականացվող աշխատանքները կհանգեցնեն հարկային և մաքսային կարգապահության բարձրացմանը, վարչական մարմնի հանդեպ վստահության մթնոլորտի ձևավորմանը, ինչն էլ իր հերթին կնպաստի տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից հարկային պարտավորությունների պատշաճ կատարմանը և հարկային եկամուտների ապահովմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի իրագործման արդյունքում կապահովվի հարկային կարգապահության</p>

	<p>թեմայով հեռուստահաղորդաշարերի պարբերաբար հեռարձակումը:</p>
2.	<p style="text-align: center;">«Հարկային և մաքսային մարմինների գործուն մեխանիզմների ներդրում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Նշված գերակա խնդրի սահմանումը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության ծրագրով ամրագրված՝ հարկային և մաքսային ծառայողի կերպարի արմատական վերափոխման մեխանիզմների, օրինապահ հարկ վճարողների գործունեության համար առավել բարենպաստ պայմանների ներդրման անհրաժեշտությամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նշված գերակա խնդրի իրագործմամբ ակնկալվում է մշակել համապատասխան իրավական ակտեր՝ ուղղված հարկային և մաքսային ծառայողների կերպարի վերափոխմանը, օրինապահ հարկ վճարողների գործունեության համար առավել բարենպաստ պայմանների ստեղծմանը, հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության թափանցիկության բարձրացմանը:</p>
3.	<p style="text-align: center;">«Մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգի կատարելագործում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է մարդկային ռեսուրսների կառավարման ժամանակակից համակարգի ստեղծման, հարկային, մաքսային ծառայողի կերպարի վերափոխման կարևորությամբ:</p> <p>Արդիական խնդիր է հանդիսանում մարդկային ռեսուրսների կառավարման ավտոմատ տեղեկատվական համակարգի ներդրումը, հարկային և մաքսային մարմիններում կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցումը, ինչպես նաև հարկային և մաքսային ծառայողների ուսուցման և վերապատրաստման գործընթացի արդյունավետ կազմակերպումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է կատարելագործել մարդկային ռեսուրսների կառավարման գործող համակարգը՝ բարձրացնելով վերջինիս արդյունավետությունը:</p>
4.	<p style="text-align: center;">«Հարկման նպատակով թափանցիկության և տեղեկությունների փոխանակման համաձայնագրերի ցանցի ընդլայնում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p>

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 1060-Ա որոշմամբ հաստատված՝ ՀՀ կառավարության ծրագրի իրագործման անհրաժեշտությամբ: Մասնավորապես, ծրագրի 1.2-րդ բաժնի «Հարկային և մաքսային համակարգեր» ենթաբաժնի 3-րդ կետով ակնկալվում է հարկային և մաքսային ոլորտին առնչվող համաձայնագրերի ցանցի ընդլայնում, այդ թվում՝ հարկման նպատակով թափանցիկության և տեղեկությունների փոխանակման համաձայնագրերի ցանցի ընդլայնում: Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունները և Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (ՏՀԶԿ) անդամ երկրների «Հարկային հարցերով փոխադարձ վարչական աջակցության մասին» բազմակողմ կոնվենցիային Հայաստանի Հանրապետության միանալու միջոցով՝ ՀՀ-ի հարկային մարմիններին հնարավորություն կընձեռվի փոխանակվել տեղեկատվությամբ, ստանալ և հանձնել փաստաթղթեր, ինչպես նաև ցուցաբերել ու ստանալ բռնագանձման հարցերում աջակցություն կոնվենցիային արդեն իսկ միացած՝ 100-ից ավելի պետությունների իրավասու մարմինների հետ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է ապահովել «Հարկային հարցերով փոխադարձ վարչական աջակցության մասին» բազմակողմ կոնվենցիային միանալուց հետո կոնվենցիայի կիրառման անհրաժեշտ պայմանները:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչություն

75. **Հայաստանի Հանրապետության օդային տարածքում 290 թռիչքային մակարդակից (FL290) բարձր ժամը 00:00-ից մինչև 06:00 «օդային մայրուղիներից ազատ օդային տարածք» (Free route airspace) հայեցակարգի ներդրման վերաբերյալ**

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Եվրակոնտորի միջազգային աերոնավիգացիոն անվտանգության կազմակերպության նախաձեռնությամբ մշակվել է «Օդային մայրուղիներից ազատ օդային տարածք» հայեցակարգը (այսուհետ՝ հայեցակարգ):

Համաձայն հայեցակարգի օդային մայրուղիներից ազատ օդային տարածք է հանդիսանում այն օդային տարածքը, որտեղ թռիչքները կարող են իրականացվել առանց պետության օդային տարածքում սահմանված օդային մայրուղիներով՝ ունենալով թռիչքի երթուղու ազատ ընտրության հնարավորություն օդային տարածքի մուտքի և ելքի կետերի միջև:

Հայեցակարգի առավելություններն են՝

- 1) օդային տարածքի թողունակության բարձրացումը.
- 2) օդի աղտոտման նվազումը.
- 3) օդային երթևեկության սպասարկման և օդանավ շահագործողների ծախսերի նվազումը.

4) համապատասխանեցումը միջազգային ստանդարտներին:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ելնելով հայեցակարգից ակնկալվում է, որ թռիչքները կիրականացվեն ուղիղ հետազոտվող բացառությամբ թռիչքների համար վտանգավոր կամ փակ տարածաշրջանների:

Եվրակոնտրոլի նախնական հաշվարկներով Եվրակոնտրոլի անդամ բոլոր պետությունների օդային տարածքներում հայեցակարգի ներդրման դեպքում թռիչքների երկարությունը կկրճատվի 7,5 մլն մղոնով, որն իր հերթին կբերի 45 հազ. տոննա վառելիքի և 150 հազ. տոննա թունավոր արտանետումների նվազման կամ 37 մլն եվրո խնայողության:

3. Ընթացիկ իրավիճակը

Եվրոպական երկրների օդային մայրուղիներից ազատ օդային տարածքի ներդրման փորձը ցույց է տալիս, որ օդային տարածքի թողունակության բարձրացումը և տարանցիկ թռիչքների ավելացումն իրականացվում է ոչ թե ի հաշիվ անվտանգության պահանջների նվազեցման, այլ բազմակի փորձարկումների և օդային տարածքի հիմնական օգտատերերի և հարևան երկրների հետ համագործակցության արդյունքում:

2015 թվականի վերջին տվյալներով, որոշակի սահմանափակումներով պայմանավորված (տարածքային, ժամանակային կամ բարձրությունների), հայեցակարգը մասնակիորեն կամ ամբողջական ներդրվել է հետևյալ օդային տարածքների շրջանային կենտրոններում՝ Բելգրադ (Սերբիա), Բրեստ (Ֆրանսիա), Բրինդիսի (Իտալիա), Բորդո (Ֆրանսիա), Բուխարեստ (Ռումինիա), Քիշնև (Մոլդովա), Կարլսռուե (Գերմանիա), Կոպենհագեն (Դանիա), Լիսաբոն (Պորտուգալիա), Լոնդոն (Անգլիա), Լյուբլյանա (Սլովենիա), Մասթրիխթ (Նիդերլանդներ), Մադրիդ (Իսպանիա), Մալմյո (Շվեդիա), Մալթա (Մալթա), Մարսել (Ֆրանսիա), Միլան (Իտալիա), Պադույա (Իտալիա), Պրահա (Չեխիա), Փրեսթվիկ (Շոտլանդիա), Ռեյմս (Ֆրանսիա), Հոռն (Իտալիա), Շենոն (Ֆրանսիա), Սկոպյե (Մակեդոնիա), Սոֆիա (Բուլղարիա), Սթոքհոլմ (Շվեդիա), Տամպերե (Ֆինլանդիա), Վարշավա (Լեհաստան), Վիեննա (Ավստրիա) և Ջագրեբ (Խորվաթիա):

4. Կարգավորման նպատակը և բնույթը

Հայեցակարգի ներդրման արդյունավետությունը՝

- 1) թռիչքի ժամանակի կրճատում՝ հաշվի առնելով, որ հիմնականում թռիչքներն իրականացվելու են ամենակարճ երթուղիներով.
- 2) թռիչքի ժամանակի կրճատման հաշվին վառելիքի ծախսի և դրանից բխող CO₂ գազի արտանետումների նվազում.
- 3) թռիչքային անվտանգության մակարդակի բարձրացում՝ պայմանավորված թռիչքային ուղիների տարանջատման հետ.
- 4) օդանավի քաշի օպտիմալացում՝ վառելիքի կրճատման և օգտակար բեռի ավելացման հաշվին: Օդային երթևեկության սպասարկման տեսանկյունից՝ հայեցակարգի ներդրումը սարքավորումների արդիականացման հետ կապված լրացուցիչ ծախսեր չի պահանջում: ՀՀ օդային տարածքն օդային մայրուղիներից ազատելու ժամանակահատվածը (ժամը 00:00-ից

մինչև 06:00) պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ տվյալ ժամանակահատվածում նվազում են ՀՀ օդային տարածքով իրականացվող քաղաքացիական օդանավերի տարանցիկ թռիչքները և ռազմական ավիացիայի օդանավերի կողմից ուսումնավարժական թռիչքներ չեն իրականացվում:

76.

Տեղական և օտարերկրյա ավիաընկերությունների կողմից օդային հաղորդակցությունների իրականացման թույլտվությունների ստացման համար հայտերի ներկայացման առցանց համակարգի ներդրման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայտերի ներկայացման առցանց համակարգի ներդրումը պայմանավորված է տեղական և օտարերկրյա օդանավ շահագործողներին դեպի Հայաստանի Հանրապետություն և Հայաստանի Հանրապետությունից կանոնավոր և երկու և ավելի ոչ կանոնավոր առևտրային օդային հաղորդակցությունների իրականացման թույլտվություններ տալու գործընթացի արդիականացման և պարզեցման անհրաժեշտությամբ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ակնկալվում է թույլտվություններ տալու գործընթացի արդիականացում և առցանց համակարգի ներդրում, ինչպես նաև համապատասխան ենթաօրենսդրական դաշտի վերանայում, որի արդյունքում նախատեսվում է կրճատել նախկինում պահանջվող փաստաթղթերի ցանկը և պարզեցնել թույլտվություններ տալու գործընթացը:

3. Ընթացիկ իրավիճակը

Ներկայումս օտարերկրյա օդանավ շահագործողների կողմից դեպի Հայաստանի Հանրապետություն և Հայաստանի Հանրապետությունից կանոնավոր և երկու և ավելի ոչ կանոնավոր առևտրային օդային հաղորդակցությունների իրականացման թույլտվությունները ներկայացվում են թղթային տարբերակով ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն, որից հետո հայտը՝ կից փաստաթղթերով, ներկայացվում է ՀՀ ԿԱ ՔԱԳՎ կարծիքի և վերջինիս եզրակացության հիման վրա նախարարության կողմից տրվում է թույլտվություն:

4. Կարգավորման նպատակը և բնույթը

ՀՀ-ում գործող թույլտվություններ տալու համակարգի ներդրման արդյունքում ոլորտի մասնակիցների, մասնավորապես, մասնավոր հատվածի կողմից մշտապես արտահայտվում են գործողությունների անորոշության հետ կապված բողոքներ, ինչպես նաև առաջանում են մի շարք բարդություններ երկու տարբեր մարմինների կողմից մեկ ոլորտի կարգավորման ընթացքում, ինչն արտահայտվում է ընթացակարգային ձգձգումներով:

Ավիափոխադրողներին համապատասխան թույլտվություններ տալու ընթացակարգերը կանոնակարգող գործող իրավական ակտերի կիրառման և փաստաթղթերի թղթային տարբերակով պետական մարմինների և հայտատուների միջև շրջանառման արդյունքում

նկատվել է բիզնես գործընթացների խիստ բարդացում՝ պայմանավորված մի շարք հանգամանքներով՝

1) միևնույն փաստաթղթերի ներկայացում երկու տարբեր պետական կառավարման լիազորված մարմիններին,

1) երկու տարբեր պետական կառավարման լիազորված մարմինների կողմից ավիաընկերությանը ներկայացվող տարբեր պահանջներ,

1) փաստաթղթերի լրացուցիչ շրջանառությամբ պայմանավորված ընթացակարգային լուրջ հետաձգումներ:

Նոր առցանց համակարգի ներդրումը կանխում է ընթացակարգային հետաձգումների հավանականությունը, իսկ ներկայացման ենթակա փաստաթղթերի ցանկը հասցվում է նվազագույնի:

Առաջարկվող փոփոխությունները քննարկվել են նաև մի շարք ավիաընկերությունների ներկայացուցիչների հետ, որոնք դրական են արձագանքել հնարավոր նոր ընթացակարգի ներդրմանը:

77. Գյումրու «Շիրակ» օդանավակայանի կառավարչի ներդրումների հաշվին բարեկարգել օդանավակայանը և զարգացնել ենթակառուցվածքները

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Բյուջետային ավիաընկերությունների համար Հայաստանի Հանրապետությունում մատչելի օդանավակայանի առկայություն:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գյումրու «Շիրակ» օդանավակայանի կառավարչի կողմից կատարված ներդրումների, նոր ենթակառուցվածքների ստեղծման և արդյունավետ բիզնես միջավայրի ստեղծման արդյունքում օդանավակայանում կբարելավվեն ուղևորների սպասարկման պայմանները, ինչով ավելի գրավիչ կդառնա ավիաընկերությունների համար՝ մասնավորապես բյուջետային ավիաընկերությունների համար:

3. Ընթացիկ իրավիճակը

Օդանավակայանի շինությունները գտնվում ոչ բարեկարգ վիճակում և չեն ապահովում ուղևորների սպասարկման պատշաճ մակարդակը: Ներկայումս Գյումրու «Շիրակ» օդանավակայանը սպասարկում է ռուսկաան «Պոբեդա» և հայկական «Տարոն Ավիա» ավիաընկերություններին:

4. Կարգավորման նպատակը և բնույթը

Գյումրու «Շիրակ» օդանավակայանի վերանորոգումը և համապատասխանեցումը միջազգային չափանիշերին հնարավորություն կտա դիվերսիֆիկացնել ՀՀ ավիացիոն շուկան՝ մասնավորապես ավելի մատչելի ծառայություններ մատուցող ավիաընկերություններն կկարողանան իրենց բիզնես գործունեությունը ծավալել Գյումրու «Շիրակ» օդանավակայանում:

« Կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կառավարման վարչություն

78. Պետական սեփականություն հանդիսացող՝ չաշխատող ակտիվների վերագործարկումը խթանող մեխանիզմների ներդրումը

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը).

Պետական սեփականություն հանդիսացող՝ չաշխատող ակտիվների վերագործարկմանը խթանող մեխանիզմների ներդրումը պայմանավորված է պետական սեփականություն համարվող՝ չաշխատող անշարժ և շարժական գույքը տնտեսական շրջանառության մեջ դնելու անհրաժեշտությամբ, ինչը թույլ կտա ապահովել անշարժ գույքի օգտագործման արդյունավետության բարձրացումը:

Գործունեություն չձավալող պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների վերագործարկումը պայմանավորված է դրանց գործունեության խթանման անհրաժեշտությամբ, որին կարելի է հասնել իրատեսական ներդրումային ծրագրերի իրականացման, կազմակերպությունների վերակազմակերպման և հավատարմագրային կառավարման հանձնելու ճանապարհով: Իսկ պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպություններում « սեփականություն հանդիսացող բաժնետոմսերով հավաստված իրավունքները հավատարմագրային կառավարման հանձնումը կնպաստի կազմակերպությունների գործունեության արդյունավետության բարձրացմանը, որի արդյունքում կապահովվեն լրացուցիչ մուտքեր « պետական բյուջե:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծումը կապահովի անշարժ գույքի օտարումից « պետական բյուջեի մուտքերի ավելացումը, մասնավորապես՝ կանխատեսվում է 2017 թվականի 1-ին եռամսյակում ստանալ մոտ 265 մլն. դրամ՝ չօգտագործվող տարածքների օտարումից: « պետական բյուջեի մուտքերը կավելանան նաև գույքը վարձակալության տրամադրելու հաշվին:

Անշարժ գույքի օտարումը, վարձակալությունը և անհատույց օգտագործման տրամադրումը՝ ըստ համապատասխան պայմանագրերի կապահովի նաև ներդրումային ծրագրերի իրականացումը և արդյունքում ներդրումների ծավալի ավելացումը:

Պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների տնտեսական գործունեության արդյունքների լավացումը կնպաստի շահութաբաժինների գծով « պետական բյուջեի մուտքերի ավելացմանը, իսկ դրանց լուծարման դեպքում՝ պետության և այլ կրեդիտորների նկատմամբ պարտավորությունների մարմանը ու պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպություններից առանձնացված չօգտագործվող ակտիվների վաճառքից « պետական բյուջեի մուտքերի ավելացմանը:

« Կենտրոնական բանկ

79. Արժեթղթավորման ոլորտի զարգացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Արժեթղթավորման ոլորտի զարգացման համար, բացի իրավական դաշտից, հատկապես կարևորվում է ժամանակակից ենթակառուցվածքների առկայությունը և ինստիտուցիոնալ ու մասնագիտական կարողությունների բարձր մակարդակը:

Արժեթղթավորումը, հանդիսանալով կապիտալի ներգրավման կարևորագույն միջոցներից մեկը, հնարավորություն է ընձեռում ֆինանսական և ոչ ֆինանսական կազմակերպություններին դառնալ կապիտալի շուկաների ուղղակի մասնակից:

Արժեթղթավորման գործընթացների արդյունավետություն բարձրացման նպատակով դրանցում պետք է ներգրավվեն ժամանակակից տեխնոլոգիաները և ոլորտի լավագույն մասնագետները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Առաջարկվող քայլերը հնարավորություն կընձեռեն Հայաստանի Հանրապետությունում իրապես զարգացնել արժեթղթավորումը՝ ստեղծելով ինովացիոն ներդրումային գործիքներ և բարձրացնելով ներդրումների ու գործընթացների գրավչությունը:

ՀՀ բնապահպանության նախարարություն

80. Արարատյան դաշտի ձկնաբուծական տնտեսություններում ավտոմատ, կենտրոնացված կառավարման համակարգի ներդրման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայաստանի Հանրապետության Արարատյան դաշտի ջրային ռեսուրսների անարդյունավետ և ոչ նպատակային օգտագործման հետևանքով անհրաժեշտություն է առաջացել արդի տեխնոլոգիաների կիրառմամբ հաշվառել ջրօգտագործողների կողմից օգտագործված ջրի քանակությունները: Ավտոմատ կենտրոնացված համակարգի ներդրման նպատակը ջրօգտագործման ծավալների նկատմամբ առցանց հսկողություն իրականացնելն է՝ ապահովելով ընդհանրական կտրվածքով Արարատյան դաշտի ջրօգտագործման ռեժիմի ծավալների հաշվառումը, հավաքագրումը և էլեկտրոնային եղանակով փոխանցումը՝ ըստ առանձին ջրաղբյուրների, ջրօգտագործողների, բնակավայրերի, ջրահավաք ավազանների: Գերակա խնդիրն իրականացվելու է ԱՄՆ ՄՁԳ-ի Գիտական առաջադեմ տեխնոլոգիաների օգտագործում և համագործակցություն հանուն ռեսուրսների համալիր պահպանության (ԳԱՏՕ) ծրագրի աջակցությամբ: 2017 թվականի ընթացքում Արարատյան դաշտի ձկնաբուծական տնտեսություններում նախատեսվում է շուրջ 20 ավտոմատ, կենտրոնացված կառավարման համակարգի ներդրում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ավտոմատ կենտրոնացված համակարգի ներդրումը կնպաստի ջրօգտագործման ծավալների նկատմամբ առցանց հսկողության իրականացմանը: Համակարգի ներդրման արդյունքում հնարավոր կլինի հսկել ջրօգտագործողների կողմից օգտագործվող ջրաքանակները և

թույլատրելիից գերազանցելու դեպքում օպերատիվ կերպով ձեռնարկել համապատասխան միջոցառումներ:

81. Սևանա լճում և նրա ջրահավաք ավազանում ձկան և խեցգետնի պաշարների հաշվառման աշխատանքների իրականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

2015 թվականի ընթացքում հիդրոակուստիկ դիտարկումները ցույց են տվել, որ սիգի ընդհանուր կենսազանգվածը նախորդ տարիների համեմատ աճել է, ինչը պայմանավորված է հիմնականում նախորդ 2-3 տարիների բեղուն սերունդների առկայությամբ: Ստացված տվյալների ընդհանուր վերլուծությունը ցույց է տվել, որ սիգ ձկնատեսակի պոպուլացիայի կենսազանգվածը հիմնականում ապահովել են 2-3 տարեկան ձկները: Ավելի փոքր և ավելի մեծ տարիքի ձկները կազմել են պոպուլացիայի 15 %-ը, ինչը վկայում է այն մասին, որ թեպետ առկա է այս ձկնատեսակի ընդհանուր կենսազանգվածի որոշակի աճ նախկին տարիների համեմատ, սակայն խոսել արդյունագործական պաշարների վերականգնման մասին դեռ վաղ է:

Հաշվետու տարվա ընթացքում Սևանա լճում նկատվել է արծաթափայլ լճաձածանի քանակի կտրուկ կրճատում: Որսի հիմնական մասը կազմել են մինչև 3 տարեկան, արդյունագործական նշանակություն չունեցող, առանձնյակները, որոնք եղել են քիչ քանակությամբ:

Սևանի էնդեմիկ ձկնատեսակ՝ բեղլուն և էնդեմիկ ենթատեսակ կողակը հանդիպել են եզակի առանձնյակներով: Սևանի իշխանի մանրաձկների շարունակական բացթողման աշխատանքները դեռ չեն հանգեցնում լճում այս ձկնատեսակի քանակի զգալի փոփոխության: Այսպիսով, կարելի է նշել, որ թեպետ լճում իշխանի պոպուլացիան գոյություն ունի ամենամյա մանրաձկան բացթողումների հաշվին, սակայն համարել որ դա արդեն վերականգնված պոպուլացիա է դեռ վաղ է, քանի որ այս տեսակի բնական վերարտադրությունը լճում գործնականորեն բացակայում է:

Սևանա լճի էկոհամակարգի կայուն զարգացման և իրավիճակի վերահսկման համար անհրաժեշտ է ներկա վիճակի արդյունագործական պաշարների՝ սիգի, կարասի և խեցգետնի պաշարների հաշվառման և գնահատման աշխատանքների իրականացում: Լճում այդ տեսակների պոպուլացիայի չափատարիքային, սեռական կազմի ու թվի վերաբերյալ հետազոտությունների արդյունքում ստացված տվյալների հիման վրա հնարավոր կլինի համապատասխան միջոցառումներ մշակել ձկան պաշարների օգտագործման և Սևանա լճի էկոլոգիական հավասարակշռությունը վերականգնելու և պահպանելու միջոցառումների մշակման համար: Սևանա լճի ջրահավաք ավազանում էնդեմիկ ձկների վերարտադրության ապահովման համար անհրաժեշտ է կատարել ուսումնասիրություններ Սևանա լճում և Սևանա լիճ թափվող հիմնական գետերում:

«Սևանա լճում և նրա ջրահավաք ավազանում ձկան և խեցգետնի պաշարների հաշվառման ծառայություններ» ծրագրի իրականացումը նախատեսված է ՀՀ կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 9-ի «Սևանա լճի արդյունագործական և էնդեմիկ ձկնատեսակների վերականգնման ծրագիրը հաստատելու մասին» N 1755-Ն որոշմամբ հաստատված միջոցառումների ծրագրի 1-ին

և 2-րդ կետերով, ֆինանսավորման աղբյուրը՝ ՀՀ պետական բյուջե:

Սևանա լճի ջրահավաք ավազանի կենդանական ռեսուրսների հաշվառման նպատակով անհրաժեշտ է շարունակել «Սևանա լճում և նրա ջրահավաք ավազանում ձկան և խեցգետնի պաշարների հաշվառման ծառայություններ» ծրագրի իրականացումը, այդ թվում՝

- Սևանա լճի ձկների (սիգի, կողակի, լճաձաձանի, իշխանի) ներկա վիճակի, տարածական տեղաբաշխման, կենսաբանական և էկոլոգիական հատկանիշների բացահայտում՝ յուրաքանչյուր տարին 1 անգամ,
- Սևանա լճի խեցգետնի պաշարների ներկա վիճակի, տարածական տեղաբաշխման, կենսաբանական և էկոլոգիական հատկանիշների բացահայտում՝ յուրաքանչյուր տարին 1 անգամ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

«Սևանա լճում և նրա ջրահավաք ավազանում ձկան և խեցգետնի պաշարների հաշվառման աշխատանքներ» ծրագիրը բաղկացած է 3 ենթաբաժիններից՝

1. Սևանա լճում ձկան պաշարների հաշվառման ծառայություններ (հաշվետվություն)՝ 1 հատ Հաշվետվության կազմում հետևյալ տվյալների ընդգրկմամբ՝

- սիգի արդյունագործական պաշարների որոշում,
- սիգի գիրացող վտառի գնահատում,
- սիգի ձվադրող վտառի գնահատում, բեղունություն ,
- սիգի գծային և քաշային աճը,
- սիգի որսաչափի գնահատում,
- կարասի արդյունագործական պաշարների որոշում,
- կարասի բեղունության որոշում,
- կարասի ձվադրավայրերի և ձվադրման ժամկետների որոշում,
- կարասի գծային, քաշային աճի որոշում,
- կարասի որսաչափի գնահատում,
- իշխանի վտառի գնահատում:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ձեռք բերված բոլոր ելակետային տվյալների միջանկյալ և վերջնական հաշվետվությունների ներկայացում:

2. Սևանա լճում խեցգետնի պաշարների հաշվառման ծառայություններ (հաշվետվություն)՝ 1 հատ Հաշվետվության կազմում հետևյալ տվյալների ընդգրկմամբ՝

- խեցգետնի արդյունագործական պաշարների որոշում,
- խեցգետնի սննդառությունը,
- խեցգետնի սեզոնային բաշխվածությունը՝ ըստ խորության և տարածքի,
- խեցգետնի գծային և քաշային աճը՝ ըստ տարիքաչափսային խմբերի,
- խեցգետնի բեղունությունը,
- խեցգետնի որսաչափի գնահատում:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ձեռք բերված բոլոր ելակետային տվյալների միջանկյալ և վերջնական հաշվետվությունների ներկայացում:

3. Սևանա լճի ջրահավաք ավազանի գետերում ձկան և խեցգետնի կենսամիջավայրի պայմանների բացահայտման ծառայություններ (հաշվետվություն)՝ 1 հատ

	<p>Հաշվետվության կազմում հետևյալ տվյալների ընդգրկմամբ՝ Ձկնագետ, Գավառագետ, Լիճք, Արգիշի, Վարդենիկ, Մակենիս և Մասրիկ գետերում՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Սևանա լճի ջրահավաք ավազանի գետերի ձկան տեսակային կազմի որոշում, էնդեմիկ ձկնատեսակների (գեղարքունի, ամառային իշխանի, կողակի) ձվադրավայրերի վիճակի գնահատում, • էնդեմիկ ձկնատեսակների (գեղարքունի, ամառային իշխանի, կողակի) ձվադրմանը գնացող ժամկետների, քանակի, կենսաբանական վիճակի որոշում, • էնդեմիկ ձկնատեսակների (գեղարքունի, ամառային իշխանի, կողակի) ձվադրմանը խոչընդոտող պայմանների որոշում:
82.	<p style="text-align: center;">Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարների հաշվարկ-հաշվետվություններն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելու համակարգի ներդրման նախադրյալների ստեղծման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարների հաշվարկ-հաշվետվություններն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելու համակարգի ներդրման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հարկ վճարողների կողմից հարկային մարմին ներկայացվող փաստաթղթերի կազմման (ներկայացման) ժամանակի կրճատման և «Մեկ պատուհան» սկզբունքի ապահովման հանգամանքով:</p> <p>ՀՀ կառավարության 2016 թվականի սեպտեմբերի 2-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2001 թվականի հոկտեմբերի 17-ի N 986 որոշման մեջ լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» N 980-Ն որոշմամբ հաստատվել է բնապահպանական և բնօգտագործման վճարների հաշվարկ-հաշվետվություններն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելու կարգը, միաժամանակ նույն որոշման 2-րդ կետի համաձայն բնապահպանական և բնօգտագործման վճարների հաշվարկ-հաշվետվություններն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելու անհրաժեշտ կարողությունների ապահովումը պետք է իրականացնել ծրագրավորման աշխատանքների համար ֆինանսավորում ստանալուց հետո վեց ամսվա ընթացքում:</p> <p>ՀՀ կառավարության 2016 թվականի փետրվարի 11-ի «Հայաստանի գործարար միջավայրի բարելավման 2016 թվականի միջոցառումների ծրագրին հավանություն տալու մասին» N 110-Ա որոշմամբ հավանության արժանացած ծրագրի 1.4-րդ կետով նախատեսված է «Բնապահպանական և բնօգտագործման հաշվարկ-հաշվետվությունների էլեկտրոնային եղանակով ներկայացման անհրաժեշտ կարողությունների ապահովում» միջոցառումը՝ օրենքով չարգելված ֆինանսավորման աղբյուրների միջոցներով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Սույն գերակա խնդրի իրականացման արդյունքում կներդրվի բնապահպանական և բնօգտագործման վճարների հաշվարկ-հաշվետվություններն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելու համակարգը, ինչն էլ կնպաստի հարկ վճարողների կողմից համապատասխան գերատեսչական մարմիններ ներկայացվող փաստաթղթերի կազմման (ներկայացման)</p>

ժամանակի կրճատմանը, կստեղծվի մեկ ընդհանուր տեղեկատվական բազա, որն էլ իր հերթին կնպաստի շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների համատեղ աշխատանքների արդյունավետության բարձրացմանը:

83. Էկոլոգիական կրթության, դաստիարակության և իրազեկման զարգացման ռազմավարության մշակման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ռազմավարության մշակման նպատակը ՀՀ էկոլոգիական կրթության, դաստիարակության և իրազեկման համակարգի կատարելագործումն է, այդ բնագավառում պետության, հասարակության և միջազգային կառույցների միջև ներդաշնակ և փոխշահավետ համագործակցության ընդլայնումը՝ ուղղված էկոլոգիական կրթության որակի բարելավմանը, հասարակության իրազեկվածության մակարդակի բարձրացմանը և էկոլոգիական գիտակցության ձևավորմանը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծումը կնպաստի բնապահպանական կրթության և դաստիարակության դերի բարձրացմանն ազգային ընդհանուր կրթական համակարգում, մատաղ սերնդի, ինչպես նաև ամբողջ հասարակության էկոլոգիական աշխարհայացքի, հայրենի բնության նկատմամբ պատասխանատու և հոգատար վերաբերմունքի ձևավորմանը շրջակա միջավայրի պահպանության վերաբերյալ հասարակության իրազեկվածության մակարդակի բարձրացմանը, բնապահպանական խնդիրների լուծման և շրջակա միջավայրի վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու գործընթացներում հասարակության լայն շերտերի մասնակցության խրախուսմանը:

84. Կանաչ տնտեսության ազգային կենտրոնի ձևավորման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

«Կանաչ տնտեսության ազգային կենտրոնի ձևավորում» գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի դեկտեմբերի 15-ի նիստի N 49 արձանագրության 6-րդ կետով հավանության արժանացած «Մաքուր արտադրության հայեցակարգին հավանություն տալու մասին» արձանագրային որոշմամբ ամրագրված սկզբունքներից և հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետությունում կանաչ տնտեսության ներդրման համար անհրաժեշտ տարրերից մեկը, որը կնպաստի իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց (ՓՄՁ-ներ, բիզնեսի, արդյունաբերական, արտադրական ոլորտի ներկայացուցիչներ, ֆերմերային տնտեսություններ և այլ շահառուներ) կողմից ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման և մաքուր արտադրության կազմակերպմանը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Սույն գերակա խնդրի իրականացման արդյունքում կձևավորվի Կանաչ տնտեսության ազգային կենտրոն, որի գործունեությունը կկառավարվի հիմնադիրների խորհրդի կողմից: Որպես հիմնադիրներ կարող են հանդիսանալ ՄԱԿ-ի ԱԶԿ-ն, Կովկասի տարածաշրջանային

բնապահպանական կենտրոնը, ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը, ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարությունը, ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարությունը և ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը:

Կենտրոնի գործունեությունը միտված կլինի Հայաստանում կանաչ տնտեսության ներդրմանը, շահագրգիռ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց կտրամադրվեն ռեսուրսների արդյունավետ կառավարմանն ու արտադրողականության բարձրացմանը, մաքուր ու մրցունակ արտադրանքի ստացման համար արտադրությանն աջակցող ծառայություններ, աուդիտ ծառայությունների առաջարկների փաթեթներ: Նախատեսվում է կենտրոնի աշխատանքներին ներգրավել համապատասխան ազգային փորձագետներ:

85.

Սևանի, Հրազդանի և Հյուսիսային ջրավազանային տարածքների կառավարման պլանների տեխնիկական առաջադրանքների մշակման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

2002 թվականի հունիսի 4-ին ՀՀ ջրային օրենսգրքի ընդունմամբ ջրային ռեսուրսների կառավարման և պահպանության բնագավառում, Հայաստանի Հանրապետությունն առաջնորդվում է ջրային ռեսուրսների համապարփակ կառավարման սկզբունքով, որի բաղկացուցիչ մասն են կազմում ջրավազանային կառավարման պլանների մշակման, կազմման և իրագործման աշխատանքները: Համաձայն ՀՀ կառավարության 2004 թվականի դեկտեմբերի 9-ի N 1749-Ն որոշման՝ սահմանվել է 6 ավազանային կառավարման տարածքը, այդ թվում՝ Հրազդան ավազանային կառավարման տարածքը, որը ներառում է Հրազդան, Մարմարիկ, Քասախ և Ամբերդ գետերը՝ իրենց ջրահավաքներով, Հյուսիսային ավազանային կառավարման տարածքը, որը ներառում է Դեբեդ, Աղստև գետերը՝ իրենց ջրահավաքներով և Քուռ գետի վտակները՝ իրենց ջրահավաքներով, Սևան ավազանային կառավարման տարածքը՝ Սևանա լիճն իր ջրահավաքով: Ուսումնասիրելով և համադրելով Սևանի, Հրազդանի, Հյուսիսային ջրավազանների գետավազանային առանձնահատկությունները՝ նախատեսվում է մշակել երեք ջրավազանային տարածքների համար ջրավազանային կառավարման պլանների տեխնիկական առաջադրանքներ, որի հիման վրա կմշակվեն ջրավազանային կառավարման պլանները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Տեխնիկական առաջադրանքներում կներառվեն ջրային հաշվեկշռի, ջրատնտեսական հաշվեկշռի կազմումը, ինչը հնարավորություն կտա գնահատելու ըստ գետավազանների ստորերկրյա և մակերևութային ջրերի հոսքերը, հավասարակշռելու տարբեր նպատակներով ջրօգտագործողների փոխկապակցված հարաբերությունները:

Ջրավազանային կառավարման պլանների տեխնիկական առաջադրանքների հիման վրա կմշակվեն Սևան, Հրազդան և Հյուսիսային ջրավազանային կառավարման պլանները: Ջրավազանային կառավարման պլանները նախապայման կհանդիսանան ջրային ռեսուրսների կառավարման ապակենտրոնացման համար: Պլանների մշակումը և իրագործումը հնարավորություն կտա ըստ ոլորտների գնահատել ջրային ռեսուրսների առաջարկը և պահանջարկը, բացահայտել ջրավազանում ցանկալի վիճակին հասնելուն ուղղված

միջոցառումները:

86. «Ջերմուկ» ազգային պարկի հիմնման իրավական հենքի ստեղծմանն ուղղված աշխատանքների վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության 2014 թվականի սեպտեմբերի 25-ի «Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և միջոցառումները հաստատելու մասին» N 1059-Ա որոշմամբ հաստատված՝ Հայաստանի բնության հատուկ պահպանվող տարածքների (այսուհետ՝ ԲՀՊՏ-ներ) 2014-2020 թվականների պետական ծրագրի միջոցառումների (կետ 3.2-րդ) համաձայն ԲՀՊՏ-ների համակարգի զարգացման նպատակով Ջերմուկի ջրաբանական արգելավայրի հենքի վրա նախատեսվում է ստեղծել «Ջերմուկ» ազգային պարկի հիմնման իրավական հենքը: Դա հնարավորություն կընձեռնի ստեղծելու նախադրյալներ ՀՀ Վայոց ձորի մարզի բնական էկոհամակարգերի ամբողջականության պահպանության համար, խթանելու զբոսաշրջության զարգացումը, աջակցելու ազգային պարկի պահպանման գոտում գտնվող համայնքների տնտեսական զարգացմանը:

«Ջերմուկ» ազգային պարկի հիմնման իրավական հենքի ստեղծման նպատակով ՀՀ բնապահպանության նախարարության և «Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ-ի միջև նախատեսվում է կնքել փոխըմբռնման հուշագիր, որով նախատեսվում է իրականացնել ֆինանսական օժանդակություն 5.7 մլն ԱՄՆ-ի դոլարի չափով:

ՀՀ ԲՀՊՏ-ների գործող համակարգը ներկայումս ներառում է 4 ազգային պարկ, որոնք տեղակայված են ՀՀ Գեղարքունիքի, Տավուշի, Շիրակի և Սյունիքի մարզերի տարածքում և ստեղծվել են Սևանա և Արփի լճերի էկոհամակարգերի, ՀՀ Տավուշի մարզի կաղնու և հաճարենու ռելիկտային անտառների, Մեղրիի լեռնաշղթայի լանդշաֆտային ու կենսաբանական բազմազանության, ՀՀ Կարմիր գրքում ընդգրկված բուսական և կենդանական տեսակների պահպանության նպատակով:

ՀՀ Վայոց ձորի մարզի տարածքում գտնվող Ջերմուկի ջրաբանական արգելավայրի հենքի վրա «Ջերմուկ» ազգային նոր պարկի հիմնման իրավական հենքի ստեղծմամբ հնարավորություն է ընձեռնվում ապահովելու Արփա գետի վերին հոսանքի ջրհավաք ավազանի ջրային ու հարակից էկոհամակարգերի, դրանց կենսաբանական բազմազանության պահպանությունը, հողի, օդի, ջրի և կենսաբանական բազմազանության ամբողջականությունը, բնական պաշարների, հազվագյուտ կենդանական տեսակների, դրանց ապրելավայրերի, հազվագյուտ բուսատեսակների ու դրանց աճելավայրերի, բնության կենդանի և անկենդան հուշարձանների պահպանությունը, խթանելու տարածաշրջանում զբոսաշրջության զարգացումը:

ՀՀ կառավարության 2009 թվականի սեպտեմբերի 17-ի «Ջերմուկի ջրաբանական պետական արգելավայր և Հանքավանի ջրաբանական պետական արգելավայր ստեղծելու և դրանց կանոնադրությունները հաստատելու մասին» N 1063-Ն որոշմամբ սահմանվել է արգելավայրի պահպանության ռեժիմը: ՀՀ կառավարության 2010 թվականի նոյեմբերի 4-ի N 1430-Ն

որոշմամբ հաստատվել է նաև «Ջերմուկի ջրաբանական» պետական արգելավայրի սահմանների նկարագիրը, հատակագիծը և տարածքի չափը, որը կազմում է 17371.76 հա:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում հնարավոր կլինի ՀՀ Վայոց ձորի մարզում կանոնակարգել կարևորագույն էկոհամակարգերի ամբողջականության պահպանությունը՝ ներառելով Արփա գետի վերին հոսանքի ջրահավաք ավազանի ջրային ու հարակից էկոհամակարգերի, բնության կենդանի և անկենդան հուշարձանների, ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսական և կենդանական տեսակների, դրանց ապրելավայրերի, աճելավայրերի, պահպանությունը, ինչպես նաև խթանելու տարածաշրջանում զբոսաշրջության զարգացումն ու նպաստելու հարակից համայնքների տնտեսական զարգացմանը:

87.

«Բնապահպանական պետական տեսչական մարմնի ստեղծում՝ պետական ծառայության հատուկ կարգավիճակի ամրագրմամբ» գերակա խնդրի վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը ծագել է «Տեսչական մարմինների մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի պահանջներից, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի պահպանությանն ուղղված միջոցառումների արդյունավետ և լիարժեք իրականացման անհրաժեշտությունից, բնապահպանական պետական տեսչության գործառույթների առանձնահատկություններից:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է.

- տեսչական բարեփոխման իրականացման արդյունքում ունենալ ՀՀ օրենսդրությանը և միջազգային ստանդարտներին համապատասխան նոր բնապահպանական տեսչական մարմին, ռիսկի վրա հիմնված ստուգումների համակարգ, համադրելի և համատեղ օգտագործվող մանրամասն տվյալների բազաներով և համակարգի կիրառման նպատակով վերապատրաստված տեսուչներ, ինչպես նաև ստուգումների իրականացման պարզ, թափանցիկ և կանխատեսելի ընթացակարգեր, ընթացակարգերը նկարագրող հրապարակված ձեռնարկներ, բողոքարկման արագ, արդյունավետ և մատչելի ընթացակարգեր, հավասարակշռության ապահովում տեսուչների իրավունքների և պարտավորությունների (պատասխանատվության) միջև:

- ունենալ բնապահպանական տեսչական մարմին, որին վերապահված կլինի իրականացնելու վերահսկողական գործառույթներ՝ լրիվ ծավալով և արդյունավետ (վարչական իրավախախտումները հայտնաբերելու, իրավախախտի անձը պարզելու, իրավախախտմամբ ձեռք բերված բնական ռեսուրսների ձեռքբերման աղբյուրը պարզելու, բնապահպանական իրավախախտումների գրանցման, հաշվառման համար):

88. Երևան քաղաքում բուսաբանական այգու հիմքի վրա կենսաբազմազանության պահպանման և բնապահպանական կրթության ազգային կենտրոնի հիմնմանն ուղղված նախադրյալների ստեղծում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Սույն գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է Հայաստանում կենսաբազմազանության գիտական ներուժի բարելավման և նոր էկոկրթական մոդելի ներդրման անհրաժեշտությամբ, որն նախատեսվում է իրականացնել Բուսաբանական այգու հենքի վրա:

Բուսաբանական այգում ստեղծված հարուստ ու բազմազան բուսական հավաքածուները ծառայում են նաև որպես ուսումնական բազա հանրապետության կրթական հաստատությունների համար: Այգին հանդիսանում է նաև յուրահատուկ ռեկրեացիոն օջախ մայրաքաղաքի և հանրապետության բնակչության համար:

Այգին կարևոր դեր է կատարում բնակչության էկոլոգիական կրթության և կենսաբազմազանության իրազեկման բարձրացման գործում:

Բուսաբանական այգու հիմքի վրա կենսաբազմազանության պահպանման և բնապահպանական կրթության ազգային կենտրոնի ձևավորման հիմնական նպատակն է կայուն ինքնաֆինանսավորման մեխանիզմի ստեղծումը՝ այգու բոլոր ուղղություններով ներդաշնակ զարգացման համար: Նախատեսվում է, համատեղելով արդեն գոյություն ունեցող այգու կառուցվածքը, ստեղծել ազգային կենտրոն, որի խնդիրներից է կլինի նաև նոր կրթական ծրագրերի մշակումը, համագործակցությունը միջազգային կրթական կենտրոնների հետ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Կենսաբազմազանության պահպանման և բնապահպանական կրթության ազգային կենտրոնի ստեղծման նախադրյալների ապահովման նպատակով նախատեսվում է մշակել Երևանի Բուսաբանական այգու առկա վիճակի գնահատում և Երևանի Բուսաբանական այգու արդիականացման և վերակառուցման հայացեկարգ

Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն

89. Տարածքային կառավարման արդյունավետության բարձրացման և համակարգի արդիականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հուլիսի 29-ի նիստի N 29 արձանագրության 24-րդ կետով հավանության է արժանացել Հայաստանի Հանրապետության 2016-2025 թվականների տարածքային զարգացման ռազմավարության ծրագիրը: ՀՀ 2016-2025 թթ. տարածքային զարգացման ռազմավարության հիմնական նպատակը մարզերի մրցունակության բարձրացումն է՝ հիմք ընդունելով վերջիններիս ներքին պոտենցիալը, թույլ տալով առավել ընդարձակ ինտեգրումն ազգային ու միջազգային տնտեսությունների հետ, տարածքներում համաչափության բարձր մակարդակի ապահովումը՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով ամենաթույլ զարգացած տարածքներին ու սահմանամերձ համայնքներին: Ռազմավարության կարևորագույն նպատակներից է նաև ռեսուրսների կայուն

օգտագործման վրա տարածքային զարգացման քաղաքականության իրականացումը, ինչպես նաև գործելակերպերի բարելավումը զարգացման պլանավորման ու իրականացման գործընթացներում՝ տարածքային ու տեղական դերակատարների առավել ակտիվ մասնակցության ապահովման միջոցով:

Տարածքային համաչափ զարգացումը հնարավոր է ապահովել բացառապես հեռահար տարածքային կառավարման և պլանավորման միջոցով: Տարածքային զարգացման ռազմավարությամբ մատնանշված խնդիրների լուծումն անհնար է ապահովել առանց պատշաճ տարածքային կառավարման համակարգի: Գործող տարածքային կառավարման համակարգը նպատակաուղղված չէ մարզերի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ապահովմանը: Հայաստանում տարածքային կառավարման դերը, ընդհանուր առմամբ, կառավարության քաղաքականության իրականացումն է մարզերում՝ գործադիր իշխանության տարածքային ծառայությունների համակարգման միջոցով: Սակայն չունենալով բավարար գործիքակազմ, տարածքային կառավարման ծածկույթն այսօր վերածվել է մի պասիվ օղակի հանրապետական կառավարման մարմինների և տեղական ինքնակառավարման ծածկույթի միջև:

Նշվածը պայմանավորում է տարածքային կառավարման ռազմավարական համակարգի ստեղծում: Տարածքային ռազմավարական կառավարումը պետք է իրականացվի հեռահար պլանավորման միջոցով և ուղղված լինի տարածքային զարգացման ռազմավարական նպատակների լուծմանը: Արմատապես վերանայման կարիք ունեն տարածքային կառավարման մարմինների առջև դրված խնդիրները: Նոր խնդիրներով պայմանավորված հարկ է վերանայել նաև տարածքային քաղաքականություն իրականացնող սուբյեկտների լիազորությունների համալիրը:

Տարածքային կառավարման համակարգի բարեփոխումների գործընթացին լրացուցիչ ազդակ են հաղորդել նաև 2015 թ. սահմանադրական բարեփոխումները: Ներկայումս պետական կառավարումը մարզերում իրականացվում է ՀՀ Նախագահի 1997 թվականի «Մարզերում պետական կառավարման մասին» ՆՀ-728 հրամանագրով: Խորհրդարանական կառավարման մոդելի ընտրության պայմաններում հարկավոր է փոփոխել տարածքային կառավարման գործող իրավակարգավորումները: ՀՀ Սահմանադրության 160-րդ հոդվածի երկրորդ և երրորդ կետերի համադրված վերլուծությունից բխում է, որ տարածքային կառավարման հարաբերությունները հարկ է կարգավորել օրենքով:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Տարածքային կառավարման հայեցակարգի ընդունումը և դրան հաջորդող նորմատիվ իրավական կարգավորումները կմատնանշեն տարածքային կառավարման հիմնական գերակայությունները և ուղենիշները, կստեղծեն տարածքային կառավարման ռազմավարական համակարգ՝ հեռահար խնդիրների պլանավորման և լուծման գործիքակազմով, ինչպես նաև տարածքային զարգացման ռազմավարության իրացման ուղղված գործառույթներ կվերապահեն տարածքային կառավարման մարմիններին:

90. Վարչատարածքային բարեփոխումների շարունակականության ապահովման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

2015 թվականին մեկնարկեց համայնքների խոշորացման գործնական փուլը՝ մայիսի 17-ին ՀՀ Լոռու մարզի Թումանյանի, ՀՀ Սյունիքի մարզի Տաթևի, ՀՀ Տավուշի մարզի Դիլիջանի համայնքային փնջերում անցկացվեցին տեղական հանրաքվեներ, իսկ 2016 թվականի փետրվարի 14-ին այդ համայնքային փնջերում կայացան տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններ:

2016 թվականի հունիսի 17-ի «Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-100-Ն օրենքի համաձայն խոշորացման ծրագրեր իրականացվեցին ՀՀ Արարատի, Շիրակի, Սյունիքի, Վայոց ձորի, Տավուշի մարզերի 118 համայնքում՝ ստեղծելով 15 խոշորացված համայնք: 2016 թվականի սեպտեմբերի 18-ին և հոկտեմբերի 2-ին այդ համայնքային փնջերում կայացան տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններ:

Ակնհայտ է, որ գործընթացը կարիք ունի շարունակման, ինչը կնպաստի համայնքների կողմից ֆինանսական միջոցների առավել օպտիմալ և նպատակային օգտագործմանը, ինչպես նաև համայնքների կառավարման արդյունավետության բարձրացմանը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

2017 թվականին նախատեսվում է իրականացնել 34 խոշորացման ծրագիր, որտեղ կներառվի 325 համայնք, ինչը լիազորությունների հետագա ապակենտրոնացման, համայնքի կառավարման արդյունավետության բարձրացման, ռեսուրսների համախմբման, առավել մրցակցային ավագանու ձևավորման, համայնքային ծրագրերի մշակման և իրականացման հնարավորությունների բարձրացման, բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների քանակի ավելացման, որակի և մատչելիության բարձրացման կարևորագույն նախապայման կհանդիսանա:»

91. Մարզերի մրցակցային առավելությունների բացահայտման և տարածքային զարգացման ուղիների ուրվագծման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ մարզերի մրցակցային առավելությունների բացահայտումը և զարգացման ուղիների ուրվագծումը բխում է Հայաստանի Հանրապետության 2016-2025 թթ. տարածքային զարգացման ռազմավարությունից, ինչպես նաև նախատեսված է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի մայիսի 19-ի N 511-Ա որոշման հավելվածի 2.2.7-րդ կետից:

ՀՀ մարզերի մրցակցային առավելությունների բացահայտումը և զարգացման ուղիների ուրվագծման համար ՀՀ կառավարության որդեգրած տարածքային համաչափ զարգացվածության համատեքստում անհրաժեշտ է Հայաստանում տարածքային զարգացման բոլոր ուղղությունները միավորել և հստակ ճանապարհային քարտեզ ստեղծել տարածքային զարգացման քաղաքականության համար: Պետք է կենտրոնացնել տարածքային զարգացման քաղաքականությունը բոլոր մարզերում՝ մրցունակությունը զարգացնելով և տարածքներում աճի ապահովման կենտրոններին աջակցելով, որը հնարավորություն կտա դրական հակակշիռ ստեղծել Երևանի գերակայությանը:

Հայաստանի Հանրապետության մարզերի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ներուժի գնահատման նկարագիրն ունենալու դեպքում յուրաքանչյուր մարզ պետք է բազմակողմանի հետազոտվի և բնութագրվի, որպեսզի գնահատվեն նրա հնարավորությունն ու ակնկալիք

մասնակցությունը երկրի ընդհանուր զարգացման գործում և անհրաժեշտության դեպքում նաև աջակցություն ցուցաբերվի նրան:

ՀՀ մարզերի համար տարածքային զարգացման ռազմավարություն և 2017-2020 թթ. Տարածքային գործառնական ծրագիր ունենալու դեպքում այն կխթանի բոլոր մարզերում մրցունակության բարձրացմանը՝ հիմք ընդունելով վերջիններիս ներքին պոտենցիալը, թույլ տալով առավել ընդարձակ ինտեգրումն ազգային ու միջազգային տնտեսությունների հետ: Ինչպես նաև կապահովի տարածքներում համաչափության բարձր մակարդակ՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով ամենաթույլ զարգացած տարածքների ու սահմանամերձ համայնքների, ինչպես նաև ռեսուրսների կայուն օգտագործման վրա:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Մարզային 2017-2025 թթ. զարգացման ռազմավարությունների իրականացման արդյունքում ակնկալվում է՝

2025 թվականի դրությամբ առանձին վերցված յուրաքանչյուր մարզում մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ն կգերազանցի մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ի միջին հանրապետական ցուցանիշի 60 տոկոսը և մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ի 70%-ից ցածր կգտնվի մարզերի բնակչության ոչ ավելի, քան 30%-ը:

2025 թվականի դրությամբ բոլոր մարզերում միջին մասնագիտական և բարձրագույն կրթություն ունեցողների, ոչ գյուղատնտեսական ֆորմալ զբաղվածների և ակտիվ ձեռնարկությունների թվաքանակը կաճի առնվազն 10 տոկոսով՝ համեմատած 2014 թվականի հետ:

Գործառնական ծրագրի արդյունքում կնկարագրվեն այն կոնկրետ միջոցառումները, որոնք մինչև 2020 թվականը կապահովեն 2025 թվականի համար նախատեսված թիրախների մոտ 40%-ի իրականացումը:

Գործառնական և ներդրումային ծրագրերի ֆինանսավորման գործընթացում կներգրավվեն ֆինանսական կառույցներ:

Գործարար ծրագրերի մշակման և դրանց արդյունավետ իրականացման նպատակով ՀՀ մարզերում կիրականացվեն բիզնես-դասընթացներ՝ պետական և ֆինանսական կառույցների հետ համատեղ:

Կիրականացվեն ծրագրեր՝ ուղղված խոշորացված համայնքների աջակցությանը և սահմանամերձ համայնքներում գյուղական բնակավայրերի զարգացմանը:

92. ՀՀ արխիվային գործի բնագավառում արխիվային ծառայությունների մատուցման էլեկտրոնային համակարգի ներդրման իրականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության գործունեության ծրագրում մեծ տեղ է հատկացվում քաղաքացիներին մատուցվող ծառայությունների որակի բարձրացմանը, որի իրականացման առաջին գրավականը քաղաքացիներին էլեկտրոնային եղանակով ծառայությունների մատուցումն է: Հայաստանի ազգային արխիվի շահառուների թիվը տարեկան կազմում է 20 հազ. քաղաքացի, որոնց 80 տոկոսը կեսաթոշակի անցնող քաղաքացիներն են: Նրանց անհրաժեշտ արխիվային տեղեկությունների (տեղեկանքների) տրամադրման գործընթացների դյուրացումը կարևոր նշանակություն ունի հասարակությունում վստահության ամրապնդմանն ուղղված ՀՀ կառավարության որդեգրած ծրագրերի կենսագործման գործընթացում: Ուստի արխիվային ծառայությունների մատուցման նոր համակարգի ներդրումն առավել մատչելի կդարձնի քաղաքացիների կողմից արխիվային տեղեկությունների ստացումը՝ կրճատելով տեղեկության

ստացման տևողությունը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

ՀՀ և օտարերկրյա քաղաքացիներին, քաղաքացիություն չունեցող անձանց արխիվային ծառայությունների մատուցումը կիրականացվի էլեկտրոնային համակարգի միջոցով, որի շնորհիվ նրանք հնարավորություն կունենան տեղեկություն ստանալ առցանց համակարգով, առանց որևէ շփման տեղեկություն տրամադրող մարմնի հետ, կամ տեղեկությունը պահանջում և ստանում է այն մարմինը, որին դիմել է քաղաքացին:

93. Հայաստանի Հանրապետության մարզային ենթակայության առողջապահական համակարգի օպտիմալացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունն է մարզային ենթակայության առողջապահական համակարգի կազմակերպությունների կողմից մատուցված ծառայությունների որակի բարձրացումը և ֆինանսական վիճակի բարելավումը:

ՀՀ Արագածոտնի մարզի Աշտարակի բժշկական կենտրոնի, Ծաղկահովտի բժշկական կենտրոնի, ՀՀ Կոտայքի մարզի առողջության առաջնային պահպանման կենտրոնների և ՀՀ Շիրակի մազի «Սամարիթեր» վերականգնողական կենտրոնի զարգացման և բարելավման ուղղությամբ տարվում են աշխատանքներ, նախատեսվում է իրականացնել հաստիքների օպտիմալացում և բժշկական կենտրոնների կարգավիճակի փոփոխություն: Հայաստանի Հանրապետության մարզային ենթակայության առողջապահական համակարգի օպտիմալացումը կբարձրացնի մատուցվող ծառայությունների որակը և կապահովի ֆինանսական կայունություն:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Հայաստանի Հանրապետության մարզային ենթակայության առողջապահական համակարգի օպտիմալացման արդյունքում ակնկալվում է մարզերի բնակչությանը մատուցել առողջապահական առավել որակյալ, մատչելի և հասանելի ծառայություններ: Ակնկալվում է առողջապահական համակարգի մատուցող ծառայությունների որակի բարձրացում և առողջապահական կենտրոնների ֆինանսական վիճակի բարելավում:

94. Հայաստանի Հանրապետության մարզային ենթակայության կրթական հաստատությունների օպտիմալացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Մարզային ենթակայության կրթական հաստատությունների օպտիմալացման նպատակն ուսումնական հաստատություններին հատկացվող բյուջետային միջոցների օգտագործման արդյունավետության և նպատակայնության բարձրացումն է, ուսումնական հաստատությունների գործունեության կազմակերպական ցուցանիշների (սովորող-մանկավարժ հարաբերակցություն, ուսումնական խմբերի միջին խտություն, մանկավարժների միջին ծանրաբեռնվածություն և այլն) օպտիմալացումը, դրանով հանդերձ կրթության որակի բարելավումը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Մարզային ենթակայության կրթական համակարգի ֆինանսատնտեսական վիճակի և ծառայությունների մատուցման որակի բարձրացման պոտենցիալի վերլուծության, շահագրգիռ մարմինների հետ մասնագիտական քննարկումների արդյունքում ակնկալվում է ուսումնական հաստատություններում կրթության որակի, մատչելիության և ընդգրկվածության մակարդակի բարձրացում:

95. Մարզային ենթակայության կրթական հաստատությունների բյուջեների և ծախսերի կատարման թափանցիկության ապահովման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի նպատակը մարզային ենթակայության կրթական հաստատությունների բյուջեների և ծախսերի կատարման թափանցիկությունն ապահովելն է, որն ուղղակիորեն բխում է ՀՀ կառավարության գործունեության ծրագրի «Կրթություն և գիտություն» բաժնի 1-ին կետի «ա» ենթակետի պահանջներից:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Մարզային ենթակայության կրթական հաստատությունների բյուջեների և ծախսերի կատարման թափանցիկության ապահովման արդյունքում ակնկալվում է մարզային ենթակայության յուրաքանչյուր դպրոցի բյուջեի և ծախսերի կատարման վերաբերյալ հաշվետվության հանրային հասանելիություն:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր քաղաքաշինության պետական կոմիտե

96. Քաղաքաշինության բնագավառի նորմատիվ փաստաթղթերի (շինարարական նորմեր, կանոնների հավաքածուներ, ստանդարտներ, կարգեր, կանոններ) մշակման, վերանայման, տեղայնացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

«Քաղաքաշինության բնագավառի նորմատիվ փաստաթղթերի (շինարարական նորմեր, կանոնների հավաքածուներ, ստանդարտներ, կարգեր, կանոններ) մշակում, վերանայում, տեղայնացում» գերակա խնդիրը բխում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010

թվականի դեկտեմբերի 30-ի նիստի N 51 արձանագրության 17-րդ կետով «Գործող քաղաքաշինական նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի համակարգի՝ եվրոպական նորմերին համապատասխանեցման առաջնահերթ միջոցառումների ծրագրին հավանություն տալու մասին», ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 2010 թվականի մայիսի 6-ի նիստի N 17 արձանագրության 26-րդ կետով «Քաղաքաշինական նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի համակարգի հայեցակարգին հավանություն տալու մասին» հավանության արժանացած արձանագրային որոշումների պահանջների, ինչպես նաև քաղաքաշինության բնագավառում սպառողների համար հարմարավետության ապահովման անհրաժեշտությունից:

Հանրապետությունում գործող քաղաքաշինական նորմատիվ փաստաթղթերի համակարգը հիմնականում ընդգրկում է նախկին ԽՍՀՄ ժամանակահատվածում գործող նորմերը, որոնք չեն համապատասխանում ներկայումս գործող միջազգային և եվրոպական ստանդարտներին: Հետևաբար, կարիք ունեն արդիականացման՝ համահունչ միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Քաղաքաշինության բնագավառի առաջնահերթ նշանակության նորմատիվ փաստաթղթերի մշակումը, վերանայումը և տեղայնացումը միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին համապատասխան կնպաստի բնակչության առողջության և բարեկեցության բարելավմանը, շրջակա միջավայրի պաշտպանությանը, շենքերի ու շինությունների սեյսմակայունության և հուսալիության բարձրացմանը:

Միջազգայնորեն ընդունված սկզբունքներին համահունչ նորմատիվ փաստաթղթերի բազայի համալրումը կապահովի միասնական շուկայում հանրապետության շինարարական արտադրանքի և ծառայությունների համատեղելիությունը, տեխնոլոգիաների արդիականացումը, տարբեր նշանակության շենքերի ու շինությունների նախագծային և շինարարական աշխատանքների որակը, ինչպես նաև շահագործման պահանջներն ու պայմանները:

Մշակման, վերանայման և տեղայնացման ենթակա նորմատիվ փաստաթղթերի նկատմամբ առաջնահերթության սահմանումը թույլ կտա առավել նպատակային օգտագործել տրամադրվող ֆինանսական միջոցները:

97. Հայաստանի Հանրապետության համայնքներում քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերի բազայի համալրում, մինչև 2021 թվականի հունվարի 1-ը հանրապետության բոլոր համայնքների ապահովում քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերով

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության գերակա խնդիրների թվում նշված ծրագրի ներառման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության համայնքներում տարածական պլանավորման փաստաթղթերի լիարժեք բազայի ձևավորման անհրաժեշտությամբ:

Հայաստանի Հանրապետության համայնքների զգալի մեծամասնությունն ապահովված չեն քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերով, ինչի հետևանքով բազմաթիվ համայնքներում կառուցապատումը կրում է չկանոնակարգված բնույթ, որն էլ իր հերթին սուբյեկտիվ որոշումների

ընդունման հնարավորություն է ստեղծում: Ծրագրի իրականացումը կապահովի համայնքների ռազմավարական զարգացման պլանավորումը:

Ներկայացվող ծրագրով նախատեսվում է (ֆինանսավորման առկայության դեպքում) յուրաքանչյուր տարի մշակել 2-3 մարզի քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթեր՝ առաջնահերթությունը տալով ռազմավարական նշանակություն ունեցող, սահմանամերձ համայնքներին:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

2017 թվականին նախատեսվում է համալրել ՀՀ համայնքների տարածական պլանավորման փաստաթղթերի համակարգը՝ առաջնահերթությունը տալով ՀՀ Տավուշի մարզի սահմանամերձ համայնքներին: Հաշվի առնելով նշված համայնքների ռազմավարական նշանակությունը՝ ծրագրում նախատեսվել է ֆինանսավորումը՝ համայնքների գոտևորման նախագծերի մասով, ևս իրականացնել ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների հաշվին:

Մինչև 2017 թվականի վերջը մշակված կլինի ՀՀ Տավուշի մարզի 6 համակցված տարածական պլանավորման փաստաթուղթ: Նշված 6 փաստաթուղթը կներառի 55 բնակավայրի գոտևորման նախագիծ:

55 բնակավայրն են՝

- քաղ. Նոյեմբերյան (լրամշակել 70%), Բերդավան, Դովեղ, Բարեկամավան, Կոթի, Ոսկեվան, Ոսկեպար, Բաղանիս, Ջուջևան,
- Աճարկուտ, Կիրանց, Բերքաբեր, Սարիգյուղ, Ծաղկավան (Իջևան), Սևքար, Աչաջուր, Ակնաղբյուր, Լուսաձոր, Խաշթառակ,
- Դիտավան, Ազատամուտ, Այգեհովիտ, Վազաշեն, Պառավաքար, Վարագավան, Ծաղկավան,
- քաղ. Բերդ, Տավուշ (Թովուզ), Ներքին կարմիր աղբյուր, Այգեպար, Մոսեսգյուղ, Վերին կարմիր աղբյուր, Նորաշեն, Չորաթան, Արծվաբերդ, Չինար, Այգեձոր,
- Դեբեդավան, Բագրատաշեն, Դերձավան, Պտղավան, Զորական, Հաղթանակ, քաղ. Այրում, Լճկաձոր, Արճիս, Կողբ,
- քաղ. Իջևան, Ենոքավան, Գետահովիտ, Լուսահովիտ, Գանձաքար, Իժաքար, Նավուր, Չինչին:

98. Շինարարական աշխատանքների գնագոյացման մեթոդաբանության արդիականացում և շինարարական արտադրանքի արժեքի հաշվարկման սկզբունքների ձևավորում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 23-ի N 879-Ն որոշմամբ հաստատվել է գործող գներով շինարարական աշխատանքների արժեքի հաշվարկման կարգը: Կարգը կազմվել է 1994-1995 թվականների մեթոդաբանության հիմքով, երբ դեռևս բացակայում էին շուկայական հարաբերությունները: Ներկայումս շինարարական աշխատանքների արժեքը հաշվարկվում է հիմք ընդունելով 1984 թվականի նորմատիվ բազան, այդ թվում՝

աշխատավարձի և մեքենամեխանիզմների շահագործման արժեքը հաշվարկվում է նախկինում գոյություն ունեցող գներով՝ կիրառելով համապատասխան գործակիցներ: Ներկայումս գործող՝ նշված կարգով շինմոնտաժային աշխատանքների նախահաշվով նախատեսված ծախսերի և փաստացի ծախսերի միջև առկա են անհամապատասխանություններ:

Այդ կապակցությամբ, անհրաժեշտություն է առաջացել շինարարական աշխատանքների արժեքի գնագոյացումը ձևավորող բաղադրիչների՝ նյութերի, մեքենամեխանիզմների շահագործման, բանվորների և մեքենամեխանիզմներ շահագործող անձնակազմի աշխատավարձի հաշվարկն իրականացնել հաշվի առնելով շուկայի արդի պահանջները:

2016 թվականին նախատեսված էր մշակել շինարարության արժեքի գնագոյացման նոր մեթոդաբանություն, որի համար մրցութային կարգով պետք է ստեղծվեր աշխատանքային խումբ: Հաշվի առնելով աշխատանքի ծավալը, աշխատատարությունը, աշխատանքի կատարման ժամանակահատվածը (10-12 ամիս)՝ 8-10 մասնագետ ներգրավելու համար անհրաժեշտ էր մոտ 30.0 մլն դրամ, սակայն ՀՀ 2016 թվականի պետական բյուջեում, ինչպես նաև 2017-2019 թվականների միջնաժամկետ ծախսային ծրագրում նմանատիպ աշխատանքների համար ֆինանսական միջոցներ չեն նախատեսվել, որի պատճառով 2016 թվականի ընթացքում այն չի իրականացվել:

Ուստի, ներկայումս նախատեսվում է նոր մեթոդաբանության մշակման փոխարեն 2017 թվականի գերակա խնդիրների շրջանակներում արդիականացնել գնագոյացման բաղադրիչներից, մասնավորապես, աշխատավարձի հաշվարկման սկզբունքները:

Գնագոյացման բաղադրիչների վերանայման աշխատանքներն իրականացվելու են մասնագիտական քննարկումների ժամանակ հավաքագրված տեղեկատվության արդյունքների ամփոփման միջոցով: Աշխատանքների իրականացումը ՀՀ պետական բյուջեից ֆինանսական հատկացումների անհրաժեշտություն չի առաջացնում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծմամբ ակնկալվում է շինմոնտաժային աշխատանքների արժեքում ունենալ նյութերի, մեքենամեխանիզմների շահագործման, բանվորների և մեքենամեխանիզմներ շահագործող անձնակազմի աշխատավարձի իրատեսական արժեք, որի արդյունքում շինարարության նախահաշվային արժեքն ավելի մոտ կլինի շուկայում ձևավորված գներին:

99. Կառուցապատման ներդրումային ծրագրերի մշակման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Նշված ծրագրի ներառման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է քաղաքաշինության ոլորտում ներդրումային բարենպաստ միջավայրի ձևավորման համար անհրաժեշտ նախադրյալների ստեղծման միջոցով՝ հանրապետությունում կառուցապատման գործընթացների խթանման, կառուցապատման ծրագրերում ընդգրկված տարածքների զարգացման և արդիականացման անհրաժեշտությամբ:

	<p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նախատեսվում է ստեղծել բարենպաստ պայմաններ ներդրումային ծրագրերի ներգրավման և դրանց արդյունավետ իրագործման համար, պարզեցնել և խթանել կառուցապատման գործընթացները, ստեղծել նախադրյալներ՝ պետություն-մասնավոր հատված գործընկերության զարգացման և նոր աշխատատեղերի ստեղծման համար:</p> <p>Կառուցապատման ներդրումային ծրագրերի իրագործման աշխատանքների հետևողական համակարգումն էական ազդեցություն կունենա այդ ծրագրերի իրականացման բնականոն ընթացքը և շարունակականությունն ապահովելու տեսանկյունից:</p>
100.	<p>Կառուցապատման ընթացակարգերի պարզեցման շարունակական իրականացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը</p> <p>Նշված ծրագիրը գերակա խնդիրների ցանկում ներառելը պայմանավորված է հանրապետությունում քաղաքաշինության ոլորտում շարունակական բարելավման միջոցառումների իրականացման միջոցով բարենպաստ ներդրումային միջավայրի գրավչության բարձրացմանն ուղղված լրացուցիչ խթաններ ստեղծելու և կառուցապատման նպատակով թույլտվություններ տրամադրելու գործընթացի պարզեցման անհրաժեշտությամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Հայաստանի Հանրապետությունում կառուցապատման նպատակով թույլտվությունների ստացման էլեկտրոնային համակարգի գործարկումը կապահովի թույլատվական ընթացակարգերի վերահսկելիությունը (այդ թվում՝ շահագրգիռ օգտագործողների կողմից) ամբողջ գործընթացի իրականացման ընթացքում, ինչպես նաև կնպաստի կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցմանը:</p>
101.	<p>Բազմաբնակարան բնակարանային ֆոնդի պահպանմանն ու շահագործմանը վերաբերող խնդիրների կանոնակարգում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը, (նպատակը)</p> <p>Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2017 թվականի գերակա խնդիրների ցանկում նշված խնդրի ներառումը պայմանավորված է բազմաբնակարան բնակարանային ֆոնդի՝ երկրի համար առանցքային նշանակություն ունեցող այդ ակտիվի պահպանումն ու անվտանգ շահագործումը կանոնակարգելու անհրաժեշտությամբ:</p> <p>«Բազմաբնակարան շենքի կառավարման մասին» և «Համատիրության մասին» ՀՀ օրենքներն ընդունվել են 2002 թվականին, սակայն բազմաբնակարան բնակարանային ֆոնդի սպասարկման, պահպանման և արդիականացման գործառույթները լիովին չեն իրացվել՝ հիմնականում պայմանավորված օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ միջավայրի բացերով ու խոչընդոտներով, ֆինանսական ռեսուրսների սահմանափակությամբ, ինչպես նաև ընդհանուր բաժնային սեփականության պահպանման նկատմամբ սեփականատերերի և կառավարման մարմինների ոչ նպաստավոր վարքագծով:</p>

Այդ պարագայում, անհրաժեշտություն է առաջանում բազմաբնակարան շենքերի կառավարման հետ կապված հարցերը կարգավորող օրենսդրության վերանայման, օրենսդրական բացերի վերացման, պատասխանատվության մոտեցումների սահմանման միջոցով հնարավորինս կարգավորել բնագավառում առկա խնդիրները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ակնկալվում է սկզբունքորեն վերանայել բազմաբնակարան շենքերի կառավարման հետ կապված հարցերը կարգավորող օրենսդրական դաշտը, այն դարձնելով առավել բարենպաստ՝

- բազմաբնակարան շենքերի կառավարումն առավել պարզ ու արդյունավետ դարձնելու, միևնույն ժամանակ՝ թափանցիկությունն ու հաշվետվողականությունը բարձրացնելու,
- բազմաբնակարան շենքերի կառավարման, պահպանման և շահագործմանն հարցերում մասնակից բոլոր կողմերի (այդ թվում՝ պետության և համայնքի) «դերերի բաշխման», իրավունքների և պարտականությունների հստակեցման,
- ընդհանուր բաժնային սեփականության պահպանմանն ու կառավարման ուղղված միջոցների վարման առավել արդյունավետ մեխանիզմներ ներդրման,
- մասնավոր իրավահարաբերությունների ժամանակակից մոտեցումներին համապատասխանելու տեսանկյունից:

102. Նախագծային և շինարարական աշխատանքների որակի բարձրացման նպատակով աջակցություն նոր տեխնոլոգիաների մշակման ու ներդրման գործընթացներին

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը, (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշմամբ հավանության արժանացած «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի» քաղաքաշինության ոլորտի 3-րդ կետի 3-րդ ենթակետի և 4-րդ կետի 3-րդ ենթակետի պահանջների կատարմամբ:

Նպատակն է աջակցել շինարարության ոլորտում նոր տեխնոլոգիաների մշակման և ներդրման գործընթացներին, ինչը խթան կհանդիսանա նախագծային և շինարարական աշխատանքների որակի բարձրացման:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծմամբ ակնկալվում է.

- 1) 1) շինարարության ոլորտում ապահովել տարբեր նշանակության շենքերի ու շինությունների նախագծման և կառուցման համար նոր տեխնոլոգիաների մշակումը, ներդրումը և կիրառության ընդլայնումը,
- 2) «Քաղաքաշինական ծրագրերի փորձագիտական կենտրոն» բաց բաժնետիրական ընկերության հենքի վրա Ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային համալսարանի կազմում հանրապետական նշանակության արդիական գիտահետազոտական կենտրոնի (լաբորատոր բազայի) ստեղծում, ինչը հնարավորություն կտա ապահովել տեղական հումքի հենքի վրա արտադրվող շինանյութերի, ինչպես նաև շինարարության ոլորտում նոր տեխնոլոգիաների ներդրման ուղղությամբ անհաժեշտ լաբորատոր փորձարկումների

իրականացումը:

103. Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման և ազգային անվտանգության ապահովման նպատակով շենքերի և շինությունների սեյսմիկ ռիսկի նվազեցում, ինչպես նաև դրանց սեյսմակայունության և հուսալիության բարձրացում

2. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը, (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշմամբ հավանության արժանացած «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի» քաղաքաշինության ոլորտի 5-րդ կետի պահանջների կատարմամբ:

Գերակա խնդրի նպատակն է՝

1) մշակել նոր կառուցվող և գոյություն ունեցող տարբեր նշանակության շենքերի ու շինությունների անձնագրավորման կարգ՝ սահմանելով գոյություն ունեցող շենքերի ու շինությունների փաստացի տեխնիկական վիճակի հետազննությունների և տեխնիկական անձնագրավորման իրականացումը, որի արդյունքում ստեղծված ելակետային տվյալների հիման վրա **2019-2021 թվականների ընթացքում** մշակել և ներդնել համակարգչային ծրագիր՝ տվյալների մշտական ռեժիմով թարմացման հնարավորությամբ:

Իրավական ակտի նպատակն է՝ նոր կառուցվող և գոյություն ունեցող տարբեր նշանակության շենքերի ու շինությունների անձնագրավորման կարգի սահմանմամբ հստակեցնել տարբեր նշանակության շենքերի անձնագրավորման գործընթացը և կարգավորել մասնակիցների փոխհարաբերությունները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Անձնագրավորման գործընթացի վերաբերյալ իրավական ակտի ընդունմամբ ակնկալվում է հանրապետությունում նոր կառուցվող և գոյություն ունեցող տարբեր նշանակության շենքերի սեյսմակայունության բարձրացման և հուսալի շահագործման, ինչպես նաև դրանց վերակառուցման դեպքում համապատասխան արդյունավետ միջոցառումների մշակման համար ապահովել ելակետային տեխնիկական տվյալներ:

ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտե

104. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում WGS-84 (ՎԻ ՋԻ EՍ-84) /ArmREF02/ ազգային գեոդեզիական կոորդինատային համակարգում քվադրանտի մոդելի ստեղծման աշխատանքների վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Սույն ծրագրի նպատակը ՀՀ տարածքի որոշ բարձրադիր շրջաններում GPS դիտարկումներ, II դասի նիվելիրացման աշխատանքներ իրականացնելն է: Արդյունքում կստանանք քվադրանտի ճշգրտված թվային մոդելը, որը կապահովի GPS դիտարկումներից ստացված «գեոդեզիական» բարձրությունից անցումը «նորմալ» բարձունքային նիշերի՝ բարձր ճշտությամբ՝ հնարավորություն տալով գեոդեզիայի բնագավառում գործունեություն իրականացնող սուբյեկտներին խնայել ժամանակ և ֆինանսական զգալի միջոցներ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ծրագրի իրականացման արդյունքում կունենանք՝

- GPS 156 հիմնակետերի դիտարկում և կոորդինատների հավասարակշռում ու հաշվարկում,

- II դասի 113.0 գծ.կմ նիվելիրացում,

- II դասի 113.0 գծ.կմ նիվելիրացման նյութերի մշակում և 30 կետի հավասարակշռում:

Արդյունքում կստանանք քվադրանտի ճշգրտված թվային մոդելը, որը կնպաստի բարձրացնելու ՀՀ տարածքում տեղադրված իրական ժամանակում մշտական գործող ռեֆերենց կայանների ձևափոխվող՝ տրանսֆորմացիոն պարամետրերի ճշգրտման մակարդակը, որն էլ կապահովի «ՌՌՎԵՐ» դիտարկման GPS կայաններից անմիջապես ստանալու կետի տեղադիրքի կոորդինատները WGS-84 (ՎԻ ԶԻ ԷՍ-84) համակարգում:

105. «Երևան և Գյումրի քաղաքների բազային երկրատեղեկատվական համակարգի տվյալների մշակում և ներբեռնում ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի գեոպորտալում»

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Սույն ծրագրի նպատակը Երևան և Գյումրի քաղաքների ժամանակակից պահանջներին բավարարող բազային երկրատեղեկատվական միասնական համակարգի ստեղծումն է:

Հաշվի առնելով, որ Երևան քաղաքի ըստ վարչական շրջանների բազային երկրատեղեկատվական համակարգի քարտեզագրական հիմքի և տվյալների բազայի ստեղծման աշխատանքները իրականացվել են 2005-2012թթ. անհրաժեշտություն է առաջացել իրականացնել մի շարք միջոցառումներ գեոպորտալ ներբեռնելուց առաջ:

Աշխատանքները տարանջատված են հետևյալ հերթականությամբ.

1. Շերտերի և տվյալների բազայի ֆոնտի տեքստային ֆորմատավորում:
2. Քարտեզագրական նյութի համակցում և համադրում:
3. Գրաֆիկական շերտերի աշխատանքների միաբերում և նույնականացում:
4. Տվյալների բազայի կառուցվածքի միաբերում մեկ ընդհանուր կառուցվածքի շուրջ:
5. Տվյալների բազայի աղյուսակների վերնագրերի և քարտեզագրական շերտերի անվանումների լատինատառ գրառում:
6. Տվյալների որոնման չափանիշների ֆիքսում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ծրագրի իրականացման արդյունքում կունենանք՝

- Բոլոր շերտերում ներբեռնված և արդեն իսկ հավաքագրված գծային ենթակառուցվածքներին վերաբերող տվյալները,

- Գծային ենթակառուցվածքները տնօրինող (շահագործող) կազմակերպությունների համար առցանց դիտման և որոնման հնարավորություններ,

- Երևան քաղաքի միասնական գեոպորտալի ստեղծում,

- Բազային ԵՏՀ-ի տեղեկատվական բանկի տվյալների հավաքագրման և մշակման

ստանդարտացման աստիճանի բարձրացում,

- Տեղեկատվական բանկի պահուստային պատճենների ստեղծման գործընթացի հեշտացում, օպերատիվության բարձրացում և ծախսերի նվազեցում,
- Հաղորդակցուղիների ցանցերի նախագծման և զարգացման, այդ թվում տարածական վերլուծություն և ցանցերի մոդելավորում:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր միջուկային անվտանգության կարգավորման պետական կոմիտե

106.

Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի շահագործման նախագծային ժամկետի երկարացման լիցենզավորման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայկական ատոմային էլեկտրակայանի N 2 էներգաբլոկի շահագործման նախագծային ժամկետը լրանում է 2016 թվականին: Էներգաբլոկի շահագործման նախագծային ժամկետի երկարացման աշխատանքները պետք է իրականացվեն երկու փուլով՝ համաձայն ՀՀ կառավարության 2012 թվականի օգոստոսի 23-ի «Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի շահագործման նախագծային ժամկետի երկարացման նկատմամբ պահանջները հաստատելու մասին» N 1085-Ն որոշման:

Շահագործման ժամկետի երկարացման 1-ին փուլի աշխատանքներին զուգահեռ սկսվել է Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի երկարացման աշխատանքների իրականացման 2-րդ փուլը՝ շահագործման լրացուցիչ ժամկետին էներգաբլոկի նախապատրաստումը, որի ընթացքում ատոմային էներգիայի օգտագործման բնագավառը կարգավորող մարմինը (այսուհետ՝ կարգավորող մարմին) կքննարկի Հայկական ԱԷԿ-ի կողմից ներկայացվող հետևյալ փաստաթղթերը՝

- 1) էներգաբլոկի չվերականգնվող և չփոխարինվող տարրերի շահագործման ժամկետի երկարացման հիմնավորում.
- 2) էներգաբլոկի արդիականացման և անվտանգության բարձրացման միջոցառումների ներդրում.
- 3) էներգաբլոկի համակարգերի (տարրերի) փորձարկում.
- 4) էներգաբլոկի անվտանգության հիմնավորման հաշվետվության մշակում.
- 5) սթրես-թեստի հաշվետվության հիման վրա մշակված միջոցառումների ներդրում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Վերոհիշյալ փաստաթղթերի քննարկման հիման վրա կարգավորող մարմինը համաձայնություն կտա երկրորդ փուլի աշխատանքների արդյունքներին կամ շահագործող կազմակերպությունը կներկայացնի լրացուցիչ աշխատանքների իրականացման պահանջ:

Էներգաբլոկի շահագործման նախագծային ժամկետի երկարացման աշխատանքների երկրորդ փուլի աշխատանքների վերաբերյալ կարգավորող մարմնի համաձայնությունն ստանալուց հետո շահագործող կազմակերպությունը միջուկային տեղակայանքի շահագործման լիցենզիայի ժամկետի երկարաձգման մասին հայտ կներկայացնի Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

107. Ճառագայթային չափումների ռեֆերենսային ռադիոքիմիական լաբորատորիայի ստեղծման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

«Կառավարությանն առընթեր միջուկային անվտանգության կարգավորման պետական կոմիտեին են վերապահված շրջակա միջավայրի հողի, օդի, ջրի ճառագայթային մշտադիտարկման (մոնիթորինգ) և վերահսկողության իրականացումը, տեսչական ստուգումների ժամանակ ստուգվող օբյեկտներից փորձանմուշներ վերցնելը, հայտնաբերված ռադիոակտիվ նյութերի տիպաճշտումը, երկրի ընդերքից արտազատվող ռադիոակտիվ ռադոն գազի վերահսկումը:

Վերոնշյալ աշխատանքները ժամանակակից պահանջներին համապատասխան կատարելու համար անհրաժեշտ է բարձր ճշտության ռադիոմետրիկ ու սպեկտրոմետրիկ սարքերով, ինչպես նաև ռադիոքիմիական անալիզների կատարման ու փորձանմուշների մշակման համար անհրաժեշտ սարքավորումներով հագեցված լաբորատորիա:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ճառագայթային չափումների ռեֆերենսային ռադիոքիմիական լաբորատորիա ունենալու դեպքում կոմիտեն կկարողանա Ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալության անվտանգության ստանդարտների պահանջներին համապատասխան իրականացնել շրջակա միջավայրի կարգավորող վերահսկողությունը՝ ապահովելով Հայաստանի Հանրապետության բնակչության պաշտպանությունն իրենցնող ճառագայթման հնարավոր վնասակար ազդեցությունից, բարելավելու շրջակա միջավայրի պահպանությունը:

Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտե

108 Ջրամբարաշինության (Կապսի և Վեդու ջրամբար) ծրագրերի նախապատրաստման և իրականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը

«Կառավարության 2016 թվականի օգոստոսի 25-ի նիստի N 33 արձանագրության 18-րդ կետով հավանության է արժանացել «Ոռոգման ոլորտի ֆինանսական կայունության բարելավման ռազմավարությանը և միջոցառումների ծրագրին հավանություն տալու մասին» արձանագրային որոշումը, որի բաղադրիչներն ուղղված են նաև նոր ջրամբարների կառուցմանը, գոյություն ունեցող ենթակառուցվածքների արդիականացմանը:

Միաժամանակ «ՀՀ ջրի ազգային ծրագրի մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածով սահմանված են ջրային ռեսուրսների մատչելիության ապահովման ուղղությունները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ջրամբարաշինության միջոցով հնարավորություն կստեղծվի ապահովելու ոռոգման համակարգերի սպասարկման տարածքում ընդգրկված և լրացուցիչ ոռոգելի հողերի

ջրամատակարարման համար անհրաժեշտ ջրի քանակը: Միաժամանակ՝ նշված գերակա խնդրի լուծումն անհրաժեշտ նախադրյալներ կստեղծի ջրային համակարգերի օգտագործման արդյունավետության բարձրացման և կայուն զարգացման համար:

109. Ոռոգման համակարգերի վերականգնման, վերակառուցման, արդիականացման ծրագրերի իրականացման ապահովման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը ոռոգման ջրամատակարարման համակարգերի շահագործման հուսալիությունն ու արդյունավետությունը բարձրացնելն է:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ոռոգման ջրի արդյունավետ կառավարումը հնարավորություն կտա ոռոգման գյուղատնտեսության արդյունավետության ու կայուն զարգացմանը և բնակչության համար եկամտի ապահովմանը: Ոռոգման համակարգերի շահագործման հուսալիության և արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումները կապահովեն ոռոգման համակարգերի վերականգնումը և հետագա պահպանումը: Միաժամանակ՝ ինքնահոս համակարգերի, հեռացնող ջրանցքների և ջրատարների կառուցմամբ ու նորոգմամբ հնարավորություն կստեղծվի իրականացնել ինքնարժեքի նվազման քաղաքականություն:

110. Խմելու ջրի ոլորտում բարեփոխումների շարունակականության ապահովման, ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի կառավարման արդյունավետության բարելավման, վարձակալի պայմանագրային պարտավորությունների վերահսկման մեխանիզմների ներդրման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ջրային տնտեսության ոլորտում պետական-մասնավոր գործընկերության զարգացմանն ուղղված ջրային համակարգերի կառավարման արդյունավետության հետագա բարձրացմամբ: ՀՀ կառավարության 2014 թվականի օգոստոսի 14-ի N 883-Ն և N 888-Ն որոշումների համաձայն «Երևան Զուր», «Հայջրմուղկոյուղի», «Լոռի-ջրմուղկոյուղի», «Շիրակ-ջրմուղկոյուղի» և «Նոր Ակունք» փակ բաժնետիրական ընկերությունների կողմից օգտագործվող ու պահպանվող ջրային համակարգերը և այլ գույքը դիտարկվում են որպես միասնական գույքային համալիր և տվյալ գույքի հետագա օգտագործումն ու պահպանումը 2017 թվականի հունվարի 1-ից իրականացվելու են պետական-մասնավոր գործընկերության շրջանակներում՝ մեկ կառավարչի կողմից:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

	<p>Ջրամատակարար կազմակերպությունների կողմից սպասարկվող ջրային համակարգերի վարձակալությամբ փոխանցման և հետագա գործընթացի կազմակերպումը հնարավորություն կտա ապահովել ջրային համակարգում մասնավոր կառավարման շարունակականությունը, բարձրացնել խմելու ջրի համակարգերի կառավարման արդյունավետությունը և բաժանորդներին մատուցվող ծառայությունների որակը, ինչպես նաև ջրամատակարար ընկերության ֆինանսական կայունությունը:</p>
111.	<p align="center">Ջրամատակարար ընկերության պասսարկման տարածքից դուրս մնացած 560 համայնքում ջրամատակարարման և ջրահեռացման որակի բարելավման անհրաժեշտության վերաբերյալ</p> <p>Հայաստանի շուրջ 560 համայնք այսօր ընդգրկված չեն ջրամատակարար ընկերության սպասարկման տարածքում: Չընդգրկվածության պատճառները հիմնականում հետևյալներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - կտրվածությունը ջրամատակարարման սպասարկման տարածքից և դրան միանալու ծախսատարությունը, - ներքին ցանցի բացակայությունը և կառուցման մեծ ծախսատարությունը, - անհրաժեշտ ներդրումների և ակնկալվող օգուտների անհամապատասխանությունը, - սեփական ջրաղբյուրի առկայությունը և ջրի համար գանձվող մատչելի վճարը, - այլ: <p>ՀՀ ՀՀ կառավարության 2015 թվականի օգոստոսի 13-ի նիստի N 38 արձանագրության 17-րդ կետով հավանության արժանացած «Ջրամատակարարման և ջրահեռացման ոլորտի ռազմավարությանը և ֆինանսավորման ծրագրին հավանություն տալու մասին» արձանագրային որոշմամբ (բաժին 2.1-ին, կետ 6-րդ, ենթակետ 4-րդ) միաժամանակ նախատեսվում է սպասարկման տարածքից դուրս մնացած համայնքների ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայությունների որակի բարելավում:</p> <p>Կատարված ուսումնասիրությունները թույլ են տալիս կիրառել բարեփոխումների տարբեր գործողություններ: Այս գործողությամբ նախատեսվում է նշված համայնքներից ընտրել այն համայնքները, որտեղ հնարավոր է համատեղել ներդրողի կողմից սպասարկման տարածքի ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայությունների որակի բարելավման համար պահանջվող ներդրումների բիզնես հետաքրքրությունները և համայնքների հնարավորությունները սակագնի հետ կապված: Նախնական ուսումնասիրություններով պարզվել է, որ համայնքների 65-75%-ը կնախընտրի պահպանել արդեն իսկ գոյություն ունեցող ծառայությունների մատուցման ձևաչափը և գանձվող սակագինը: Սակայն մոտ ապագայում առավել կարվեն առկա խնդիրները՝ կապված ծառայությունների որակի, համակարգերի տեխնիկական շահագործման և համայնքներում ծառայությունների մակարդակը հետագայում պահպանելու կարողությունների հետ:</p> <p>Այս համայնքներում ներդրումների գրավչությունն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ է՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - գտնել ներդրումների այնպիսի մեխանիզմներ և աղբյուրներ, որոնք հնարավորություն

կտան բարելավել ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայությունների որակը՝ միաժամանակ հնարավորություն տալով սակագինը մոտեցնել սպասարկման տարածքի սակագնի գոնե 50 %-ին,

- ներգրավել գործող համակարգի (սպասարկման տարածքի) բաղադրիչները նոր համայնքներում (միացումներ մայր ջրագծերին, մեծածախ ջրի իրացման ծավալի մեծացում, հավաքագրման համակարգի ներդրում և այլն),
- ապահովել բիզնես-ծրագրի հուսալիության երաշխիքներ, երկարատև շահագործման հնարավորություններ,
- նպաստել ծրագրի հետագա ընդլայնմանը:

112. <<Խոնավ (գերխոնավ) գյուղատնտեսական հողատարածքների մելիորատիվ վիճակի բարելավման աշխատանքների իրականացում>> գերակա խնդրի

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը

Հանրապետության ոռոգելի հողերի մելիորատիվ վիճակի բարելավման, գրունտային ջրերի մակարդակների կարգավորման, հողատեսքերի աղակալման, բնակավայրերի ջրակալման և տարափոխիկ հիվանդությունների կանխման, մշակաբույսերի բնականոն աճի ապահովման նպատակներով, հանրապետության գերխոնավ հողերի տարածքներում սկսած 1950-ական թվականներից առ այսօր կառուցվել է շուրջ 1696.612 կմ դրենաժային ցանց, այդ թվում՝ բաց՝ 1065.662 կմ և փակ՝ 630.95 կմ, որի պահպանման, շահագործման նպատակով էլ պայմանավորված է գերակա խնդիրը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գրունտային ջրերի մակարդակների անթույլատրելի բարձր մակարդակի, նրանցում պարունակվող ազրեսիվ հիդրոկարբոնատ-մագնեզիում-նատրիումական հանքայնացման առկայության, հողատեսքերի ծանր մեխանիկական կազմի, ջրման ու լվացման ռեժիմների խախտման, մշակաբույսերի ցածր իռիգացիոն որակ ունեցող ջրերով ոռոգման պատճառներով հողերի մելիորատիվ վիճակը վատթարանում է:

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է բարելավել ոռոգելի հողերի մելիորատիվ վիճակը, պահպանել գրունտային ջրերի մակարդակը թույլատրելի խորություններում, կանխարգելել հողատեսքերի երկրորդային աղակալումն ու ավկալիացումը, տարափոխիկ հիվանդությունների տարածումը և նպաստել գյուղատնտեսական մշակաբույսերի բերքատվության բարձրացմանը:

Հայաստանի Հանրապետության սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարություն

113. ՀՀ բնակչության շրջանում ֆիզիկական կուլտուրայի և մասսայական սպորտի տարածման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բնակչության ֆիզիկական դաստիարակության

ամրապնդումը, անհատի բազմակողմանի ու ներդաշնակ զարգացումն է՝ սկսած նախադպրոցական տարիքի երեխաներից մինչև տարեցներ, նրանց շրջանում առողջության ամրապնդումը, ակտիվ հանգստի կազմա-կերպումը, առողջ ապրելակերպի ձևավորման գործում ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի դերի բարձրացումը, ֆիզիկական կուլտուրայով և սպորտով զբաղվելու համար նպաստավոր պայմանների ստեղծումը, ֆիզկուլտուրային, առողջարարական և զանգվածային մարզական աշխատանքների խթանումը և կազմակերպումն է բնակչության բոլոր տարիքային խմբերի համար:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Բնակչության շրջանում ֆիզիկական դաստիարակության ամրապնդում և զարգացում, բնակչության առողջության ամրապնդում, ժամանցի, ակտիվ հանգստի կազմակերպում և առողջ ապրելակերպի ձևավորման գործում ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի դերի բարձրացում, բնակչության կենցաղում ակտիվ հանգիստ և առողջ ապրելակերպ վարող անձանց թվի աճ: Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի քարոզչության նպատակով Երևան քաղաքի, ինչպես նաև մարզերի քաղաքների պուրակներում և այգիներում ֆիզկուլտուրային-առողջարարական միջոցառումների անցկացում: ՀՀ ազգային բանակում ծառայելու համար ֆիզիկապես կոփված երիտասարդների դաստիարակում, հաշմանդամային սպորտի զարգացման խթանում, հաշմանդամություն ունեցող տարբեր խմբերի անձանց բարոյահոգեբանական մթնոլորտի բարելավում, հասարակությանը նրանց ինտեգրման գործընթացի և սոցիալական հավասարության խթանում: Հանրապետության քաղաքներում և գյուղերում ֆիզկուլտուրային-առողջարարական և զանգվածային մարզական ծրագրերի անցկացման խթանում և բարելավում՝ բնակչության լայն շերտերի ընդգրկման միջոցով:

114. Հայկական ազգային կոխ ըմբշամարտ մարզաձևի զարգացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայ ազգի մարզական և մշակութային ավանդության ու ժառանգության պահպանում, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի զարգացում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Հայկական ազգային կոխ ըմբշամարտ մարզաձևի խմբակների բացում, հայկական ազգային կոխ ըմբշամարտ մարզաձևի պահպանում, զարգացում և տարածում ՀՀ-ում, Արցախում, Զավախքում և սփյուռքի հայկական գաղթօջախներում, առողջ, մարզված և ինքնապաշտպանության հնարքներին տիրապետող սերունդների դաստիարակում, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի զարգացում:

115. Երիտասարդների ներգրավվածության մակարդակի բարձրացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Երիտասարդական պետական քաղաքականության հիմնական սկզբունքներից է հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում որոշումների ընդունման գործում երիտասարդների, երիտասարդական ակտիվ խմբերի, ինչպես նաև երիտասարդական հասարակական կազմակերպությունների անմիջական և միջնորդավորված ներգրավվածության ապահովումը:

	<p>Տարածքային համաչափ զարգացման, երիտասարդների հիմնախնդիրների լուծման նպատակով, ինչպես նաև ոչ ֆորմալ կրթության ճանաչելիության, երիտասարդության շրջանում առկա գործազրկության կրճատման, երիտասարդների շարժունակության խթանման նպատակով անհրաժեշտ է բարձրացնել երիտասարդների ներգրավվածությունը հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում՝ երիտասարդական քաղաքականության մշակման, իրականացման գործընթացների արդյունավետության բարձրացման, երիտասարդական հասարակական կազմակերպությունների գործունեության խթանման, փաստարկված երիտասարդական քաղաքականության մշակման և իրականացման միջոցով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Երիտասարդական ծրագրերի էական ավելացում մարզերում, երիտասարդության հիմնախնդիրների լուծման գործընթացներում մարզային երիտասարդների ներգրավվածության մակարդակի բարձրացում, ոչ ֆորմալ կրթության արդյունավետ գործիքների կիրառմամբ երիտասարդական աշխատողների վերապատրաստում, երիտասարդական հասարակական կազմակերպությունների կարողությունների զարգացում, փաստարկված երիտասարդական քաղաքականության մշակում և իրականացում, միջազգային երիտասարդական համագործակցության զարգացման և երիտասարդների շարժունակության խթանում, ՀՀ մարզերում երիտասարդության հիմնախնդիրների վերհանում, լուծման ուղղությունների առաջարկում, լավագույն փորձի տեղայնացում:</p>
116.	<p align="center">Սպորտային տուրիզմի զարգացման հայեցակարգի մշակման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՀՀ-ում սպորտային տուրիզմի զարգացումը հնարավորություն կստեղծի ավելի մեծ օժանդակություն բերել ավելի առողջ սերունդ և ազգաբնակչություն ունենալու գործում, ինչպես նաև կօժանդակի տուրիզմի սպորտային ձևի զարգացմանը հանրապետությունում և կներգրավվեն ոչ միայն հանրապետության բնակիչները, այլ նաև մեծ հետաքրքրություն և մասնակցություն կլինի օտարերկրացիների կողմից:</p> <p>Սպորտային տուրիզմի արդյունքն ակնհայտ է լինում շրթայական հետևանքային կապով՝ արդյունքից ստեղծվում է շրթայական արդյունք</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Հանրապետությունում սպորտային տուրիզմի նկատմամբ արտասահմանցիների և հանրապետության բնակչության հետաքրքրության և մասնակցության ապահովում և արդյունքում տնտեսության զարգացման օժանդակում:</p> <p>Դեռևս մանկական և դպրոցական հասակից երեխաների մոտ բնության ու սպորտի և նորի ձեռքբերման ու բացահայտման հանդեպ հետաքրքրության արմատավորում:</p> <p>Օժանդակում առողջ, ամուր և բարձր դիմադրողականությամբ սերնդի աճին:</p> <p>Սպորտային տուրիզմի ոլորտը կարգավորող իրավական և մեթոդական լիարժեք դաշտի ստեղծում:</p>
117.	<p align="center">Բակային մարզական միջոցառումների միջոցով Երևանում և ՀՀ մարզերում մասսայական սպորտի զարգացման խթանման վերաբերյալ</p>

	<p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի նպատակը ՀՀ մարզերում և Երևան քաղաքում ըստ բնակության վայրի ֆիզիկական վարժություններով մշտապես զբաղվելու, առողջ կենսակերպի գաղափարի արմատավորմանը, սոցիալական հավասարության խթանմանը, մարմնակրթական և այլ ընդհանուր հետագա գործունեության զարգացմանն ու իրագործմանը նպաստելն է, ինչպես նաև տարիքային և սոցիալական տարբեր խմբերի անձանց համար ֆիզիկական դաստիարակության անընդհատության և ֆիզիկական կուլտուրայով ու սպորտով զբաղվելու մատչելիությունն ապահովելը, հիվանդությունների նվազեցումը և կանխարգելումը, առողջության պահպանման պայմանների ապահովումը, ինչպես նաև ժամանցի, ակտիվ հանգստի կազմակերպման և առողջ ապրելակերպի ձևավորման գործում ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի դերի բարձրացումն է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի բակերում ընդհանուր ֆիզիկական պատրաստականության և առողջարարական միջոցառումների կազմակերպման համար անհրաժեշտ պայմանների՝ պարզ տիպի խաղահրապարակների և խաղասենյակների ստեղծում, դրանց արդյունավետ օգտագործում, բնակչության սոցիալական և տարիքային տարբեր խմբերի, այդ թվում՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար ֆիզիկական կուլտուրայով և սպորտով զբաղվելու համար մատչելի պայմանների առկայություն, համայնքի տարածքի ֆիզիկական ակտիվության և առողջ ապրելակերպի «քարտեզի» մշակում և տարածում:</p>
118.	<p>Ֆիզիկական կուլտուրայի միջոցով նախադպրոցական տարիքի երեխաների շրջանում առողջ ապրելակերպի սերմանման և տարածման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Նախադպրոցական տարիքի երեխաների շրջանում տարբեր մարզաձևերով մարզվելու կողմնորոշման բացահայտում և ձևավորում, ինչպես նաև խոստումնալից երեխաների ի հայտ բերում մանկապատանեկան մարզադպրոցների համար: Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի միջոցով նախադպրոցական տարիքի երեխաների առողջության ամրապնդում, նրանց ֆիզիկական որակների բարելավում, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի քարոզչություն:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նախադպրոցական տարիքի երեխաների ֆիզիկական ունակությունների զարգացում և բարելավում, տարբեր մարզաձևերում ընդգրկվող երեխաների թվի ավելացում: Նախադպրոցական հիմնարկներում ֆիզկուլտուրային, առողջարարական և զանգվածային մարզական աշխատանքների կազմակերպման աշխատանքների խթանում, նախադպրոցական հիմնարկների ավագ տարիքի երեխաների համար տարբեր մարզաձևերով մարզվելու կողմնորոշում:</p>
119.	<p>Սոցիալապես անապահով և առանց ծնողական խնամքի մնացած դպրոցահասակ երեխաների շրջանում ֆիզիկական կուլտուրայի դերի կարևորման և տարածման վերաբերյալ</p>

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Սոցիալապես անապահով և առանց ծնողական խնամքի մնացած դպրոցահասակ երեխաների շրջանում ֆիզիկական վարժություններով մշտապես զբաղվելու, առողջ կենսակերպի գաղափարի արմատավորում, սոցիալական հավասարության խթանում, նրանց հասարակություն ինտեգրման գործընթացի խթանում, բարոյահոգեբանական մթնոլորտի բարելավում, ֆիզկուլտուրայի և սպորտի մասսայականացում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Սոցիալապես անապահով և առանց ծնողական խնամքի մնացած դպրոցահասակ երեխաների ֆիզիկական պատրաստվածության բարձրացում, առողջության ամրապնդում, զանգվածային-մարզական և ֆիզկուլտուրային-առողջարարական միջոցառումներին նրանց ներգրավվածության թվի աճ, նրանց մոտ առողջ կենսակերպի գաղափարների արմատավորում:

Հայաստանի Հանրապետության սփյուռքի նախարարություն

120. Հայաստանի Հանրապետությունում սիրիահայերի և իրաքահայերի ինտեգրման գործընթացի արագացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Տարբեր երկրներից սփյուռքահայեր շարունակում են տեղափոխվել Հայաստան, հետևաբար Հայաստանում սփյուռքահայերի ինտեգրման տարաբնույթ ծրագրերի մշակումն ու իրականացումը հնարավորություն կտա նրանց համար ինքնադրսևորման նպաստավոր պայմաններ ստեղծել: Հաշվի առնելով Հայաստան ժամանած սիրիահայերի և իրաքահայերի պահանջներն ու կարիքները, ինչպես նաև նրանց սոցիալական, իրավական, կրթական խնդիրների լուծման համար ընդունել իրավական ակտեր նրանց ինտեգրումը դյուրացնելու նպատակով, միաժամանակ կազմակերպել աջակցություն և իրականացնել համապատասխան ծրագրեր:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Հայաստանում սփյուռքահայերի ինտեգրման ծրագրերի իրականացման արդյունքում կմշակվեն ու կիրականացվեն սփյուռքահայերի, մասնավորապես, սիրիահայերի և իրաքահայերի կրթական, մշակութային ինտեգրմանը նպաստող բազմաբնույթ միջոցառումներ, անհրաժեշտ աջակցություն կցուցաբերվի սիրիահայ դպրոցականների և ուսանողների կրթական գործընթացի կազմակերպմանը, մասնավորապես, ուսման վարձավճարների փոխհատուցմանը: Ակնկալվում է նաև խրախուսել Հայաստան տեղափոխված սփյուռքահայերի ծրագրային նախաձեռնությունները, օժանդակել Հայաստանում գործող սփյուռքահայերի հասարակական միավորումներին, սփյուռքահայերի հիմնախնդիրներով զբաղվող կառույցների առնվազն 3 միջոցառման կազմակերպմանը, լեզվական հարցերի կարգավորմանը:

121. Հայապահպանության համար և ուժացման դեմ պայքարում սփյուռքի երիտասարդության շրջանում մայրենի լեզվի իմացության մակարդակի բարձրացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Սփյուռքի հայկական համայնքներում հայապահպանությունը շարունակում է մնալ գերխնդիր: Այսօր աշխարհասփյուռ հայության համար վտանգված է ազգային նկարագրի, մայրենիի իմացությունը, ավանդույթների, սովորությունների, հայկական մշակութային արժեքների պահպանումը: Ինքնության կորուստն սկսվում է լեզվի մոռացությունից: Մայրենի լեզվով չխոսելը, չկարդալը, չստեղծագործելը, չմտածելը հայեցի լեզվական մտածողության կորուստ է: Լեզուն է ազգային ինքնության պահպանման հիմքը, ազգային գոյատևման գլխավոր պատվարը: Սփյուռքի որոշ հատվածներում լեզվամշակութային ինքնության աստիճանական կորուստն այսօր արդեն ուղղակիորեն սպառնալիք է ստեղծում նրա լինելիության համար. համայնքներում աստիճանաբար պակասում է հայերեն խոսող հայերի թիվը, իսկ մի սովոր մասն ընդհանրապես չի տիրապետում մայրենիին: Գերակա խնդրի իրականացումը, որպես համայնքի ծրագիր, նպաստելու է սփյուռքի հայկական համայնքներում, հատկապես երիտասարդության շրջանում մայրենի լեզվի (նրա 2 ճյուղերի՝ արևելահայերենի և արևմտահայերենի) պահպանմանը և տարածմանը, լեզվական վիճակի բարելավմանը, սփյուռքում հայերենի իմացության մակարդակի բարձրացմանը, հայոց լեզվի զարգացմանը, խոսելու, օտար միջավայրերում և այլ լեզվամշակութային ազդեցությունների պայմաններում հայոց լեզվի գործածության, հաղորդակցության հնարավորությունների շրջանակների ընդլայնմանը՝ օգտագործելով հայրենիքում սփյուռքի համար ստեղծված դասագրքերը, ուսումնական և օժանդակ նյութերը, այդ թվում՝ էլեկտրոնային նյութերը, հեռավար ուսուցման ժամանակակից միջոցներն ու աղբյուրները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

- Ծրագրի իրականացման արդյունքում ակնկալվում է՝
- մինչև 1000 սփյուռքահայ պատանու և աղջկա երկշաբաթյա այցելություն Հայաստան,
- մայրենի լեզվի և հայրենագիտության 9-օրյա դասընթացի, ճանաչողական շրջայցերի կազմակերպում,
- շուրջ 50000 կտոր դասագրքով և ուսումնաօժանդակ նյութով ապահովում սփյուռքի շուրջ 150 կրթօջախին՝ ըստ ներկայացվող պահանջների
- սփյուռքահայ 30 ուսուցչի մասնակցություն վերապատրաստման և մինչև 130 երիտասարդի մասնակցություն մայրենի լեզվի առաջնահերթության դասընթացներին:

122. Հայաստանի Հանրապետության ներդրումային ծրագրերին սփյուռքահայերի մասնակցության ապահովման գործուն մեխանիզմների ներդրման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Բազմաթիվ սփյուռքահայեր ցանկանում են ներդրումներ կատարել Հայաստանում և այդ նպատակով անհրաժեշտ է ձևավորել ներդրումային և գործարար բարենպաստ միջավայր, ապահովել սփյուռքահայ գործարարների իրազեկումը տարբեր ոլորտներում (հյուրանոցային և տուրիզմի, տեղեկատվական, գյուղատնտեսության և այլն)՝ համապատասխան ներդրումներ կատարելու համար:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Նախարարության կառուցվածքում կստեղծվի «Մեկ պատուհան» սկզբունքով գործող կառույց, որը կտրամադրի երաշխավորված անվճար խորհրդատվական ծառայություններ և կստեղծի առցանց խորհրդատվություն տրամադրելու համար համապատասխան կայքէջ, հայկական սփյուռքի

	<p>ներուժը կօգտագործի հյուրանոցային և տուրիզմի ոլորտում և կապահովի զբոսաշրջության զարգացման և ներդրումների ներգրավման ուղղությամբ հայկական առևտրային ցանցի 5-րդ ժողովին և 3-րդ բիզնես ֆորումին սփյուռքահայ գործարարների և ներդրողների մասնակցությունը:</p>
123.	<p>Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման, դատապարտման և հետևանքների վերացման գործընթացին և երիտասարդության շրջանում պատմական հիշողության ամրապնդմանն աջակցության վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Հայոց Ցեղասպանության միջազգային ճանաչման, դատապարտման և հետևանքների վերացման գործընթացը շարունակելու նպատակով անհրաժեշտ է հայկական և համահայկական նշանակության հարցերն իրազեկել տարբեր միջազգային և պետական իշխանության մարմիններին, տարածել ճշմարիտ և օբյեկտիվ տեղեկատվություն, աջակցել հայ ժողովրդի իրավունքների ու Հայոց ցեղասպանության հատուցման իրավական թղթածրարի կազմման աշխատանքներին:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Կձևավորվի Ցեղասպանությունը վերապրածների իրավահաջորդ սերունդների տվյալների բազա, ինչպես նաև կամբողջացվեն նյութական, ֆինանսական, մշակութային կորուստների մասին տվյալները:</p>
124.	<p>«Դու ի՞նչ ես անում Ղարաբաղի համար» շարժման ձևավորման և զարգացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Սփյուռքում այս շարժման ձևավորման և տարածման համար անհրաժեշտ է քարոզել և տարածել տեղեկատվություն, ակտիվացնել ԼՂՀ-ի անվտանգության և տնտեսության ամրապնդման, ինչպես նաև ԼՂ-ի հիմնախնդրի արդարացի լուծման ուղղությամբ տարվող աշխատանքները:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Աջակցություն սփյուռքի ջանքերին՝ ուղղված ԼՂՀ-ի միջազգային ճանաչմանը:</p>
125.	<p>Սփյուռքում ըստ մասնագիտությունների համահայկական ցանցերի ընդլայնման և մասնագիտական ներուժի օգտագործման վերաբերյալ՝ ՀՀ-ի և Արցախի տնտեսության զարգացման համար</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Խնդրի նպատակը համայնքներում ավելի մեծ թվով մասնագիտական ընկերակցությունների, երիտասարդական, կանանց, մշակութային, մասնագիտական միությունների ստեղծման աշխատանքներին աջակցելն է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p>

Հայաստանում և սփյուռքում կկազմակերպվեն և կանցկացվեն մասնագիտական համաժողովներ, մասնագիտական կարողություններն ու կապերը հայրենիքին ծառայեցնելու նպատակով կձևավորվեն համահայկական մասնագիտական ցանցեր և կիրագործվեն համատեղ նախագծեր:

Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարություն

126. Բժշկական օգնության և սպասարկման ոլորտում պետական պատվերի կազմակերպման մեխանիզմների կատարելագործում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ պետական բյուջեի «Առողջապահություն» բաժնի ներկայիս կառուցվածքը չի արտացոլում առողջապահական գերակայությունները և չի համապատասխանում առողջապահական պետական նպատակային ծրագրերին: Պետության կողմից երաշխավորված բժշկական օգնություն և սպասարկում ստացող շահառուների շրջանակի, նրանց մատուցվող բժշկական ծառայությունների փաթեթի և պետական բյուջեից հատկացվող միջոցներում առկա անհամապատասխանության պատճառով ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված ոչ բոլոր շահառուներն են անվճար կամ արտոնյալ պայմաններով ստանում բժշկական օգնություն և սպասարկում: Բժշկական օգնության և սպասարկման առանձին ծառայությունների համար գործում են պետական պատվերի տարբեր գներ: Միաժամանակ, շահառուների ցուցակում ընդգրկված են այնպիսի քաղաքացիներ, որոնք կարող են մասնակցել իրենց բժշկական օգնության և սպասարկման հատուցմանը, ինչպես նաև օգտվել վճարովի բժշկական ծառայություններից: Այս շահառուների համար բժշկական ծառայությունների ձեռք բերման համար պետության կողմից ծախսվող գումարները կարող են ուղղվել առավել սոցիալապես անապահով խավի շահառուներին:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

ՀՀ պետական բյուջեի «Առողջապահություն» բաժնի կառուցվածքում շեշտադրել առողջապահական գերակայությունները և ծրագրերով նախատեսվող միջոցները սահմանել առավել նպատակային: Բժշկական օգնության և սպասարկման առանձին ծառայությունների համար պետական պատվերի շրջանակներում իրականացնել գների համահարթեցումներ՝ հիմնված ներկայումս շուկայում գործող իրական գների վրա, որի արդյունքում բոլոր շահառուների համար միևնույն ծառայության համար կունենանք նույն գինը: ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսված միջոցների և իրական ծախսերի միջև առկա դեֆիցիտի հատուցման նպատակով՝ շահառուների համար կսահմանվեն պետական պատվերի ծառայությունների փաթեթներ, ինչպես նաև կընդլայնվեն համավճարի մեխանիզմով հատուցվող ծառայությունների շրջանակները:

127. Պետական պատվերի միջոցների հաշվին ձեռք բերվող դեղերի, քիմիական նյութերի, բժշկական սարքերի և պարագաների կենտրոնացված գնման գործընթացի պիլոտային փուլի իրականացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Պետական պատվերի շրջանակներում բժշկական կազմակերպությունների կողմից գնվող դեղերի, քիմիական նյութերի, բժշկական պարագաների կենտրոնացված գնման գործընթացի միջոցով ձեռք բերելը նպատակ ունի բարձրացնելու պետական բյուջեի միջոցների ծախսման թափանցիկությունն ու արդյունավետությունը:

Նշված ապրանքների ձեռքբերման համար կստեղծվի տեխնիկական մասնագրերի մշակման միասնական համակարգ և կիրականացվի շարունակական բարելավում՝ ՀՀ առողջապահության նախարարության մասնագիտացված ստորաբաժանումների և կառույցների կողմից:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Պետական պատվերի միջոցների հաշվին ձեռք բերվող դեղերի, քիմիական նյութերի, բժշկական սարքերի և պարագաների կենտրոնացված գնման գործընթացը կունենա դրական ազդեցություն ամբողջ առողջապահական համակարգի վրա, մասնավորապես՝ կնպաստի գնումների համար նախատեսված պետական բյուջեի միջոցների ծախսման արդյունավետության բարձրացմանն ու ձեռք բերվող ապրանքների որակական ցուցանիշների բարելավմանը (հաշվի առնելով տեխնիկական բնութագրերի շարունակական մասնագիտական կատարելագործումը):

128. Օտարերկրյա առաջադեմ փորձի հիման վրա կլինիկական ուղեցույցների, պացիենտի վարման գործելակարգերի, ընթացակարգերի թարգմանում, տեղայնացում ու ներդրում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Արձանագրային մոտեցումները հանդիսանում են բոլոր զարգացած երկրների առողջապահական համակարգերի հիմքը: Անկախ տվյալ երկրի որդեգրած ազգային առողջապահական մոդելներից, պատշաճ մշակված և տեղայնացված ուղեցույցները, գործելակարգերը և ընթացակարգերը թույլ են տալիս համակարգել արդի բժշկագիտական տեղեկատվությունը, նվազեցնել մատուցվող բուժօժանայությունների որակական և ծավալային անհամաչափությունները, ապահովել ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործումը, իրականացնել որակի վերահսկման և շարունակական մասնագիտական կրթության ծրագրեր, նպաստել ոլորտի իրավական դաշտի կարգավորմանը: Օգնելով բժշկին ընդունել իր պացիենտի համար լավագույն կլինիկական որոշումները՝ ուղեցույցները և գործելակարգերը անմիջականորեն ազդում են բուժման և ախտորոշման որակի ու անվտանգության վրա:

Նմանատիպ փաստաթղթերի բազան ՀՀ առողջապահական համակարգում խիստ թերի է, առկա օրինակները ոչ լիարժեք են, հաճախ իրարամերժ և հնացած: Իսկ փոքրաքանակ պատշաճ օրինակները կարիք ունեն հիմնավոր խմբագրման և թարմացման: Հետևաբար բացակայում է բուժօժանայությունների ստանդարտեցման հնարավորությունը և կախված մատուցողից կամ վայրից այն կրում է գրեթե ամբողջովին կամայական բնույթ: Ավելին՝ գոյություն չունեն ուղեցույցների ներդրման և վերահսկման գործիքներ: Ուստի գերակա խնդրի նպատակն է.

- լրացնել այս բացը առանձին հիվանդությունների և կլինիկական իրավիճակների համար՝ ստեղծելով կարգավորող ուղեցույցերի և գործելակարգերի փաթեթ
- մշակել ուղեցույցերի ներդրման, ընթացիկ վերահսկման և պարբերական վերանայման ուղիները:

2015 թվականի ընդունվել և 2016 թվականի մայիսի 4-ից ուժի մեջ են մտնել «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի փոփոխությունները և լրացումները, որի համաձայն ՀՀ առողջապահության նախարարին վերապահվել է լիազորություն ընդունելու՝

ա. կլինիկական ուղեցույցներ (բժշկական մասնագիտական հասարակական կազմակերպությունների կամ առողջապահական կամ բժշկական կազմակերպությունների մշակած և բուժաշխատողների համար նախատեսված փաստաթուղթ, որը ներառում է որոշակի հիվանդության կամ համախտանիշի կամ կլինիկական վիճակի վարման ժամանակակից բժշկագիտության լավագույն փորձը և բավարարում է առողջության հետ կապված կոնկրետ խնդիր ունեցող պացիենտների կարիքները, որի նպատակն է աջակցել բուժաշխատողների կողմից կլինիկական կոնկրետ դեպքի համար որոշումներ կայացվելուն,

բ. պացիենտի վարման գործելակարգեր (բուժաշխատողի կողմից հիվանդության կամ համախտանիշի կամ կլինիկական վիճակի վարմանը՝ խորհրդատվությանը, ախտորոշմանը, բուժմանը ներկայացվող պարտադիր պահանջներ),

գ. գործունեության ընթացակարգեր (բժշկական օգնության և սպասարկման կազմակերպման գործընթացը նկարագրող փաստաթուղթ):

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ուղեցույցերի, գործելակարգերի և ընթացակարգերի առկայությունը և գործնական ներդրումը կունենա բազմակողմանի ազդեցություն ամբողջ առողջապահական համակարգի վրա: Ծրագրում ընդգրկված կլինիկական մասնագիտություններով առաջնահերթ կմշակվեն և կտեղայնացվեն ընդհանուր թվով մոտ 300 կարգավորող փաստաթուղթ արտահիվանդանոցային և հիվանդանոցային օղակների համար: Ակնկալվում են հետևյալ արդյունքները.

- բուժօժանայությունների որակական և ծավալային անհամաչափության նվազում: Ասել է թե, պացիենտը, դիմելով մարզային թե մայրաքաղաքային բուժհաստատություն, վստահ կլինի, որ իրեն կմատուցվի համընդհանուր բնույթի և անհրաժեշտ ծավալի ծառայություններ,
- արտահիվանդանոցային ախտորոշիչ հետազոտությունների ոչ նպատակային ուղղորդումների կրճատում,
- ոչ հիմնավորված հոսպիտալիզացիաների քանակի նվազում,
- տվյալ ախտորոշմամբ հոսպիտալիզացիայի միջին տևողության նվազում,
- տարածված ախտորոշումների ուղղություններով միջին ծախսերի նվազում,

	<ul style="list-style-type: none"> - կներդրվի որակի գնահատման հիմնական ցուցանիշներից մեկը՝ ծառայություններ մատուցողի գործընթացների համապատասխանությունը արդի բժշկագիտության նորմերին, որը հնարավոր կլինի կապել ֆինանսավորման ծավալների, - բուժաշխատողի և պացիենտի հարաբերությունները կարգավորող հիմնավորված և թափանցիկ իրավական դաշտի ձևավորում, - առանձին ուղղություններով սկրինինգային ծրագրերում բնակչության ներգրավվածության մոտ 20% աճ, ինչը կհանգեցնի տվյալ ախտաբանության վաղ հայտնաբերման և լիարժեք բուժման հավանականության ավելացմանը, շարունակական մասնագիտական զարգացմանն արդյունավետության բարձրացում առկա սկզբունքային մեթոդաբանական և նյութատեխնիկական բացերի լրասաբանում՝ օրինակ դեղեր, հետազոտություն, միջամտություն կամ գործելակարգ, որոնք պահանջվում են տվյալ հիվանդության վարման համար, բայց անհասանելի են կամ առկա չեն ՀՀ տարածքում:
129.	<p style="text-align: center;">ՀՀ-ում լիցենզավորված բժշկական հաստատություններում էլեկտրոնային առողջապահության միասնական առողջապահական ծրագրային համակարգի ներդրման մեկնարկ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՀՀ-ում լիցենզավորված բժշկական հաստատություններում էլ-առողջապահության տեղեկատվական համակարգի ներդրման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ առողջապահական համակարգն ընդգրկող բոլոր միավորների համար միասնական էլեկտրոնային հարթակ ստեղծելու միջոցով համակարգի կառավարման բարելավման և ծախս-արդյունավետության բարձրացման, պացիենտներին առավել որակյալ և ճշգրիտ բժշկական օգնության և սպասարկման տրամադրման, առողջապահական համակարգում անհրաժեշտ բոլոր տվյալների հավաքագրմամբ ավելի նպատակային և հասեցական քաղաքականության մշակմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Էլ-առողջապահության տեղեկատվական համակարգի ներդրման նպատակով սկզբնական փուլում գործընթացն սկսվել է պետական պատվեր իրականացնող շուրջ 500 պետական և ոչ պետական բժշկական հաստատություններում գործող ծրագրային համակարգի փոխարինմամբ էլ-առողջապահական տեղեկատվական համակարգով: Բացի պետության կողմից երաշխավորված բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող բժշկական հաստատություններում էլ-առողջապահական տեղեկատվական համակարգի ներդրումից, ներկայումս նախատեսվում է այն ներդնել նաև լիցենզավորված բոլոր բժշկական հաստատություններում, ինչը թույլ կտա մեկ միասնական հարթակում գրանցել և վարել բնակչության այցելությունների, բժշկական միջամտությունների, բժշկական պատմագրերի վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվությունը:</p>
130.	<p style="text-align: center;">Ծննդօգնության հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում</p>

իրականացնող հաստատությունների բժշկական օգնության և սպասարկման որակի բարելավում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայաստանի Հանրապետությունում ծննդօգնության հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում է իրականացնում թվով 62 բժշկական հաստատություն, որոնցից մեկ տասնյակից ավելին ունեն տարեկան մինչև 100 ծնունդ, որի պայմաններում դժվար է ապահովել շուրջօրյա որակյալ ծառայություններ և ծառայության ծախսարդյունավետություն:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

2017 թվականի ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել ծննդօգնության հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող բժշկական հաստատությունների որակական և ֆինանսական արդյունավետության ցուցանիշների գնահատում, որի արդյունքում հնարավոր կլինի գնահատել ծննդօգնության բուժհաստատությունների մահճակալների, բուժանձնակազմի զբաղվածությունը:

Ակնկալվում է՝

- ծննդօգնության մարզային բժշկական կազմակերպությունների մահճակալների, բուժանձնակազմի զբաղվածության ընտրանքային գնահատում, որի արդյունքում բուժանձնակազմի ու մահճակալների օպտիմալ քանակների սահմանում,
- մշակել բուժանձնակազմի ու մահճակալների զբաղվածության չափորոշիչները, ինչպես նաև ծննդատների համար սահմանել օրինակելի կառուցվածք՝ պետական պատվերի շրջանակներում ծառայություններ մատուցող բժշկական կազմակերպությունների համար:

131.

Առողջապահական համակարգի արդիականացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

«Վարզերի առողջապահական համակարգի զարգացման հարցը դեռևս արդիական և գերակա խնդիր է Հայաստանի Հանրապետությունում: Հիմնանորոգվել և կառուցվել են «Վարզային մի շարք բժշկական կենտրոններ և առողջության առաջնային պահպանման հաստատությունների շենքեր: Բժշկական հաստատությունները նաև հագեցվել են արդի բժշկական սարքավորումներով և անհրաժեշտ կահույքով: Սակայն «Վարզերում դեռևս կան անմխիթար պայմաններում գտնվող բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող հաստատություններ, որոնց թե՛ շենքային վիճակը և թե՛ տեխնիկական հագեցվածությունը չեն բավարարում միջազգային նորմերին, ինչն անդրադառնում է նաև մատուցվող բժշկական օգնության և սպասարկման որակի վրա: «Վարզային առողջապահության համակարգի զարգացման նպատակը բնակչությանը տրամադրվող բժշկական օգնության և սպասարկման որակի և մատչելիության մակարդակի բարձրացումն է:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

2017 թվականի ընթացքում նախատեսվում է շարունակել մարզային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող հաստատությունների վերանորոգման/կառուցման և հագեցման աշխատանքների իրականացումը: Մասնավորապես.

1) 2017 թվականի ընթացքում նախատեսվում է շարունակել 2016թ. մեկնարկած ՀՀ Արարատի մարզի «Արտաշատի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ (130 մահճակալ) հիմնանորոգման շինարարական աշխատանքները: Ավարտը նախատեսվում է 2018թ.-ին: Նպատակն է աջակցել Արտաշատի տարածաշրջանի բնակչությանը (շուրջ 91.000 բնակիչ) մատուցվող հիվանդանոցային բժշկական օգնության և սպասարկման որակի բարելավմանը:

2) ՀՀ Գեղարունիքի մարզի Սևան քաղաքում նախատեսվում է շարունակել, կրկին 2016թ-ին մեկնարկած, նոր հիվանդանոցի (32 մահճակալ) կառուցման շինարարական աշխատանքները: Ավարտը նախատեսվում է 2018թ.-ին: Նորակառուց հիվանդանոցային մասնաշենքը հնարավորություն կընձեռի էապես բարելավել մատուցվող բժշկական օգնության և սպասարկման որակը, արդյունավետությունը և մատչելիությունը ազգաբնակչության համար:

Հաշվի առնելով նաև այն հանգամանքը, որ Գեղարքունիքի մարզը հանդիսանում է տուրիստական գոտի, ժամանակակից առողջապահական ենթակառուցվածքները ևս կնպաստեն տուրիզմի զարգացմանը:

3) Հայաստանի մեծությամբ երրորդ քաղաքի (Երևանից և Գյումրիից հետո)՝ Վանաձորի նորակառուց բժշկական կենտրոնը հնարավորություն կընձեռի ՀՀ Լոռու մարզի և հատկապես Վանաձոր քաղաքի բնակչությանը մատուցել որակյալ, ժամանակակից և մատչելի բժշկական ծառայություններ՝ պոլիկլինիկական և երրորդային մակարդակի բազմազան հիվանդանոցային ծառայություններ:

«Հիվանդությունների կանխարգելում և վերահսկում» ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է Վանաձորի ԲԿ-ի հագեցումն արդի բժշկական սարքավորումներով, կահույքով և պարագաներով: Վանաձորի ԲԿ-ում նախատեսվում է նոր ծառայությունների ծավալում՝ մասնավորապես ինվազիվ կարդիոլոգիայի: Լոռու մարզը կլինի երրորդը, որտեղ կմատուցվեն նման ծառայություններ (վերոնշյալ ծառայությունները արդեն մատուցվում են Սյունիքի և Շիրակի մարզերում): Հիվանդանոցը կհագեցվի նաև համակարգչային շերտագրով, ժամանակակից ուլտրաձայնային ախտորոշման սարքով: Այս ամենը կնվազեցնի հիվանդների հոսքը դեպի Երևան՝ ապահովելով բնակչության բարձր մասնագիտական բուժումը տեղում:

4) ՀՀ կառավարության 2017թ.-ի գերակա խնդիրների մեջ ՀՀ Վայոց Ձորի մարզը ներառված չէ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

Ներկայումս ՀՀ առողջապահության նախարարությունում ընթանում են մարզային

առողջապահական հիմնարկների և դրանց կառուցվածքների օպտիմալացման ծրագրերի մշակման աշխատանքները, որոնց շրջանակներում առաջնահերթ վերլուծվում է ՀՀ Վայոց Ձորի մարզն ամբողջությամբ, ինչի արդյունքում կհստակեցվի կոնկրետ բուժհաստատությունների ձևաչափը և արդիականացման անհրաժեշտությունը:

Անկախ նշված գործընթացից, հնարավոր արդիականացման ծրագրի շուրջ, ՀՀ առողջապահության նախարարության և Համաշխարհային բանկի միջև ընթանում են ինտենսիվ բանակցություններ վարկային ծրագրի շրջանակներում վերագրյալ արդիականացման գործընթացները ներառելու վերաբերյալ:

132. ՀՀ բնակչության դիսկային խմբերում ոչ վարակիչ հիվանդությունների վաղ հայտնաբերում և վերահսկում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ առողջապահական համակարգի շարունակական զարգացումն ապահովելու, ինչպես նաև հանրապետությունում տարեց տարի ավելացող ոչ վարակիչ հիվանդությունների (ՌՎՀ) կանխարգելման և բուժման արդյունավետության բարձրացման նպատակով իրականացվում է Համաշխարհային բանկի կողմից ֆինանսավորվող «Հիվանդությունների կանխարգելում և վերահսկում» վարկային ծրագիրը: Ծրագրի նպատակն է բարելավել մոր և մանկան առողջության պահպանման ծառայությունները և առողջության առաջնային պահպանման (ԱԱՊ) օղակում ընտրված ոչ վարակիչ հիվանդությունների վաղ հայտնաբերումը և վերահսկումը, ինչպես նաև Ծրագրում ընդգրկված հիվանդանոցներում առողջապահական ծառայությունների որակը և արդյունավետությունը:

2014-2019թթ. ընթացքում նախատեսվում է Հայաստանի Հանրապետության բնակչության դիսկային խմբերում իրականացնել ոչ վարակիչ հիվանդությունների (հիպերտոնիա, շաքարային դիաբետ, արգանդի պարանոցի քաղցկեղ) զանգվածային սքրինինգներ, որոնք ուղղված կլինեն վերը նշված հիվանդությունների վաղ հայտնաբերմանը և վերահսկմանը, ինչպես նաև մահացության նվազեցմանը: Հիպերտոնիայի և շաքարային դիաբետի սքրինինգների մեջ ընդգրկված է ազգաբնակչության 35-68 տարիքային խումբը: Արգանդի պարանոցի քաղցկեղի վաղ հայտնաբերման նպատակով ընդգրկված է կանանց 30-60 տարիքային խումբը:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

01.01.2015թ.-31.05.2017թ. ընկած ժամանակահատվածում արդեն իսկ իրականացվել է շուրջ 1 մլն 77 հազար հետազոտություն: Կանանց մոտ իրականացվել է 128,272 ՊԱՊ թեստի հետազոտություն, 373,789 քաղաքացիների մոտ իրականացվել է արյան մեջ քաղցի գլյուկոզի հետազոտություն և 541,798 քաղաքացիներ անցել են զարկերակային գերճնման հայտնաբերման սքրինինգ, ինչպես նաև հղիության 36-38 շաբաթական ժամկետում իրականացվել է 33,274 մեզի և արյան երրորդ հետազոտություն: Միևնույն ժամանակ, իրականացվել է շարունակական մշտադիտարկում այդ նպատակով ստեղծված աշխատանքային խմբի, ինչպես նաև վերահսկողություն՝ ՀՀ ԱՆ համապատասխան ստորաբաժանումների կողմից:

Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հայաստանի Հանրապետության բնակչության ռիսկային խմբերում շարունակական սքրինինգային հետազոտությունների իրականացումն է (շուրջ՝ 500 հազար)՝ նպաստելով ոչ վարակիչ հիվանդությունների վաղ հայտնաբերմանը և վերահսկմանը, ինչպես նաև մահացության նվազեցմանը: Իրականացվելու է նաև հանրային իրազեկման քարոզարշավ, ինչպես նաև ծրագրի իրականացման նկատմամբ շարունակական մշտադիտարկում՝ շուրջ 200 ԱԱՊ հաստատություններում:

133. Դեղերի շուկայում միջազգային ստանդարտների, այդ թվում՝ պատշաճ արտադրական գործունեության (GMP) ստանդարտների ներդրում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայաստանի Հանրապետությունում Պատշաճ արտադրության գործունեության (այսուհետ՝ ՊԱԳ) համակարգի ներդրումը և շարունակական կատարելագործումը որակյալ, արդյունավետ և անվտանգ դեղերի շրջանառության ապահովման կարևորագույն գործիքներից է: Բացի դրանից՝ ՊԱԳ-ի կանոնների առկայությունը երկրում և արտադրողների՝ ՊԱԳ-ի համապատասխանությունն այդ պահանջներին ուղղակիորեն նպաստում է դեղերի արտահանմանը, քանի որ ցանկացած երկիր, որտեղ ներդրված են դեղերի կանոնակարգման տարրական սկզբունքները, ՊԱԳ-ի համապատասխանության հավաստումը դեղի շրջանառության թույլտվության նախապայմաններից է: Միաժամանակ, կայացած ՊԱԳ-ի համակարգի առկայությունը հնարավորություն է ընձեռում ակտիվացնելու համագործակցությունը և անդամակցությունը միջազգային համապատասխան կառույցներին, որը հատկապես կարևոր նշանակություն ունի սահմանափակ հնարավորություններ ունեցող փոքր երկրների համար՝ առկա ռեսուրսներն արդյունավետ օգտագործելու և տեղական արտադրողների կողմից ՊԱԳ-ի համապատասխանության գնահատմանն ուղղված միջոցները կրճատելու տեսանկյունից:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Կիրականացվեն դեղերի արտադրության լիցենզավորված անձանց դեղերի պատշաճ արտադրական գործունեության համապատասխանության գնահատումներ, որոնց արդյունքում արտադրողներին կտրամադրվի թերությունների մանրամասն նկարագրությամբ հաշվետվություն՝ հնարավորություն տալով մշակելու ուղղիչ և կանխարգելիչ միջոցառումների ծրագիր:

ՊԱԳ-ի փորձագետների որակավորումը բարձրացնելու, կարողությունները և հմտությունները կատարելագործելու նպատակով կիրականացվեն շարունակական վերապատրաստումներ օտարերկրյա, ոլորտում առաջադեմ փորձ ունեցող պետություններում:

ՊԱԳ-ի կանոնների շարունակական ներդրման արդյունքում կստեղծվեն հիմնավոր երաշխիքներ՝ շրջանառվող դեղերի որակի ապահովման և միջազգային համագործակցության համար: Հայաստանը կանդամակցի դեղագործական տեսչությունների համագործակցության սխեմային (PIC/S)՝ ստանալով լայն

հնարավորություններ՝ դեղարտադրողների և դեղերի որակի վերաբերյալ տեղեկատվության արագ և մշտական փոխանակման, ինչպես նաև տեսչական հաշվետվությունների փոխճանաչման համար: Ստեղծված նախապայմանները զգալիորեն կխթանեն տեղական արտադրության դեղերի արտահանումը:

134.

Շարունակական մասնագիտական զարգացման և շարունակական մասնագիտական կրթության գործընթացի կազմակերպում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Նկատի ունենալով բուժաշխատողների աշխատանքի առանձնահատկությունները և մեծագույն պատասխանատվությունը մարդկանց կյանքի և առողջության գործում, նրանց պարտադիր շարունակական կրթության (որը կյանքի կամ մասնագիտական գործունեության որջ ընթացքում հմտությունների, ունակությունների և գիտելիքների ձեռք բերում) պահանջ կա աշխարհի բազմաթիվ երկրներում, այդ թվում ԱՄՆ-ում, Սինգապուրում, Ավստրիայում, Բուլղարիայում, Չեխիայում, Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Հունգարիայում, Իտալիայում, Լատվիայում, Լիտվայում, Մեծ Բրիտանիայում և այլն (եվրոպական երկրների մասով տվյալները http://www.tellmeproject.eu/sites/default/files/CE_2014052611441840.pdf):

ՀՀ-ում բուժաշխատողների պարտադիր շարունակական կրթության գործընթացը դեռևս ԽՍՀՄ-ից ժառանգած մոտեցումներով է իրականացվում և, ըստ էության, նույնացվում, այդ շրջանից ժառանգած վերապատրաստումների մոդելի հետ և որպես պարտադիր պայման, չնչին բացառություններով, կիրառվում է միայն ավագ բուժաշխատողների նկատմամբ: Սակայն, ժամանակակից առողջապահության պահանջները չեն կարող ապահովվել հնացած և այլընտրանք չունեցող եղանակներով, անկատար, արդի բժշկագիտության և դեղագիտության պահանջներին չհամապատասխանող վերապատրաստման ծրագրերով: Ելնելով առկա խնդրի լուծման անհրաժեշտությունից և ՀՀ-ում բուժաշխատողների շարունակական կրթության նոր մոտեցումների ամրագրման և ներդրման, ինչպես նաև գործնական կյանքում նրանց ստացած հմտությունները և գիտելիքները (նրանցից շատերը մասնակցում են սեմինարների, գիտաժողովների, գործնական վերապատրաստում, սիմպոզիումների, կատարում են գիտական աշխատանք, որը սակայն չի դիտարկվում որպես վերապատրաստում) հաշվի առնելու և ճանաչելու նպատակով, 2015 թվականի հոկտեմբերի 6-ին ընդունվեց «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը, որով սահմանվեց առաջին անգամ մասնագիտական գործունեություն իրականացնողների գործունեության իրավունքը գրանցելու, ավագ և միջին բուժաշխատողների համար հնգամյա շրջափոփին համապատասխան ՇՄՁ հավաստագրում անցնելու պահանջ, (որն ըստ էության, իրենից ներկայացնում է նախորդ հինգ տարիների շարունակական մասնագիտական զարգացման արդյունքներով հաջորդող հինգ տարիների մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու թույլտվություն), ինչպես նաև սահմանվեց ավագ և

միջին բուժաշխատողների վերաբերյալ համապարփակ տվյալներ պարունակող շտեմարան ստեղծելու պահանջ:

Նշված բացերը խնդրահարույց են ինչպես առողջապահական տեսանկյունից, այնպես էլ բուժաշխատողների վերաբերյալ համապարփակ տվյալների բացակայության պարագայում արդյունավետ կադրային քաղաքականություն մշակելու և իրականացնելու և ներդրվելիք ՇՄՁ հավաստագրման հնգամյա շրջափուլի հաշվարկման տեսանկյունից:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա ուղղության իրականացումը հնարավորություն կտա ՀՀ-ում ներդել շարունակական մասնագիտական զարգացման և շարունակական մասնագիտական կրթության գործընթացը, կանոնակարգել բուժաշխատողների մասնագիտական գործունեության իրականացման կարգը՝ շարունակական մասնագիտական զարգացման և հավաստագրման հստակ պահանջների սահմանմամբ, բարելավել առողջապահության ոլորտում առկա կադրային ներուժի մասով վարվող քաղաքականությունը, ունենալ բուժաշխատողների վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվություն, ներդնել թեստավորման համակարգը՝ որակյալ կադրերով բժշկական հաստատությունները ապահովելու համար:

135. Բժշկական կենտրոնների կոնցեսիոն կառավարման հանձնման և/կամ մասնավորեցման աշխատանքների իրականացում

1. Իրավական ակտի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Համաձայն ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված սույն թվականի հունիսի 17 646-Ա 2017-2022թթ. զարգացման ծրագրի 4-րդ կետի 5-րդ ենթակետի՝ թիրախավորվում է փուլային եղանակով կատարել աշխատանքներ՝ ուղված բժշկական կենտրոնների կոնցեսիոն կառավարման մեխանիզմների ընդունմանը: Բժշկական հաստատությունները կոնցեսիոն կառավարմանը փոխանցելը պայմանավորված է ազգաբնակչության առողջության ցուցանիշների, բժշկական օգնության և սպասարկման որակի ու մատչելիության բարելավման, ինչպես նաև բժշկական հաստատությունների կառավարման արդյունավետության բարձրացման անհրաժեշտությունից: Մարզերում գտվող բժշկական հաստատությունները ընդգրկելը կխթանի մարզերի համաչափ զարգացումը՝ նվազեցնելով անհավասարության մակարդակը:

1.1. Կարգավորման ենթակա հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները

Մարզերում գտնվող բժշկական հաստատություններն անգամ լինելով հազեցած անհրաժեշտ բժշկական սարքավորումներով, գործում են թերժանրաբեռնված, որի հիմնական պատճառներից է ոչ արդյունավետ կառավարումը:

1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները

Խնդիրը կարգավորելու համար անհրաժեշտ է օպտիմալացնել բժշկական հաստատությունների կառավարման սկզբունքները՝ սահմանելով հատուկ պահանջներ և պարտավորություններ: Որպես հիմնախնդրի լուծում՝ առաջարկվում է կոնցեսիոն կառավարմանը հանձնել մարզային բժշկական հաստատությունները՝ մրցութային եղանակով:

Նախագծի ընդունման նպատակն է բարձրացնել մարզերում գտնվող բժշկական հաստատությունների գործունեության արդյունավետությունը՝ ապահովելով բժշկական օգնության և սպասարկման հավասարության սկզբունքը և բժշկական օգնության որակի բարելավումը:

3. Միջոցառման կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Նախագծի կիրառման արդյունքում ակնկալվում է բնակչության առողջության ցուցանիշների բարելավում՝ պատշաճ բժշկական օգնություն ապահովելու միջոցով:

136. ՀՀ առողջապահության նախարարության կենտրոնական ապարատի և ենթակա կազմակերպությունների օպտիմալացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ուսումնասիրվել են ՀՀ առողջապահության նախարարության աշխատակազմի կառուցվածքային և առանձնացված ստորաբաժանումների գործառույթների շրջանակը, դրանց համապատասխանությունը նախարարության՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված նպատակներին և խնդիրներին, գործառույթների կրկնությունների հնարավորությունը, թվաքանակի համապատասխանությունը սահմանված գործառույթների շրջանակին, ստորաբաժանումների կառուցվածքը, անվանումները և այլն: Արդյունքում հիմնավորվել է նախարարության աշխատակազմի առանձին հաստիքների կրճատման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև նախարարության աշխատանքների առավել արդյունավետ կազմակերպման համար գործող կառուցվածքում փոփոխություններ կատարելու անհրաժեշտությունը (ներառյալ նոր ստորաբաժանումներ ստեղծելու միջոցով):

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ակնկալվում է ՀՀ առողջապահության նախարարության առջև դրված կանոնադրական գործառույթների առավել նպատակային, արդյունավետ իրականացում, աշխատանքների օպերատիվ կազմակերպում, կրկնվող գործառույթների բացառում:

137. ՀՀ-ում հոգեբուժական ծառայություն մատուցող հաստատությունների օպտիմալացման պլանի հաստատում և օպտիմալացման աշխատանքների շարունակական իրականացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի նպատակն է ապահովել Երևան քաղաքում և ՀՀ մարզերում հոգեբուժական ծառայությունների մատուցման որակի բարձրացումը, գույքային հագեցվածության բարելավումը, հիվանդների ստացիոնար բուժումը կազմակերպելու նպատակով չօգտագործվող ենթակառուցվածքների արդյունավետ օգտագործումը, հոգեբուժարանների միջին զբաղվածության բարձրացումը:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Արդյունքում ակնկալվում է առողջապահական համակարգում առկա ռեսուրսների առավել նպատակային օգտագործում և ՀՀ առողջապահության նախարարության ենթակայության կառույցների գործունեության օպտիմալացում:

138. Կենսասանվտանգության կառավարման կենտրոնացված համակարգի ներդրում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Կենսասանվտանգության կառավարման կենտրոնացված համակարգի ներդրումը սահմանված է մի մարք միջազգային փաստաթղթերով, մասնավորապես՝ Հելսինկյան դեկլարացիա, Նյուրնբերգյան դեկլարացիա, Կենսաբանական զենքի կոնվենցիա և այլն, որոնք սահմանում են կենսասանվտանգության ինտեգրացված, կենտրոնացված համակարգ: ՀՀ-ում կենսասանվտանգության կենտրոնացված կառավարման համակարգի ստեղծումը կարգավորվում է ՀՀ կառավարության 2014 թվականի թիվ 34 արձանագային որոշմամբ հաստատված «Հատուկ վտանգավոր վարակների դեմ պայքարի հայեցակարգի» 12-րդ կետի պահանջներով: Սակայն այսօր հանրապետությունում կենսասանվտանգության ուղղությամբ առանձին գերատեսչություններում կազմակերպվում և իրականացվում են որոշակի միջոցառումներ, որոնք համապարփակ չեն և չեն ներկայացնում մեկ միասնական համակարգ: Կենսասանվտանգության կառավարման կենտրոնացված համակարգի ներդրման նպատակն է՝ ՀՀ-ում ձևավորել կենսասանվտանգության կառավարման մեկ միասնական կենտրոնացված համակարգ՝ ներառելով կենսասանվտանգությանն առնչվող բոլոր շահագրգիռ կառույցների ոլորտին առնչվող գործընթացները և ընթացակարգերը, ինչպես նաև դրանց կառավարման մեխանիզմները:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Կենսասանվտանգության կառավարման կենտրոնացված համակարգի ներդրումը կապահովի ձևավորված կենսասանվտանգության կառավարման կենտրոնացված մեկ՝ ինտեգրացված համակարգ՝ համաձայն միջազգային պահանջների, ներառյալ՝ լաբորատոր կենսասանվտանգությունը, տեղեկատվական / կիրառական կենսաբանական գործունի առնչվող անվտանգությունը, կլինայի գլոբալ փոփոխության հետ կապված խոցելիության և հարմարողականության մեխանիզմների ձևավորումը, գենետիկորեն ձևափոխված օրգանիզմների հետ կապված անվտանգությունը, հիվանդների բժշկական օգնության և սպասարկման, կենսաէթիկայի, հիվանդությունների հսկողության և այլնի միասնական պահանջները:

139. Լաբորատոր համակարգի զարգացում՝ լաբորատորիաներում փաստաթղթերի և սարքերի կառավարման համակարգերի և ստանդարտ մեթոդաբանությունների մշակում և ներդրում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Լաբորատոր համակարգը հանրային առողջապահության հիմնաքարն է, որի կարողությունների Լաբորատոր համակարգը հանրային առողջապահության հիմնաքարն է, որի կարողությունների կայուն զարգացումը Միջազգային առողջապահական (բժշկասանիտարական) կանոնների (2005), ինչպես նաև մի շարք միջազգային հիմնարար այլ փաստաթղթերի և ստանդարտների պահանջ է, որոնք Հայաստանի Հանրապետությունն ընդունել և վավերացրել է տարբեր իրավական ակտերով:

Ներկայիս լաբորատորիաներում դեռևս չկան ինչպես լիարժեք ներդրված որակի, մասնավորապես՝ փաստաթղթերի և սարքերի կառավարման համակարգեր, այնպես էլ արհեստավարժ լաբորատոր որակի կառավարիչներ, որոնք ունենան համապատասխան հմտություններ դրանք ներդնելու և վերահսկելու: Լաբորատոր ոլորտը կանոնակարգող ներկայիս օրենսդրական դաշտը նույնպես բարելավման կարիք ունի, քանի որ լաբորատորիաներում փաստաթղթերի և սարքերի կառավարման նկատմամբ պարտադիր պահանջները չեն համապատասխանում միջազգային պահանջներին, որն էլ իր հերթին բերում է լաբորատոր արդյունքների տարամիտման, անհամադրելիության, կլինիկային անհամապատասխանության, արդյունքների նկատմամբ անվստահության: Ոչ վստահելի արդյունքները կարող են նշանակալի ազդեցություն ունենալ ինչպես անհատի, այնպես էլ հանրության առողջության վրա:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Լաբորատոր համակարգում փաստաթղթերի և սարքերի կառավարման համակարգերի և ստանդարտ մեթոդաբանությունների մշակումը և ներդրումը թույլ կտան ստանդարտացնել լաբորատորիաներում փաստաթղթերի և սարքերի

	<p>կառավարման գործընթացներն ու ընթացակարգերը, ներդաշնակեցնել միջազգային պահանջներին, ինչպես նաև կնպաստեն լաբորատոր հետազոտությունների ճշգրիտ, հուսալի և անժամանակավրեպ արդյունքների ապահովումը, որոնք ընդունելի կլինեն միջազգային հանրության կողմից և համեմատելի կլինին միջազգային լաբորատորիաների արդյունքների հետ:</p>
<p>140. Վարակիչ հիվանդությունների դեմ պայքարի և կանխարգելման ծրագրերի իրականացում</p> <p>1.Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Հիվանդությունների համալիր էլեկտրոնային հսկողության համակարգի (<<<<<<) զարգացման դասընթացների կազմակերպման և իրականացման, լրացուցիչ աշխատանքային կայանների տեղադրման նպատակը <<<<<-ի գործարկումն է, որը հանարավորություն կտա իրականացնել վարակիչ հիվանդությունների դեպքերի վերաբերյալ «իրական ժամանակում» շտապ հաղորդումների ստացում, արագ արձագանքում, բռնկումների կանխարգելում, համաճարակաբանական վերլուծություններ, բնակչության ռիսկի խմբերի բացահայտում, քարտեզագրում, տեղեկատվության փոխանակում:</p> <p>Վարակիչ հիվանդությունների օջախների համաճարակաբանական հետազոտության կազմակերպման և իրականացման ուղեցույցի նախագծի մշակման նպատակն է <<-ում վարակիչ հիվանդությունների օջախներում իրականացվող կանխարգելիչ և հակահամաճարակային միջոցառումների կանոնակարգումը և ստանդարտացումը:</p> <p>«Նոր ի հայտ եկող և վերադարձող վարակիչ հիվանդությունների, մալարիայի կրկին արմատավորման կանխարգելման, փոխանցողով պայմանավորված և մակաբուծային այլ հիվանդությունների դեմ պայքարի և կանխարգելման 2018-2022թթ. ծրագիրը հաստատելու մասին» << ԱՆ հրամանի հաստատումը և «Լեյշմանիոզի դեմ պայքարի և կանխարգելման 2017-2022թթ. ծրագիրը հաստատելու մասին» << կառավարության որոշման ընդունումը հնարավորություն կտան ապահովելու մալարիայի կրկին արմատավորման կանխարգելման, նոր ի հայտ եկող փոխանցողով պայմանավորված հիվանդությունների կանխարգելման, հելմինթոզների, լեյշմանիոզի դեմ պայքարի և կանխարգելման միջգերատեսչական համագործակցությունը</p> <p>Բժշկական միջամտություններով պայմանավորված վարակների վերահսկման և կանխարգելման 2018-2022 թթ. ծրագրի նպատակն է բժշկական միջամտություններով պայմանավորված վարակների վերահսկումը և կանխարգելումը</p> <p>Հայաստանի Հանրապետությունում արգանդի պարանոցի քաղցկեղը կանանց շրջանում չարորակ նորագայոցությունների կառուցվածքում զբաղեցնում է երկրորդ տեղը: Յուրաքանչյուր տարի հանրապետությունում գրանցվում է 250-300 նոր</p>	

դեպք (հիվանդացությունը 100,000 բնակչի հաշվարկով կազմում է 14.6-14.9), ընդորում՝ նոր հայտնաբերված դեպքերի 70%-ը երրորդ կամ չորրորդ փուլում են: Միաժամանակ, կանանց շրջանում սկրինինգային հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ յուրաքանչյուր տարի հետազոտվածների 7.5% մոտ հայտնաբերվում են նախաքաղցկեղային ախտաբանական փոփոխություններ, իսկ 0.6%-ի մոտ ինվազիվ կարցինոմա: Յուրաքանչյուր տարի արգանդի պարանոցի ինվազիվ կարցինոմայից մահացությունը 100,000 բնակչի հաշվարկով կազմում է առնվազն 8,5-9 /տարեկան 140-150 մահվան դեպք/:

Պապիլոմավիրուսի դեմ պատվաստումների ներդրման նպատակը ՀՀ-ում արգանդի պարանոցի քաղցկեղով հիվանդացության և մահացության կրճատումն է՝ ի լրումն սկրինինգային հետազոտություններով դեպքերի վաղ հայտնաբերման և բուժման ռազմավարության:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Կգործարկվի ՀՀՀՀՀ-ն, որի արդյունքում կապահովվի վարակիչ հիվանդությունների դեպքերի վերաբերյալ «Իրական ժամանակում» շտապ հաղորդումների ստացումը, արագ արձագանքումը, բռնկումների կանխարգելումը, ռիսկի գործոնների և խմբերի, տարածքի հայտնաբերում:

Վարակիչ հիվանդությունների օջախների համաճարակաբանական հետազոտության կազմակերպման և իրականացման ուղեցույցը հնարավորություն կտա արդյունավետ և կանոնակարգված իրականացնել վարակիչ հիվանդությունների դեպքերի, օջախների համաճարակաբանական հետազոտությունները, հակահամաճարակային և կանխարգելիչ միջոցառումները:

«Նոր ի հայտ եկող և վերադարձող վարակիչ հիվանդությունների, մալարիայի կրկին արմատավորման կանխարգելման, փոխանցողով պայմանավորված և մակաբուծային այլ հիվանդությունների դեմ պայքարի և կանխարգելման 2018-2022թթ. ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ ԱՆ հրամանի հաստատումը և «Լեյշմանիոզի դեմ պայքարի և կանխարգելման 2017-2022թթ. ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման ընդունումը հնարավորություն կտան ապահովելու ՀՀ-ում մալարիայի կրկին արմատավորման կանխարգելումը, կանխարգելելու նոր ի հայտ եկող փոխանցողով պայմանավորված հիվանդությունների տարածումը, նվազեցնել հելմինթոզների, լեյշմանիոզի հիվանդացությունը և այդ հիվանդությունների բեռը ՀՀ-ում

Բժշկական միջամտություններով պայմանավորված վարակների հնարավոր նվազեցում:

Աշխարհի շատ երկրների փորձը ցույց է տալիս, որ հանրապետությունում մարդու պապիլոմավիրուսային վարակի ներդրումից հետո հաջորդ տարիների ընթացքում մինչև 21 տարեկան կանանց շրջանում մոտ 93%-ով կնվազեն սեռական կոնդիլոմաները, իսկ տղամարդկանց մոտ, չնայած որ նրանք չեն պատվաստվելու՝

հիվանդացությունը կնվազի 82%-ով՝ շնորհիվ կոլեկտիվ իմունիտետի, այսինքն առանց լրացուցիչ ծախսերի կապշտապանվեն նաև չպատվաստված խմբերը: Սա պատվաստանյութի մոտակա ազդեցությունն է: Մարդու պապիլոմավիրուսային պատվաստումների հեռահար նպատակն արգանդի վզիկի քաղցկեղով հիվանդացության նվազեցումն է և մահացության կանխարգելումը: Ակնկալվում է, որ ՀՀ-ում առնվազն 10 տարվա կտրվածքով պատվաստված կանանց շրջանում հիվանդացությունը կնվազի 97.2%-ով, իսկ մահացությունը՝ 100 %-ով:

141. Կեղծ դեղերի և բժշկական նշանակության արտադրանքների շրջանառության դեմ պայքարի կանոնակարգում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Միջոցառման հիմնական նպատակն է՝ արդիականացնել կեղծ դեղերի և բժշկական նշանակության արտադրանքների շրջանառության դեմ պայքարի ոլորտը կարգավորող օրենսդրությունը:

Ներկայումս Հայաստանի Հանրապետությունում բժշկական արտադրանքի պետական գրանցման և անվտանգության, որակի ու արդյունավետության փորձաքննության կանոնները գործող իրավական ակտերով չեն կարգավորվում: Հաշվի առնելով «Եվրասիական տնտեսական միության շրջանակներում բժշկական արտադրանքի (բժշկական նշանակության արտադրանքի և բժշկական տեխնիկայի) շրջանառության միասնական սկզբունքների և կանոնների մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 23-ի համաձայնագրի 4-րդ հոդվածի և Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի 2016 թվականի փետրվարի 12-ի թիվ 46 «Բժշկական արտադրանքի գրանցման և անվտանգության, որակի և արդյունավետության փորձաքննության կանոնների մասին» համաձայնագրերը անհրաժեշտություն է առաջացել Հայաստանի Հանրապետությունում իրավական ակտերով սահմանել բժշկական արտադրանքի պետական գրանցման և անվտանգության, որակի ու արդյունավետության փորձաքննության կանոնները, դրանք համապատասխանեցնելով Եվրասիական տնտեսական միության շրջանակներում բժշկական արտադրանքի շրջանառության միասնական սկզբունքների և կանոնների պահանջներին:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը.

Կեղծ դեղերի և բժշկական նշանակության արտադրանքների արտադրությունն ու տարածումը կանխարգելող կատարելագործված օրենսդրություն, ինչպես նաև դրանց դեմ պայքարի առավել արդյունավետ և գործուն մեխանիզմների սահմանում և կեղծ դեղերի ու բժշկական նշանակության արտադրանքի շրջանառության նվազեցում:

Նախագծի ընդունմամբ ակնկալվում է Հայաստանի Հանրապետությունում

	<p>իրավական ակտերով սահմանել բժշկական արտադրանքի պետական գրանցման և անվտանգության, որակի ու արդյունավետության փորձաքննության կանոնները, դրանք համապատասխանեցնելով Եվրասիական տնտեսական միության շրջանակներում բժշկական արտադրանքի շրջանառության միասնական սկզբունքների և կանոնների պահանջներին: Իրավական ակտի ընդունումը հնարավորություն կընձեռնի Հայաստանի Հանրապետության տարածքում իրականացնել բժշկական արտադրանքի շրջանառության կարգավորում:</p>
Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարություն	
142.	<p style="text-align: center;">Յուրաքանչյուր ուսումնական հաստատությունում բյուջեի և ծախսերի կատարման վերաբերյալ հաշվետվության հանրային հասանելիության ապահովման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ բոլոր ուսումնական հաստատություններում բյուջեի և ծախսերի կատարման վերաբերյալ հաշվետվության հանրային հասանելիության ապահովման մեխանիզմների մշակմամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը ՀՀ բոլոր ուսումնական հաստատություններում բյուջեի և ծախսերի կատարման վերաբերյալ հաշվետվության հանրային հասանելիության ապահովում:</p>
143.	<p style="text-align: center;">Միջին բեռնվածության և թերբեռնված դպրոցների ֆինանսավորման նոր մեխանիզմի մշակման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է միջին բեռնվածության և թերբեռնված դպրոցների ֆինանսավորման նոր մեխանիզմների մշակմամբ և ներդրմամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Միջին բեռնվածության և թերբեռնված դպրոցների ֆինանսավորման նոր մեխանիզմների մշակում և ներդրում:</p>
144.	<p style="text-align: center;">Դպրոցի զարգացման ծրագրի կազմման մեթոդաբանության հաստատման և ներդնման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է դպրոցի զարգացման ծրագրի կազմման նոր մեթոդաբանության հաստատմամբ և ներդրմամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p>

	Դպրոցի զարգացման ծրագրի կազմման նոր մեթոդաբանության հաստատում և ներդրում:
145.	<p align="center">Նախակրթարանները 12-ամյա կրթության համակարգում (1+11) ներառելու արդյունավետության ուսումնասիրության վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է նախակրթարանները 12-ամյա կրթության համակարգում (1+11) ներառելու արդյունավետության ուսումնասիրությամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Նախակրթարանները 12-ամյա կրթության համակարգում (1+11) ներառելու արդյունավետության ուսումնասիրության արդյունքների ներկայացում:</p>
146.	<p align="center">Գյուղական համայնքներում կրթության որակի և հեղինակության բարձրացմանն ուղղված ծրագրերի, հանրակրթական առարկաների ինքնուրույն սովորելու հնարավորության ընձեռման վերաբերյալ՝ տեսադասերի հասանելիությունն ապահովելու միջոցով</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է գյուղական համայնքներում կրթության որակի և հեղինակության բարձրացմանն ուղղված ծրագրերի, հանրակրթական առարկաների ինքնուրույն սովորելու հնարավորության ընձեռմամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գյուղական համայնքներում կրթության որակի և հեղինակության բարձրացմանն ուղղված ծրագրերի, հանրակրթական առարկաների ինքնուրույն սովորելու հնարավորության ընձեռում՝ տեսադասերի հասանելիությունն ապահովելու միջոցով:</p>
147.	<p align="center">Բնագիտական առարկաների և մաթեմատիկայի տեսադասերի ապահովման վերաբերյալ՝ առնվազն 7-8 դասարանների համար</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է բնագիտական առարկաների և մաթեմատիկայի տեսադասերի՝ առնվազն 7-8 դասարանների համար ապահովմամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Բնագիտական առարկաների և մաթեմատիկայի տեսադասերի ապահովում՝ առնվազն 7-8 դասարանների համար:</p>

148.	<p>Կրթական ծրագրերի վերանայման վերաբերյալ՝ համապատասխանեցնելով արդի պահանջներին՝ ներառելով ձեռնարկատիրության և ֆինանսական կրթության տարրեր</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է կրթական ծրագրերի վերանայմամբ՝ համապատասխանեցնելով դրանք արդի պահանջներին:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Կրթական ծրագրերի վերանայում՝ համապատասխանեցնելով արդի պահանջներին՝ ներառելով ձեռնարկատիրության և ֆինանսական կրթության տարրեր:</p>
149.	<p>Արարատյան բակալավրիատի և կրթության գերազանցության ազգային ծրագրի ներառմամբ ազգային կրթակարգի վերջնական ձևավորման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) «Արարատյան բակալավրիատ» կրթության գերազանցության պետական ծրագրի՝ Ազգային կրթակարգում որպես առանձին բաղադրիչ ներառմամբ՝ ճանաչելը և տարածելն է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հանրակրթական բովանդակության արդիականացում, Հայաստանի Հանրապետության հանրակրթության համակարգի համապատասխանեցում միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին՝ պահպանելով հայկական մտածելակերպը, ավանդույթները, մշակույթն ու արժեքները:</p>
150.	<p>«Հ Լոռու և Տավուշի մարզերում համընդհանուր ներառական կրթության ներդրման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ 2014 թվականի դեկտեմբերի 1-ի ՀՕ-200-Ն օրենքի 21-րդ հոդվածի պահանջներից, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2016 թվականի փետրվարի 18-ի նիստի N 6 արձանագրության 12-րդ կետով հավանության արժանացած «Համընդհանուր ներառական կրթության համակարգի ներդրման գործողությունների պլանին և ժամանակացույցին հավանություն տալու մասին» արձանագրային որոշման 7-րդ և 11-րդ կետերի կատարումն ապահովելու անհրաժեշտությունից:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ապահովել կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողների կրթական կարիքների գնահատման և անհրաժեշտ աջակցող</p>

	<p>ծառայությունների հասցեականությունը և հասանելիությունը, յուրաքանչյուր երեխայի համար կրթությանն աջակցող ծառայությունների շարունակական մատուցումը իր ուսումնական հաստատության կրթական միջավայրում:</p>
151.	<p>Իննամյա կրթությունից 12-ամյա պարտադիր կրթությանն անցման վերաբերյալ՝ ներառյալ մասնագիտական</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Կրթության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 18-րդ հոդվածի 7-րդ մասի և ՀՀ կառավարության 2014 թվականի մայիսի 19-ի N 511-Ա որոշման 2.4.3.-րդ կետի պահանջներով, որի համաձայն Հայաստանի Հանրապետությունում տասներկուամյա միջնակարգ կամ նախնական (արհեստագործական) մասնագիտական կամ միջին մասնագիտական կրթությունը պարտադիր է մինչև սովորողի 19 տարին լրանալը, եթե այդ իրավունքը չի իրացվել ավելի վաղ: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ նշված օրենքի պահանջն ուժի մեջ է մտնում 2017 թվականի հունիսի 1-ից, անհրաժեշտություն է առաջանում կանոնակարգելու նախնական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում ընդունելության գործընթացը՝ պայմանավորված պարտադիր կրթության հենքի վրա 12-ամյա կրթության անցմամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Կապահովվի պարտադիր 12-ամյա միջնակարգ կրթության անցման կազմակերպման և իրականացման գործընթացի իրավական կարգավորումը: Նշված խնդրի լուծումը նպաստում է ՄԿՈՒ-ի համակարգում ընդգրկվածության աճին, ստեղծում է կրթության իրավահավասար պայմաններ՝ բոլոր քաղաքացիների համար:</p>
152.	<p>Բարձրագույն կրթության ֆինանսավորման համակարգի բարեփոխման նպատակով անձեռնմխելի ֆոնդերի ձևավորման օրենսդրական նախադրյալների ստեղծման և բարձրագույն կրթության ֆինանսական նոր մեխանիզմների մշակման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ֆինանսավորման համակարգի բարեփոխմամբ և ուսանողների ֆինանսական աջակցության տրամադրման նոր սկզբունքների մշակմամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ֆինանսական համակարգի բարեփոխման արդյունքում բուհական անձեռնմխելի ֆոնդերի գործարկման սկզբունքների և ուսանողների ֆինանսական աջակցության տրամադրման նոր սկզբունքների մշակում:</p>
153.	<p>Բուհ-գիտահետազոտական կազմակերպություն համագործակցության</p>

ապահովման հնգամյա գործընթացի սկզբի վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ցանցային համալսարանների ստեղծման տեղական մոդելների մշակմամբ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Տեղական մոդելների մշակումը հիմք կհանդիսանա բուհ-գիտահետազոտական կազմակերպություն համագործակցության ապահովման հնգամյա գործընթացի համար:

154. Բարձրագույն կրթության որակավորումների ազգային շրջանակին համապատասխան 5 որակավորումների ոլորտային շրջանակների մշակման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը).

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ բուհական համակարգում և աշխատաշուկայում Որակավորումների ազգային շրջանակի (ՈԱՇ) գործնական կիրառության ապահովելիությամբ: Որակավորումների ոլորտային շրջանակները (ՈՈՇ) տարբեր մասնագիտական ոլորտների համար նախատեսված յուրօրինակ անցումային կապակցող գործիք կհանդիսանան ՈԱՇ-ի և մասնագիտական բնագավառի ու կրթական ծրագրի միջև: Առայսօր բուհերը խիստ սահմանափակ հնարավորություններ են ունեցել մշակելու ժամանակին համահունչ նոր և ճկուն կրթական ծրագրեր, որոնք կբավարարեին առկա արագ փոփոխվող աշխատաշուկայի պահանջներին: Հետևաբար, պարզ և հստակ ծրագրային ուղենիշներ ապահովելու համար պահանջվում են ճկուն, մասնագիտական ոլորտներին հատուկ ՈՈՇ-ներ, որոնք ոչ թե կսահմանեն, թե ինչ պետք է ուսուցանվի որակավորումը ստանալու համար, այլ՝ թե ինչ պետք է գիտենա և կարողանա անել որակավորում ստացողը ուսումնառության ավարտին: Ուստի, ՈՈՇ-ը կսահմանի ՈԱՇ-ին համապատասխան կոնկրետ մասնագիտական ոլորտի համար անհրաժեշտ գիտելիքի, կարողությունների և հմտությունների նվազագույն լրակազմը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը.

Բարձրագույն կրթության համակարգը կունենա ուսումնական վերջնարդյունքներով կրթական ծրագրերի վերանայման համար անհրաժեշտ մի գործիք, որը կխթանի բուհերի կողմից տրամադրվող կրթության որակի բարձրացմանը և բուհերի արդյունավետությանը, ինչպես նաև կնպաստի շրջանավարտների մրցունակությանը տեղական և միջազգային աշխատաշուկաներում:

155. Բուհերում մասնագիտության կրթական ծրագրի (կրթական ծրագրերի խմբի)

պարտադիր հավատարմագրման նախապատրաստման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը).

Բուհերում մասնագիտության կրթական ծրագրի (կրթական ծրագրերի խմբի) հավատարմագրման պարտադիր դարձնելը բխում է բարձրագույն կրթության որակի ապահովման և ծրագրերի արդյունավետության բարձրացման անհրաժեշտությունից: Ներկայումս ՀՀ բուհերում իրականացվում են մոտ 530 մասնագիտության կրթական ծրագրեր, որոնք չեն անցել արտաքին գնահատում շուրջ 20 տարի: Ավելին, ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման արդյունքում վեր են հանվել հրատապ լուծում պահանջող մի շարք հիմնախնդիրներ, որոնք կապված են ուսուցման և ուսումնառության մեթոդների, դասավանդման կարողությունների արդիականացման, ուսանողների մոտ հետազոտական կարողությունների ձևավորման, գործատուների ներգրավման և այլնի հետ: Հավատարմագրման գործընթացը կանոնակարգող օրենսդրական և նորմատիվային դաշտով նախատեսվում է ծրագրերի «կամավոր» հավատարմագրում, և բուհերը խուսափում են դիմել ծրագրերի արտաքին գնահատման: Վերոնշյալից ելնելով՝ գերակա խնդիր է դարձել կրթական ծրագրերի հավատարմագրումը, որի առաջին փուլը մինչև 2022 թվականը ավարտելու համար անհրաժեշտ է օրենսդրական և նորմատիվային դաշտերում փոփոխությունների միջոցով պարտադիր դարձնել ծրագրային հավատարմագրումը, մշակել դրա իրականացման ընթացակարգը, հավատարմագրման չափանիշները և չափորոշիչները: Բացի այդ, մեծաքանակ ծրագրերի հավատարմագրումը կարճ ժամանակում և քիչ ծախսատար՝ խմբային եղանակով իրականացնելու համար անհրաժեշտ է ձևավորել միասնական ժամանակացույցով հավատարմագրվող ծրագրերի խմբեր և սահմանել դրանց հավատարմագրման առաջնահերթությունները, ինչպես նաև ձևավորել արհեստավարժ փորձագետների մեծ խումբ՝ գործընթացներն արդյունավետ իրականացնելու համար:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը.

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում հաշվի կառնվեն արդեն իսկ իրականացված հավատարմագրումների փորձը և շահակիցների հետ անցկացված քննարկումների արդյունքները, առաջարկները և մշակումները: Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն հիմնադրամը կկազմակերպի անհրաժեշտ ոլորտային փորձագետների ընտրություն և նրանց նախապատրաստումը, որի արդյունքում վերապատրաստված կձևավորվի փորձագետների անհրաժեշտ բազա: Կենտրոնը նաև կիրականացնի խորհրդատվական և լուսաբանող միջոցառումներ բուհերի և մյուս շահակիցների շրջանում: ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությունը կսահմանի մասնագիտության կրթական ծրագրի կամ կրթական ծրագրերի խմբերի հավատարմագրման առաջնահերթությունները և կկազմակերպի առաջնահերթ հավատարմագրվող մասնագիտական ոլորտների գնահատման մոտեցումների

	<p>մշակումը:</p>
<p>156.</p>	<p align="center">Դպրոցահասակ երեխաներին կայուն սննդով ապահովման համակարգի ընդլայնման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՀՀ կառավարության 2013 թվականի օգոստոսի 22-ի նիստի N 33 արձանագրության 8-րդ կետով հավանության է արժանացել «Կայուն դպրոցական սնունդ» ծրագրի ռազմավարությանը և դրա փորձնական ծրագրին հավանություն տալու մասին» արձանագրային որոշումը: Ծրագրի ռազմավարության գլխավոր նպատակը դպրոցական կայուն սննդի համակարգ ստեղծելն է, որը հնարավորություն կտա ապահովելու ՀՀ բոլոր մարզերի հանրակրթական դպրոցների տարրական դասարանների աշակերտների առողջ սնունդը, բարելավելու նրանց առողջությունն ու հաղթահարելու աղքատությունը՝ նպաստելով դպրոցականների հաճախելիության բարձրացմանն ու համընդհանուր տարրական կրթության ձեռքբերմանը:</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2013 թվականի օգոստոսի 22-ի նիստի N 33 արձանագրության 8-րդ կետով հավանության արժանացած արձանագրային որոշման N 1 հավելվածի 21-րդ կետով:</p> <p>Հայաստանում ՄԱԿ-ի Պարենի համաշխարհային ծրագրի կողմից իրականացվում է դպրոցական սննդի ծրագիրը, որում ընդգրկվել են հանրապետության 6 մարզի հանրակրթական դպրոցների տարրական դասարանների շուրջ 50000 սովորող: ՄԱԿ-ի ՊՀԾ-ն նախատեսում է շարունակել դպրոցական սննդի ծրագիրը՝ ընդլայնելով ծրագրի աշխարհագրությունը և շահառուների թիվը:</p> <p>Դպրոցահասակ երեխաներին կայուն սննդով ապահովման ծրագիրն իրականացվում է ՀՀ մարզերի միջոցով, մարզեպատարանը գումարն ընթացիկ դրամաշնորհի տեսքով բաշխում է իր ենթակայության տարրական դասարաններ ունեցող հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների միջև, որոնք էլ իրականացնում են ծրագիրը՝ հիմք ընդունելով պետական դրամաշնորհներին վերաբերող օրենքներն ու այլ իրավական ակտերը, այդ թվում՝ «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջները:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>2017 թվականին ՀՀ Տավուշի մարզում կիրականացվի հանրակրթական դպրոցների տարրական դասարանների աշակերտներին դպրոցական սննդով ապահովման ծրագիրը, որի արդյունքում շահառուների թիվը կկազմի 6157:</p>
<p>157.</p>	<p align="center">Նախնական և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում ուսուցանվող մասնագիտությունները ՀՀ մարզերի զարգացման ուղղություններին և աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխանեցման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը):</p>

Նշված գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի ծրագրի «4.1.Կրթություն և գիտություն» բաժնի նախնական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության ոլորտի 8-րդ կետի 2-րդ ենթակետում ամրագրված դրույթի և ՀՀ և Եվրոպական հանձնաժողովի միջև 2016 թվականի դեկտեմբերին ստորագրված «Որակավորումների բարելավում ավելի լավ աշխատատեղերի համար» ֆինանսավորման համաձայնագրի 10-րդ նախապայմանով սահմանված պահանջի ապահովմամբ:

Պայմանավորված ազատ շուկայական հարաբերությունների անցումով՝ սկզբունքորեն փոխվել են աշխատանքային հարաբերությունների բնույթը, աշխատաշուկայի կարգավորման սկզբունքներն ու մեխանիզմները, ինչպես նաև աշխատաշուկայում պահանջարկի և առաջարկի ձևավորման օրինաչափությունները: Մասնագիտությունների ու զբաղմունքների ոլորտը դարձել է առավել դինամիկ, բազմագործոն և դժվար կանխատեսելի: Արդյունավետ չի գործում մասնագետների պատրաստման պետական պատվերի համակարգը, ինչի հետևանքով Հայաստանի աշխատաշուկայում առկա է որակական և քանակական քրոնիկ անհավասարակշռություն, որն արտահայտվում է գործազրկության բարձր մակարդակով, որոշ մասնագիտությունների գծով՝ կադրերի գերարտադրությամբ, իսկ որոշ դեպքերում՝ պահանջարկ ունեցող մասնագետների պակասուրդով:

Թույլ է աշխատաշուկայի և կրթական համակարգի փոխադարձ կապը: Այս համատեքստում որպես բնակչության զբաղվածության, աշխատաշուկայի արդյունավետ հավասարակշռության երկարաժամկետ ապահովման հեռանկարային միջոց՝ մեծ նշանակություն է ստանում մասնագիտական կողմնորոշումը, որը պետք է հիմնված լինի անհատի մասնագիտական նախընտրությունների ձևավորման հիմնական գործոնների ամբողջության և դրանք իրականացնելու ուղիների բազմակողմանի հաշվառման վրա:

Այս խոչընդոտների հաղթահարման, ՄԿՈՒ ուսանողներին և շրջանավարտներին մասնագիտական կողմնորոշման ուղղությամբ խորհրդատվական և տեղեկատվական ծառայություններ տրամադրելու, կարիերայի զարգացմանը նպաստող դասընթացներ կազմակերպելու, գործատուների հետ կապեր հաստատելու, դպրոցների, բուհերի հետ կապի և համագործակցության ստեղծման նպատակով՝ անհրաժեշտություն է առաջացել նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության ուսումնական հաստատություններում ստեղծել համապատասխան մասնագետով համալրված կարիերայի ուղղորդման միավորներ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

ՄԿՈՒ ուսումնական հաստատություններում տրամադրվում են կարիերայի զարգացման համար անհրաժեշտ խորհրդատվություն (կենտրոնների կողմից իրականացվում է դիմորդների և ուսանողների մասնագիտական կողմնորոշմանն

ուղղված գործառույթ՝ ամբողջական տեղեկատվություն տրամադրելով աշխատաշուկայի առկա վիճակի, զարգացման միտումների, կրթական համակարգի ընձեռած հնարավորությունների և մասնագիտությունների վերաբերյալ՝ ապահովելով կրթություն-աշխատաշուկա փոխադարձ կապը:

Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի նախարարություն

158. Մշակութային արտադրանքի և ծառայությունների խթանման վերաբերյալ՝ ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի նպատակը ժամանակակից սոցիալ-տնտեսական ու աշխարհաքաղաքական պայմաններում թանգարանային և գրադարանային ոլորտների դերն անհատի, հասարակության մշակութային կրթության, դաստիարակության, ճաշակի, աշխարհայացքի ձևավորման գործում մեծացնելն է: Ժամանակակից տեղեկատվական և տեխնիկական միջոցների զարգացմանը զուգահեռ անհրաժեշտություն է առաջացել վերանայել թանգարանների և գրադարանների կողմից մատուցվող ծառայությունները: Լրջորեն վերանայման կարիք ունի մշակութային ժառանգությանը վերաբերող հուշանվերային արտադրանքի ստեղծման ձևաչափը՝ ժամանակակից նյութերի ու տեխնոլոգիաների կիրառմամբ: Մշակութային օջախներն ավելի գրավիչ, նորովի ներկայացնելու, այցելուների հետաքրքրությունը դրանց նկատմամբ մեծացնելու և այցելությունների կազմակերպումն առավել մատչելի դարձնելու համար անհրաժեշտ է կապի ժամանակակից միջոցների կիրառմամբ ստեղծել վիրտուալ հարթակներ, ներդնել միասնական էլեկտրոնային տոմսային համակարգ: Գերակա խնդրի լուծմանն ուղղված քայլերը միտված կլինեն հասարակությանը մշակութային ժառանգությանն ու արվեստի նոր զարգացումներին հաղորդակից դարձնելուն, մշակութային ժամանցի նոր ձևերի մշակմանն ու ներդրմանը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում կապահովվի Հայաստանի մշակութային ժառանգությունն առավելագույնս ներկայացնող թանգարանային հուշանվերային արտադրանքի մատուցումը, կխթանվի մշակութային արդյունաբերությունը, թանգարանների և գրադարանների տնտեսական զարգացման համար կստեղծվեն ֆինանսական միջոցների ձեռքբերման նոր աղբյուրներ, կներդրվի միասնական էլեկտրոնային տոմսային համակարգ, ինչը հնարավորություն կտա յուրաքանչյուր քաղաքացուն կամ զբոսաշրջիկին միանգամից ձեռք բերելու մշակութային օջախների այցելության փաթեթներ: Ժամանակակից կապի և տեղեկատվական միջոցների կիրառմամբ կստեղծվեն մշակութային բջջային հավելվածներ, որոնք կուղղորդեն դեպի մշակութային կազմակերպություններ, կիրազեկեն թանգարաններում կամ այլ մշակութային կազմակերպություններում ընթացիկ և նախատեսվող միջոցառումների մասին: Կրթական ծրագրերի, մտավոր ժամանցի նոր ձևերի կազմակերպման, ժամանակավոր ցուցադրությունների միջոցով

	<p>կապահովվի հասարակության տարբեր տարիքային խմբերի ներգրավումը մշակութային կյանքին և կստեղծվեն նպաստավոր պայմաններ մշակութային արժեքներին հաղորդակցվելը մատչելի դարձնելու համար:</p>
<p>159.</p> <p style="text-align: center;">Հանրության շրջանում հայրենասիրական ոգու բարձրացմանն ուղղված ստեղծագործական ծրագրերի իրականացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի հիմնական նպատակը հանրության շրջանում հայրենասիրական ոգու բարձրացումը, հոգևոր-մշակութային արժեքների պահպանումն ու տարածումը, քաղաքացիական գիտակցության բարձրացումը, արժեքային կողմնորոշումների դրական դաշտի ձևավորումը, բանակ-հասարակություն կապի ընդլայնումն է: Առաջնային խնդիրներից է ազգային և պետական արժեքների արմատավորումը, մատաղ սերնդի և երիտասարդության քաղաքացիական, հայրենասիրական, հոգևոր-մշակութային դաստիարակությունը, հասարակության և պետականության խնդիրների լուծման գործընթացներում երիտասարդության ներգրավվածությունը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի կատարման արդյունքում նախատեսվում է իրականացնել թատերահամերգային նախագծեր, կինոցուցադրություններ, մշակույթի անվանի գործիչների ստեղծագործական հանդիպումներ, սահմանամերձ համայնքներում նպատակային ծրագրեր և այլ նախագծեր, որոնք ուղղված կլինեն հասարակության բարոյահոգեբանական մթնոլորտի բարելավմանը, հոգևոր-մշակութային զարգացմանը, հայրենասիրական գիտակցության, բարձր ոգեղենության և քաղաքացիական դիրքորոշման կայացմանը, ազգային հենքով և ավանդական արժեքային համակարգով մատաղ սերնդի ձևավորմանը, հայրենիքի ու պետականության արժեքների նկատմամբ նվիրվածության բարձրացմանը և ազգային հիմնահարցերի շուրջ հասարակության համախմբմանը:</p>	
<p>160.</p> <p style="text-align: center;">Մշակութային ժառանգության ոլորտում տնտեսական բաղադրիչի մեծացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի նպատակը, օգտագործելով Հայաստանի Հանրապետության յուրաքանչյուր մարզի կամ համայնքի մշակութային ներուժը, տնտեսական զարգացման համար նոր այլընտրանքային մեխանիզմներ մշակելն է, բոլոր մարզերի նյութական և ոչ նյութական մշակութային ժառանգության հանրահռչակումն ապահովելն է, ինչպես նաև համայնքներում մշակութային և տնտեսական կյանքի ակտիվացումն է: Վերանորոգված թանգարանների վերաբացման, արգելոց-թանգարանների նոր ցուցադրությունների ձևավորման, հորեյանական ցուցահանդեսների կազմակերպման, ազգային</p>	

ավանդական մշակույթի տարրերին նվիրված փառատոների իրականացման միջոցով ստեղծել նպաստավոր պայմաններ համաշխարհային նշանակության հայկական մշակութային արժեքների և միջազգային ճանաչում ունեցող հայ մտավորականների ստեղծագործական ներուժի հանրահռչակման համար: Իրականացվող միջոցառումները նպատակաուղղված կլինեն մարզերի մշակութային գրավչության զարգացմանը, համայնքների բնակչության համար իրենց ավանդույթների և կենցաղի պարզ օգտագործմամբ տնտեսական բարեկեցության ապահովմանը, երկրի մշակութային գործընթացներին լիարժեք ներգրավվմանը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում կվերաբացվեն անվանի արվեստագետների վերանորոգված տուն-թանգարաններ, կկազմակերպվեն անվանի հայ մտավորականների հոբելյանական միջազգային և հանրապետական ցուցահանդեսներ, կձևավորվի հնագիտական արգելոց-թանգարանի նոր մշտական ցուցադրություն, կանցկացվեն ավանդական փառատոներ, կիրատարակվեն հուշարձանների վերաբերյալ կատալոգներ, դեպի պատմամշակութային հուշարձաններ տանող ճանապարհների քարտեզ, կամրակայվեն և կթանգարանացվեն հնագիտական վայրեր: Իրականացվող միջոցառումները կնպաստեն ներգնա և ներքին մշակութային զբոսաշրջության խթանմանը, թանգարանային գործի ընդլայնմանը: Կստեղծվեն նպաստավոր պայմաններ հայ մշակույթի և ազգային ինքնության պահպանման, զարգացման, հանրահռչակման, նորովի ներկայացման, սերունդներին փոխանցման, Հայաստան այցելողների շրջանում հայկական մշակութային ժառանգության ճանաչողության բարձրացման համար:

161. Օտարերկրյա պետություններում հայկական մշակույթի հանրահռչակման և Հայաստանում համաշխարհային մշակույթի ներկայացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի նպատակն է միջազգային համագործակցության ոլորտում պետական քաղաքականության ուղղությունների զարգացումը՝ հայ մշակույթի ներկայացումը արտերկրում, տեղորոշումն ու հանրահռչակումը, արտերկրի մշակույթների ներկայացումը Հայաստանում, Հայաստանի ինտեգրումը միջազգային մշակութային կազմակերպություններին: Մշակույթի ոլորտում միջազգային համագործակցությունը միտված է մշակութային երկխոսության, երկկողմ և բազմակողմանի հարաբերությունների ընդլայնմանն ու խորացմանը, դրանց ներդաշնակ համադրմանը, աշխարհում հայ մշակույթի նպատակաուղղված քարոզչության իրագործմանը, համաշխարհային մշակույթը Հայաստանի հանրության լայն շերտերի համար մատչելի դարձնելու գործընթացների ապահովմանը, համատեղ և համաֆինանսավորվող ծրագրերի ավելացմանը:

Միջմշակութային բազմազանության ապահովման կարևորագույն գործոններից է նաև այլալեզու սպառողի պահանջներին համապատասխան մշակութային գործունեության իրականացումը, որի համատեքստում Հայաստանում ներկայացվում է տարբեր պետությունների և ժողովրդների մշակույթը թատերական

ներկայացումների, ցուցահանդեսների, երաժշտական կատարումների միջոցով և եղանակներով: Միջոցառումների զուգահեռ կազմակերպվում են նաև մշակութային հեղինակավոր գործիչների վարպետության դասընթացներ, որոնք հնարավորություն են ընձեռնում հիմնականում երիտասարդ մասնագետների հղկելու իրենց մասնագիտական կարողությունները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ապահովվում է միջմշակութային երկխոսությունը՝ ապահովվում է Հայաստանի մշակութային գործիչների և արվեստագետների մասնակցությունը տարբեր երկրներում կազմակերպված միջազգային միջոցառումներին և հակառակը, նոր հիմքեր և հնարավորություններ են ստեղծվել ստեղծագործողների միջև ուղիղ կապերի հաստատման համար, ինչպես նաև նպաստավոր պայմաններ են ստեղծվում համաշխարհային նշանակության հայկական մշակութային արժեքների և միջազգային ճանաչում ունեցող հայ մտավորականների ստեղծագործական ներուժի հանրահռչակման համար:

Հայաստանի հանրությունը հնարավորություն կունենա ծանոթանալու տարբեր երկրների մշակույթներին ու պատմությանը, ավանդույթներին, ժամանակակից արվեստի տարբեր դրսևորումներին և միևնույն ժամանակ՝ փոխադարձաբար ներկայացնելու սեփական հարուստ նյութական և ոչ նյութական մշակութային ժառանգությունը: Բարձրացվում է Հայաստանյան ծրագրերում օտարազգի մասնակիցների ներգրավվածության մակարդակը, և որպես արդյունք, ընդլայնվում է մշակութային բազմազանության ներթափանցումը: Երիտասարդ մասնագետների ստանում են անհրաժեշտ գիտելիքներ, որոնք հույժ կարևոր են հետագա գործունեության և միջազգային հարթակ դուրս գալու համար:

Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն

162. Զբաղվածության կարգավորման պետական ծրագրերի հասցեականության և կառավարման արդյունավետության բարձրացում, այդ թվում՝ սոցիալ-ժողովրդագրական ուղղվածություն ունեցող պետական կարգավորման նոր մոտեցումների ներդրման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Զբաղվածության կարգավորման պետական ծրագրերի հասցեականության և կառավարման արդյունավետության բարձրացումը, որպես գերակա խնդիր սահմանելը, բխում է ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 1060-Ա որոշմամբ հաստատված՝ ՀՀ կառավարության գործունեության հիմնական ուղղություններից: Ընտանիքների անապահովության գնահատման նոր մոտեցումների և մեթոդաբանության ներդրումը գործնականում լիարժեք հնարավորություն կստեղծի զբաղվածության պետական աջակցությամբ նպաստառու ընտանիքի աշխատունակ անդամի զբաղվածության (ինքնազբաղվածության) ապահովման համար: Մասնավորապես, աշխատանքային տարիքի աշխատունակ ընտանիքի անդամ ունեցող ընտանիքների անապահովության գնահատման բանաձևում

ընտանիքի չգբաղված անդամը կարող է ստանալ օրինակ՝ «0» միավոր, զբաղվածության պետական գործակալության տարածքային կենտրոնում հաշվառված գործազուրկը՝ «10» միավոր, «Զբաղվածության մասին» ՀՀ օրենքի իմաստով զբաղվածը՝ «15» միավոր, առանձին կատեգորիայի անմրցունակ գործազուրկները՝ «20» միավոր (առաջին խմբի հաշմանդամ, երեք ամսից ավելի հաշվառված գործազուրկ և այլն): Ընտանիքների անապահովության գնահատման նոր մոտեցումների և մեթոդաբանության ներդրումը ենթադրում է ընտանիքի եկամուտների, հատկապես՝ զբաղվածությունից ստացվող, ազդեցության կշռի էապես բարձրացում՝ որպես առանձին կոմպոնենտ:

Կայուն զբաղվածությունն ապահովող պետական ծրագրերին գործատուների շահագրգիռ ներգրավվածությունը խթանելու նպատակով նախատեսվում է սահմանել և գործարկել գործատուներին միանվագ փոխհատուցում (պետական սուբսիդիայի) տրամադրելու նոր ընթացակարգ, մասնավորապես, անհրաժեշտ է ըստ գործազուրկների կատեգորիաների միանվագ փոխհատուցման չափերի սահմանում, գործատուների համար հրապարակային առաջարկների ներկայացում, պետություն-գործատու-գործազուրկ եռակողմ պայմանագրերի և դրանց ժամկետների սահմանում՝ հիմք ընդունելով այն հանգամանքը, որ աշխատանքի ընդունվող գործազուրկի համար վճարվող եկամտային հարկն առնվազն երկու անգամ պետք է գերազանցի միանվագ փոխհատուցման գումարի չափը, պայմանագրային պարտավորությունների խախտման դեպքում՝ որպես միանվագ փոխհատուցում տրված գումարի հետ գանձման ամբողջական մեխանիզմի սահմանում, միանվագ փոխհատուցման տրամադրման համար առաջնահերթությունների սահմանում՝ ըստ գործատուների (փոքր կամ միջին ձեռնարկություն, նոր ստեղծվող, նոր աշխատատեղ ունեցող, բարձր լեռնային, սահմանամերձ բնակավայրում գործող և այլն), ըստ շահառուների կատեգորիաների, արդյունքի վրա հիմնված ամբողջական մոնիթորինգի և գնահատման համակարգի ներդրում:

Զբաղվածության կարգավորման պետական ծրագրերի հասցեականության և կառավարման արդյունավետության բարձրացման նպատակով կստեղծվեն զբաղվածության պետական ծրագրերի իրականացման գործընթացներն ամբողջությամբ էլեկտրոնային եղանակով կազմակերպելու համար անհրաժեշտ տեղեկատվական հիմքերը, ինչպես նաև կիրականացվեն մի շարք իրազեկման միջոցառումներ, մասնավորապես, պարբերական հանդիպումներ, այցելություններ համայնքներ, ուղեցույցների տրամադրում, ԶԼՄ-ներով և սոցիալական ցանցով գովազդ և այլն:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Զբաղվածության կարգավորման պետական ծրագրերի հասցեականության և կառավարման արդյունավետության բարձրացումը կնպաստի գործազուրկների կայուն զբաղվածության ցուցանիշի էական մեծացմանը, ինչպես նաև զբաղվածության պետական քաղաքականության իրականացման գործընթացում գործատուների մասնակցության շրջանակների ընդլայնմանը:

163. Կամավոր աշխատանքի բազմոլորտ ներդրման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Կամավոր աշխատանքի բազմոլորտ ներդրմանն անհրաժեշտ հիմքերի ապահովումը ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 1060-Ա որոշմամբ հաստատված՝ ՀՀ կառավարության գործունեության հիմնական ուղղություններից է: Կամավորական գործունեությունն ու կամավոր աշխատանքը, հանդիսանալով կամավորության վրա հիմնված, անվարձաձեռնարկ, սոցիալական ուղղվածությամբ հանրագույն գործունեություն, մշտապես եղել և մնում են քաղաքացիական հասարակության ուշադրության ներքո: Նմանատիպ գործունեության և աշխատանքի հիմքում ընկած է ոչ թե նյութական, այլ սոցիալական և հոգևոր պահանջմունքների բավարարումը:

Կամավորական գործունեության և կամավոր աշխատանքի հետ կապված հարաբերությունները որոշակիորեն կարգավորված են Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ:

Սակայն, ոլորտի ոչ ամբողջական կարգավորումն ու դրանում առկա մի շարք խնդիրները խոչընդոտում են ոլորտի կայացմանն ու հետագա զարգացմանը՝ պահանջելով համապատասխան լուծումներ:

Կամավոր աշխատանքի բազմոլորտ ներդրումն ապահովելու նպատակով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի գործունեության միջոցառումների ցանկում ներառված են «Կամավորական գործունեության և կամավոր աշխատանքի մասին» ՀՀ օրենքի հայեցակարգի և «Կամավորական գործունեության և կամավոր աշխատանքի մասին» ՀՀ օրենքի նախագծերի մշակումը:

Կամավորական գործունեության և կամավոր աշխատանքի բազմոլորտ ներդրման կարգավորումների ամրագրմամբ կսահմանվեն կամավորական աշխատանքն անօրինական կամ վարձու աշխատողի աշխատանքից տարանջատելու մեխանիզմները, կամավորական գործունեության սկզբունքները, նպատակները, ոլորտներն ու ձևերը, կապահովվեն կամավորի ինստիտուտի կայացման և զարգացման, կամավոր աշխատանքների խթանման, քաղաքացիական հասարակության կյանքում վերջինիս դերի բարձրացման նախապայմանները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է

1) կամավորական գործունեության ու կամավոր աշխատանքի բնագավառի օրենսդրության կատարելագործում, մասնավորապես, «Կամավորական գործունեության և կամավոր աշխատանքի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի հայեցակարգի, ապա նաև «Կամավորական գործունեության և կամավոր աշխատանքի մասին» ՀՀ օրենքի և դրանից բխող ենթաօրենսդրական ակտերի ընդունում:

2) կամավորի ինստիտուտի ձևավորման, կամավորական գործունեության և կամավոր աշխատանքի ոլորտների ամրագրման, կամավոր աշխատանքի հետ կապված իրավական, սոցիալական, ինչպես նաև այլ երաշխիքների սահմանման, կամավորի ինստիտուտի թափանցիկության և հաշվետվողականության ապահովման արդյունքում կամավոր

աշխատանքում քաղաքացիական հասարակության առավել լայն շրջանակների ներգրավում:

164. Աշխատավարձի և սոցիալ-աշխատանքային նվազագույն երաշխիքների համակարգի արմատական վերանայման վերաբերյալ՝ ներդրումային միջավայրի և կայուն զբաղվածության պայմանների բարելավման նպատակով

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդիրը նպատակը ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 1060-Ա որոշման հավելվածի 1.4.2-րդ կետի 8-րդ ենթակետով սահմանված աշխատանքային հարաբերությունների ձևավորման, փոփոխման և դադարման նոր ճկուն մեխանիզմների նախատեսումն է՝ հատկապես փոքր և գերփոքր ձեռնարկությունների համար:

ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորությունների և սոցիալ-տնտեսական զարգացման միտումների համալիր հաշվառմամբ նախատեսվում է օրենսդրական կարգավորումների համալիր վերանայում հետևյալ ուղղություններով՝

- 1) նվազագույն աշխատավարձ.
- 2) հավելումներ, հավելավճարների, լրավճարներ.
- 3) լրացուցիչ և երկարացված արձակուրդներ.
- 4) աշխատողի համար սահմանված նվազագույն երաշխիքներ և հատուցումներ:

Մասնավորապես, նախատեսվում է ՀՀ-ում նվազագույն աշխատավարձի սահմանման գործընթացը համապատասխանեցնել միջազգային գործարար փորձում կիրառվող մոտեցումներին, որը կընդգրկի պետության, գործատուների և աշխատողների ներկայացուցիչների հավասար ներգրավվածությունը՝ եռակողմ համաձայնեցման կոմիտեներում բանակցային լուծումներ որոնելու և գտնելու լիարժեք հնարավորություններով:

Բացի դրանից՝ կվերանայվեն աշխատավարձի լրացուցիչ մասի՝ հավելումների, հավելավճարների և լրավճարների սահմանման կարգավորումները՝ նպատակ ունենալով առանձնահատուկ կարգավորումներ նախատեսել հատկապես փոքր և գերփոքր ձեռնարկությունների համար:

Հավասարապես կարևոր է նաև աշխատողներին տրամադրվող արձակուրդի, այդ թվում՝ նվազագույն, լրացուցիչ և երկարացված, տևողությունների գնահատումը, ինչպես նաև այդպիսի իրավունք ունեցող մասնագիտությունների և պաշտոնների ցանկի վերանայումը՝ ինչպես պետական, այնպես էլ մասնավոր հատվածներում:

ՀՀ աշխատանքային օրենսդրությամբ աշխատողների համար սահմանված հատուցումները և երաշխիքները որոշ դեպքերում թերի են դրանց հասցեատերերի ոչ ամբողջական ընդգրկվածության կամ այդպիսի երաշխիքների տրամադրման համար ոչ արդարացի պայմանների առկայության պատճառով:

Գերական խնդրի լուծման շրջանակներում նախատեսվում է նաև բարեփոխումների վերաբերյալ հանրային լայն իրազեկում, այդ նպատակով անհրաժեշտ և արդյունավետ գործիքների ձևավորում, հատկապես՝ աշխատանքային հարաբերությունների կողմերի համար:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է՝

- 1) միջազգային փորձին և ՀՀ-ի կողմից ստանձնված միջազգային պարտավորություններին համապատասխանող՝ նվազագույն աշխատավարձի սահմանման գործիքակազմի առկայություն.
- 2) լրացուցիչ աշխատավարձերի, աշխատողներին տրամադրվող հատուցումների և երաշխիքների գործող կարգավորման ավելորդ սահմանափակումների վերացում, ինչպես նաև աշխատանքային հարաբերությունների կողմերի իրավունքների իրացման համար առավել ճկուն և կայուն զարգացման համար առավել լայն հնարավորություն ապահովող իրավական հիմքերի առկայություն.
- 3) աշխատանքային հարաբերությունների կողմերի իրազեկվածության և իրավագիտակցության մակարդակի բարձրացում:

165. ՔԿԱԳ-ի մարմինների հետ ծննդյան ակտերի և ծնողական իրավունքներից զրկելու (վերականգնելու) վերաբերյալ տեղեկատվության փոխանակության համակարգի մշակման և ներդրման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)
 Պետական կենսաթոշակների և նպաստների իրավունքն իրացնելիս անհրաժեշտ է, որ անձը ներկայացնի ՔԿԱԳ-ի մարմինների կողմից գրանցված՝ ծննդյան ակտի, ինչպես նաև ծնողական իրավունքներից զրկելու (վերականգնելու) վերաբերյալ տեղեկատվություն:

Ի կատարումն ՀՀ կառավարության ծրագրի՝ սոցիալական պաշտպանության ոլորտում էլեկտրոնային ծառայությունների ընդլայնման վերաբերյալ դրույթների, նախատեսվում է մշակել և ներդնել ՔԿԱԳ-ի մարմինների հետ ծննդյան ակտերի և ծնողական իրավունքներից զրկելու (վերականգնելու) վերաբերյալ տեղեկատվության փոխանակության համակարգ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը
 ՔԿԱԳ-ի մարմինների հետ գրանցված ծննդյան ակտերի և ծնողական իրավունքներից զրկելու (վերականգնելու) վերաբերյալ տեղեկատվության փոխանակության համակարգի մշակումն ու ներդրումը հնարավորություն կտա պետական կենսաթոշակների և նպաստների իրավունքն իրացնելիս անհրաժեշտ տեղեկատվությունն ստանալ նշված համակարգի միջոցով, ինչն իր հերթին նշանակում է, որ կկրճատվի քաղաքացիների կողմից ներկայացման ենթակա փաստաթղթերի թիվը, կբարձրանա կենսաթոշակ կամ նպաստ նշանակելու գործընթացի արդյունավետությունը:

166. Գնահատված սոցիալական կարիքի հիման վրա ծառայությունների տրամադրման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)
 «Սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենքի 33-րդ, 35-րդ, 36-րդ հոդվածներով սահմանված է անձի (ընտանիքի կամ այլ սոցիալական խմբի) սոցիալական կարիքների համալիր գնահատման հիման վրա՝ միջգերատեսչական և սոցիալական համաձայնագրի շրջանակներում աջակցող ցանցի համագործակցության արդյունքում ինտեգրված

սոցիալական ծառայությունների տրամադրումը:

Սակայն, գործընթացին մասնակից տարբեր գերատեսչությունների և հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները դեռևս չեն կարողանում գործակցել համաձայնեցված աշխատատեղով՝ ծառայության մատուցման ընթացքում նրանց միջև կապի խզումը և (կամ) տեղեկատվության չտրամադրումը բերում է ակնկալվող արդյունքների նվազեցման կամ դրանց իսպառ բացակայության:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ընտանիքի սոցիալական կարիքների գնահատումը, դրա հիման վրա անհատական սոցիալական ծրագրի կազմումը, համապատասխան սոցիալական ծառայությունների տրամադրումն աշխատողներից պահանջում է սոցիալական աշխատանքի պրոֆեսիոնալ գործունեություն և համապատասխան գիտելիքներ, ուստի նրանց կարողությունների հզորացման՝ վերապատրաստումների ընթացքում, մասնավորապես, աշխատատեղում, կոնկրետ օրինակներով, կունենանք վերապատրաստված մասնագետներ, որոնք բնակչությանը կտրամադրեն որակյալ սոցիալական ծառայություններ:

Հանդիպումների, քննարկումների, տեղերում ուսուցման դասընթացների կազմակերպումը հնարավորություն կտա բարձրացնելու սոցիալական աշխատողների մասնագիտական գիտելիքներն ու հմտությունները՝ դեպքերի սոցիալական կարիքների գնահատման, սոցիալական համագործակցության մեխանիզմների կիրառման վերաբերյալ, որն էլ կբերի սոցիալական կարիքներին համապատասխան տրամադրվող ծառայությունների տրամադրման արդյունավետության բարձրացմանը:

«Սոցիալական աջակցության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի համաձայն տարածքային մակարդակում սոցիալական համագործակցության համաձայնագրի 4.1.9-րդ կետով սահմանված է, որ աջակցող ցանցի տարածաշրջանային ֆորումում կարող են քննարկվել տվյալ տարածաշրջանի սոցիալական բնույթի էական նշանակություն ունեցող խնդիրներ, որոնց ընթացքում կձևավորվեն տվյալ շրջանին բնորոշ խնդիրների օպտիմալ լուծումներ:

Ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տրամադրումը ենթադրում է համագործակցության և հասանելի ռեսուրսների որոնման միջոցով և անձի (ընտանիքի) սոցիալական կարիքների գնահատման հիման վրա իրականացվող գործընթաց, և համապատասխան սոցիալական ծառայությունները տրամադրելու են ինչպես պետական, այնպես էլ ոչ պետական հատվածի կազմակերպությունները (հասարակական կազմակերպություններ, մասնավոր հատված)՝ համագործակցության համաձայնագրի շրջանակներում, այդ թվում՝ պետական և տեղական սոցիալական ծրագրերի շրջանակներում:

Ազգային մակարդակում սոցիալական համագործակցության համաձայնագրով սահմանված են համակարգող խորհրդի լիազորություններին և գործառույթներին վերաբերող դրույթներ: Մասնավորապես, համակարգող խորհուրդն ապահովում է ազգային մակարդակում սոցիալական համագործակցության համաձայնագրի շրջանակներում համագործակցող կողմերի արդյունավետ փոխգործակցությունը:

Իրականացվելիք աշխատանքները հնարավորություն կտան իրականացնել սոցիալական քաղաք-կանոնության մշակման, իրականացման և մոնիթորինգի մասնակցային գործընթացի ապահովումը:

167. Բժշկասոցիալական փորձաքննության գործընթացի արմատական փոփոխությունների և հաշմանդամության սահմանման նոր՝ Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության ֆունկցիաների միջազգային դասակարգման սկզբունքների վրա հիմնված մոդելի ներդրման համար նախադրյալների ստեղծման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հաշմանդամություն ունեցող անձանց սոցիալական ներառմանն ուղղված բարեփոխումները հիմնված են «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին» ՄԱԿ-ի 2006 թվականի կոնվենցիայի (այսուհետ՝ կոնվենցիա) պահանջների վրա, որը Հայաստանի Հանրապետությունը վավերացրել է 2010 թվականին:

Բարեփոխումներն ուղղված են մի կողմից բժշկասոցիալական փորձաքննության գործընթացի արմատական փոփոխություններին, մյուս կողմից հաշմանդամության գնահատման մոդելի վերանայմանը:

Բժշկասոցիալական փորձաքննության գործընթացի արդյունավետության և օբյեկտիվության բարձրացման, կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցման նպատակով անհրաժեշտ է կատարել համակարգի արմատական փոփոխություններ՝ վերանայելով բժշկասոցիալական փորձաքննություն իրականացնող մարմինների գործառույթները և փոխհարաբերությունները, հնարավորինս սահմանափակելով քաղաքացիների և փորձաքննական որոշում կայացնողների ուղղակի շփման հնարավորությունը: Այս նպատակն իրականացնելու համար անհրաժեշտ է ձևավորել որոշումների կայացման կենտրոնացված համակարգ, ներդնել անկախ վերահսկողական մեխանիզմ, սահմանել անձի առողջության վերաբերյալ բժշկական տվյալների ստացման հստակ մեխանիզմներ՝ դրանց հավաստիության վերաբերյալ պատասխանատվությունը վերապահելով բժշկական կազմակերպություններին:

Բժշկասոցիալական փորձաքննության գործընթացի արմատական փոփոխություններ կատարելու անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2016 թվականի դեկտեմբերի 29-ի նիստի ժամանակ ՀՀ վարչապետի կողմից տրված հանձնարարականից:

Նոր մոդելի մշակման պահանջն ամրագրված է ՀՀ կառավարության 2014 թվականի հունվարի 9-ի նիստի N 1 արձանագրության 8-րդ կետով հավանության արժանացած արձանագրային որոշմամբ անձի բազմակողմանի գնահատման՝ Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության ֆունկցիաների միջազգային դասակարգման (այսուհետ՝ ԱՀԿ ՖՄԴ) սկզբունքների վրա հիմնված հաշմանդամության սահմանման մոդելի ներդրման հայեցակարգում: ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի 2014 թվականի դեկտեմբերի 19-ի N 1139-Ն հրամանով ֆունկցիոնալության, հաշմանդամության և առողջության դասակարգիչը հաստատվել է որպես ազգային ստանդարտ:

Հաշմանդամության սահմանման նոր մոդելի ներդրմանն ուղղությամբ 2015-2016 թթ. ընթացքում մշակվել են հաշմանդամության սահմանման նոր չափորոշիչները (գործիքներ), որոնց հիմքում ընկած են ԱՀԿ ՖՄԴ-ի սկզբունքները: Մշակված գործիքները փորձարկվել են բժշկասոցիալական փորձաքննական տարբեր հանձնաժողովներում, որի արդյունքում վեր են հանվել որոշակի խնդիրներ, քննարկվել են դրանց կարգավորման ուղիները: Հնարավոր ռիսկերից խուսափելու և սոցիալական լարվածություն չառաջացնելու համար նպատակահարմար է մոդելը փորձնական կիրառել բժշկասոցիալական փորձաքննության

համար առաջին անգամ դիմած անձանց նկատմամբ: Այս գործընթացում ուշադրության կենտրոնում են լինելու անձի կարիքների բազմակողմանի գնահատման հիման վրա վերականգնողական անհատական ծրագրերը:

2017 թվականին, որպես նոր մոդելի ներդրման առաջին փուլ, նախատեսվում է գործընթացում ներգրավել առողջապահության ոլորտը: Նոր մոդելի շրջանակներում հաշմանդամ չճանաչված անձանց կտրամադրվի անհատական վերականգնողական ծրագիր՝ համապատասխան ծառայություն ստանալու համար: Առաջին փուլի ավարտից հետո կիրականացվի վերլուծություն՝ ֆինանսական գնահատական տալու նպատակով:

Փորձնական կիրառման ամբողջական արդյունքների վերլուծության հիման վրա կմշակվեն առաջարկություններ՝ մոդելի ամբողջական ներդրման համար:

Անհրաժեշտ է նաև վերապատրաստումների կազմակերպումը՝ գործընթացում ներգրավված մասնագետներին համապատասխան գիտելիքներ տրամադրելու նպատակով: Տարվա ընթացքում տարբեր զանգվածային լրատվամիջոցներով բնակչությանը կտրամադրվի տեղեկատվություն իրականացվող աշխատանքների վերաբերյալ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

- 1) բժշկասոցիալական փորձաքննության նոր համակարգի ձևավորում.
- 2) հաշմանդամության սահմանման հստակ՝ հիվանդությունները հաշմանդամությունից տարանջատող չափորոշիչների առկայություն.
- 3) հաշմանդամության սահմանման գործընթացում նոր մոդելի փորձնական կիրառման հիման վրա վերլուծությունների իրականացում և մոդելի ներդրման համար առաջարկությունների ներկայացում.
- 4) անձի կարիքների գնահատման արդյունքում հասցեական վերականգնողական ծառայությունների տրամադրման ապահովում:

168 ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգի բնակչության սոցիալական պաշտպանության հաստատությունների (երեխաների խնամքի գիշերօթիկ հաստատություն) վերակազմակերպում երեխայի և ընտանիքի աջակցության կենտրոնների վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգի բնակչության սոցիալական պաշտպանության հաստատությունները (երեխաների խնամքի գիշերօթիկ հաստատություն) երեխայի և ընտանիքի աջակցության կենտրոնների վերակազմակերպելու գործընթացը պայմանավորված է խնամքի տրամադրման այլընտրանքային սոցիալական ծառայությունների ցանցի զարգացման անհրաժեշտությամբ, ինչպես նաև այն բխում է ՀՀ կառավարության ծրագրի հավելվածի 1.4-րդ կետի «Սոցիալական քաղաքականություն» բաժնի 5-րդ կետի դրույթից:

Գործընթացի նպատակը կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխաների կյանքի որակի բարելավումն է, երեխայի ընտանիքում ապրելու իրավունքի, երեխայի և նրա ընտանիքի սոցիալական պաշտպանության երաշխիքների, այդ թվում՝ ընտանեկան բռնության կանխարգելման ապահովումը, ինչպես նաև հաշմանդամություն ունեցող,

մասնավորապես, 0-6 տարեկան երեխաների խնդիրների հայտնաբերումը, կանխարգելումը և վաղ միջամտությունը:

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգում գործում է երեխաների շուրջօրյա խնամքի բնակչության սոցիալական պաշտպանության 12 հաստատություն, որից՝ 6-ը երեխաների շուրջօրյա խնամքի բնակչության սոցիալական պաշտպանության ընդհանուր և հատուկ (մասնագիտացված) հաստատություն (մանկատուն) է, իսկ 6-ը՝ երեխաների խնամքի գիշերօթիկ հաստատություններ: Վերջիններիս գործունեության նպատակն ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգում հաշվառված, սոցիալապես անապահով ընտանիքի երեխաների խնամքի և դաստիարակության կազմակերպումն է:

Ներկայումս նախարարության համակարգի երեխաների խնամքի գիշերօթիկ 6 հաստատությունում իրականացվում է սոցիալապես անապահով ընտանիքների շուրջ 540 երեխայի խնամք:

Վերջին տարիներին մոնիթորինգային դիտարկումները պարզում են, որ այդ հաստատություններում խնամվող երեխաների մի մասը, պայմանավորված հաստատության գտնվելու վայրով, հնարավորություն ունեն գիշերելու տանը (ընտանիքում)՝ շարունակելով ստանալ աջակցության ծառայություններ տվյալ հաստատությունում:

Հաշվի առնելով նշվածը, ինչպես նաև այն հանգամանքը, որ հանրապետությունում դեռևս բավարար չեն երեխաներին և նրանց ընտանիքներին սոցիալական աջակցության ծառայություններ տրամադրող կառույցները, նպատակահարմար է գործող հաստատությունները վերա-կազմակերպել այլընտրանքային ծառայություններ տրամադրող կառույցների:

Նոր ստեղծվող կառույցները կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխաներին և ընտանիքներին, ըստ գնահատված կարիքների, կտրամադրեն մասնագիտական ծառայություններ, այդ թվում՝ աջակցություն հաշմանդամություն ունեցող երեխաներին և նրանց ընտանիքներին, ինչպես նաև ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց և նրանց ընտանիքի անդամներին:

Նախատեսվում է ուսումնասիրել և գնահատել հաստատությունների բեռնաթափման հիմնական սկզբունքներն ու ուղղությունները, մշակել դրանց վերակազմակերպման վերաբերյալ առաջարկներ և ձեռնարկել դրանց իրականացմանն ուղղված համապատասխան միջոցառումներ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Կիրականացվի նախարարության համակարգի երեխաների խնամքի գիշերօթիկ հաստատություններում խնամվող երեխաների և նրանց ընտանիքների կարիքների գնահատում, արդյունքում կներկայացվեն նրանց հետագա խնամքի կազմակերպման վերաբերյալ առաջարկություններ:

Կմշակվեն և կհաստատվեն երեխայի և ընտանիքի աջակցության կենտրոնների ստեղծման պլան-ժամանակացույցը և հաստատությունների (երեխաների խնամքի գիշերօթիկ հաստատություն) վերակազմակերպմանն ուղղված իրավական ակտերը:

Կվերակազմակերպվեն և կբեռնաթափվեն նախարարության համակարգի բնակչության

սոցիալական պաշտպանության հաստատությունները (Կապանի երեխաների խնամքի և պաշտպանության գիշերօթիկ հաստատություն, Բյուրեղավանի երեխաների խնամքի և պաշտպանության գիշերօթիկ հաստատություն, Վանաձորի երեխաների խնամքի և պաշտպանության թիվ 1 գիշերօթիկ հաստատություն, Գյումրու երեխաների խնամքի և պաշտպանության թիվ 1 գիշերօթիկ հաստատություն, Գյումրու երեխաների խնամքի և պաշտպանության թիվ 2 գիշերօթիկ հաստատություն, Դիլիջանի երեխաների խնամքի և պաշտպանության թիվ 1 գիշերօթիկ հաստատություն), դրանցում խնամվող երեխաները կվերադառնան կենսաբանական ընտանիքներ, կստեղծվեն կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխաներին և ընտանիքներին սոցիալ-վերականգնողական ծառայություններ տրամադրող այլընտրանքային կառույցներ:

Կմշակվեն հաստատությունների աշխատողների վերապատրաստման մոդուլները, կիրականացվեն վերապատրաստման ու վերաորակավորման միջոցառումներ:

169. ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգի բնակչության սոցիալական պաշտպանության հաստատություններում (մասնագիտացված մանկատներ) ծառայությունների դասակարգման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Մասնագիտացված մանկատներում մատուցվող ծառայությունների դասակարգման գործընթացը պայմանավորված է ՀՀ երեխաների պաշտպանության ոլորտում իրականացվող բարեփոխումներով, երեխաների խնամքի հաստատություններում երեխաների խնամքի բարելավման, ըստ երեխաների առողջական վիճակի՝ խնամքի ծառայությունների տարանջատման անհրաժեշտությամբ:

Նախարարության համակարգի մանկատներից 3-ը՝ հատուկ տիպի (մասնագիտացված), իրականացնում են ծանր սահմանափակ կարողություններ ունեցող՝ կենտրոնական նյարդային համակարգի օրգանական ու ֆունկցիոնալ ախտահարումներով, բնածին և ձեռք բերվի ֆիզիկական ու մտավոր խնդիրներով երեխաների խնամքը: Մասնագիտացված մանկատներում խնամվում է շուրջ 350 երեխա և 18 տարեկանը լրացած՝ շուրջ 100 չափահաս անձ: Մանկատներում երեխաները հիմնականում ստանում են միասնական խնամք և, ելնելով նրանց առողջական վիճակից, համապատասխան ծառայություններ:

Մանկատանը խնամվող երեխաներին տրամադրվող խնամքը և ծառայություններն անհրաժեշտ է դասակարգել՝ հաշվի առնելով խնամվողների բժշկական, վերականգնողական, ուսումնադաստիարակչական և շուրջօրյա ընդհանուր բնույթի խնամքի առանձնահատկությունները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգի մասնագիտացված մանկատներում տրամադրվող ծառայությունների տեսակների տարանջատում՝ ըստ երեխաների առողջական վիճակի, ըստ նրանց գնահատված կարիքների և համապատասխան չափորոշիչների մշակում:

Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության

համակարգի երեխաների խնամք և պաշտպանություն իրականացնող հաստատություններում (մասնագիտացված մանկատներում) խնամվող երեխաների խնամքի, կյանքի որակի բարելավում, նրանց ինտեգրում հասարակություն, երեխաների պաշտպանության ոլորտում իրականացվող քաղաքականության համապատասխանեցում միջազգային չափանիշներին:

170. Ծերացման հետևանքներից բխող հիմնախնդիրների լուծման և տարեցների սոցիալական պաշտպանության ուղղությամբ բարեփոխումների իրականացման վերաբերյալ

1.Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության ծրագրի «Սոցիալական քաղաքականություն» բաժնի 1-ին կետից, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության Ժողովրդագրական իրավիճակից, երբ երկիրը թևակոխել է ծերացող բնակչություն ունեցող երկրների շարքը՝ իր տնտեսական ու սոցիալական բոլոր հետևանքներով: Այն համապատասխանում է նաև ՄԱԿ-ի Եվրոպայի տնտեսական խորհրդի կողմից ընդունված՝ Ծերության խնդիրների վերաբերյալ Մադրիդի միջազգային գործողությունների պլանի ռեգիոնալ իրականացման ռազմավարության դրույթներին:

Բնակչության ծերացումը գլոբալ, անխուսափելի և կանխատեսելի գործընթաց է, որը նաև լրջագույն ազդեցություն է թողնում սոցիալական ապահովության, սոցիալական ծառայությունների և հանրային առողջապահական ծառայությունների մատուցման գործընթացի վրա: Այս փոփոխությունները նպաստում են նաև սոցիալական և առողջապահական ծառայությունների նկատմամբ մարդկանց պահանջարկի ավելացմանը՝ միաժամանակ նվազեցնելով աշխատող և եկամուտ ստեղծող բնակչության քանակը:

Հայաստանի առջև ծառայած է երկրի ծերացման հետ կապված և դրանից բխող հիմնախնդիրները լուծելու մարտահրավեր:

Պայմանավորված ծերացման հիմնախնդիրները լուծելու և տարեց մարդկանց համար գոյության արժանապատիվ պայմաններ ապահովելու նոր մոտեցումներ որդեգրելու, երկրի առջև ծառայած նոր մարտահրավերներին պատասխանելու, նոր առաջնահերթություններ ուղենշելու անհրաժեշտությամբ, մշակվելու և իրականացվելու են մի շարք միջոցառումներ, մասնավորապես, «Հայաստանի Հանրապետությունում բնակչության ծերացման հետևանքների հաղթահարման և տարեցների սոցիալական պաշտպանության ռազմավարությանը և ռազմավարության իրականացման 2017-2021 թվականների գործողությունների ծրագրին հավանություն տալու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2012 թվականի օգոստոսի 2-ի N 31 արձանագրային որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ կառավարության արձանագրային որոշման նախագիծ, որը կուղենշի տարեցների հիմնահարցերի ոլորտում սոցիալական քաղաքականության տեսլականն առաջիկա տարիների համար:

Գործողությունների ծրագրի նպատակը տարեցների կյանքի արժանապատիվ կենսապայմանների ապահովումն է, այս ոլորտում համագործակցության զարգացումը, ծառայությունների պատվիրակումը ոչ պետական կազմակերպություններին՝ մրցակցային սկզբունքով, տարեցներին ծառայությունների տրամադրման այլընտրանքային մոդելների

ներդրումը, վճարովի ու համավճարի հիմունքներով տարեցներին տրամադրվող այլընտրանքային ծառայությունների իրականացման ներդրումային ծրագրերի մշակումը և իրագործումն է և այլն:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի շրջանակում իրականացվելիք միջոցառումների արդյունքում ակնկալվում է, որ կբարեփոխվի Հայաստանի Հանրապետությունում տարեցների սոցիալական պաշտպանության համակարգը՝ ընդլայնելով տարեցներին ու հաշմանդամներին տրամադրվող սոցիալական ծառայությունների շրջանակը, կներդրվեն նոր ծառայությունների մոդելներ, կորդեգրվեն ծառայությունների տրամադրման նոր մոտեցումներ՝ հիմնված տարեցների գնահատված կարիքների վրա, այդ թվում նաև՝ վճարովի ծառայություններ:

Կմշակվեն հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում ծերացման հետևանքների հաղթահարմանն ու տարեցների կյանքի որակի բարելավմանն ուղղված միջոցառումներ՝ ուղղված տարեց մարդկանց համար գոյության արժանապատիվ կենսապայմաններ ունենալու՝ նրանց սահմանադրական իրավունքի իրացմանը:

171. Սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող ծրագրերի և մատուցվող ծառայությունների մշտադիտարկման և գնահատման (ՄԳ) համակարգի ամբողջական ներդրման համար նախադրյալների ստեղծման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող բարեփոխումների համատեքստում, ինչպես նաև հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերի շուրջ 30 տոկոսն ուղղվում է սոցիալական պաշտպանության ոլորտին, որի շրջանակում ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության միջոցով իրականացվում է շուրջ 83 ծրագիր, խիստ կարևորվում է մշտադիտարկման և գնահատման ամբողջական համակարգի առկայությունը: Գերակա խնդիրը բխում է նաև ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 1060-Ա որոշման հավելվածի 1.4-րդ կետի «Սոցիալական քաղաքականություն» բաժնի 7-րդ ենթակետի դրույթից:

Սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող ծրագրերի (ծառայությունների) մշտադիտարկման և գնահատման համակարգի հիմնական նպատակներն են՝

- սոցիալական պաշտպանության ոլորտում վարվող քաղաքականության առաջնահերթությունները սահմանելու նպատակով առկա խնդիրների բացահայտումը,
- իրականացվող ծրագրերի արդյունավետության և հասցեականության բարձրացումը,
- շահառուների և այլ շահագրգիռ կողմերի ծրագրերից բավարարվածության աստիճանի գնահատումը,
- ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների նպատակային օգտագործումը և կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցումը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Դեռևս 2013 թվականից սկսվել է մշտադիտարկման և գնահատման միասնական համակարգի ներդրման գործընթացը, որի շրջանակում մշակվել է ՀՀ սոցիալական պաշտպանության ոլորտում

իրականացվող ծրագրերի (ծառայությունների) ՄԳ-ի համակարգի ներդրման հայեցակարգը, ինչպես նաև ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի համապատասխան հրամանով հաստատվել է ծրագրերի ՄԳ-ի կարգը և մեթոդաբանությունը: Նշված մեթոդաբանությամբ իրականացվել է շուրջ 20 ծրագրի (գբաղվածության, տարեցների և երեխաների հիմնահարցերի բնագավառներ) ՄԳ, որի արդյունքներով կազմված հաշվետվությունները ներկայացվել են բոլոր շահագրգիռ կողմերի քննարկմանը:

Մշտադիտարկման և գնահատման գործընթացում մեթոդաբանության կիրառման և միջազգային փորձագետների հետ համագործակցության արդյունքում ՄԳ-ի կարգը և մեթոդաբանությունը լրամշակվել են և համապատասխան իրավական ակտով սահմանվել են ՄԳ-ի իրականացման հետևյալ հիմնական փուլերը՝

- ծրագրերի (ծառայությունների) մասին տեղեկանքների, ՄԳ-ի անձնագրերի և ցուցանիշների (քանակական և որակական) մշակում,
- համակարգում առկա տեղեկատվական շտեմարաններից քանակական ցուցանիշների առցանց ստացում, որակական ցուցանիշների հավաքագրման նպատակով ուսումնասիրությունների և հետազոտությունների իրականացում,
- ՄԳ-ի ցուցանիշների վերաբերյալ ստացված տեղեկատվության վերլուծություն և ծրագրերի գնահատում
- ամփոփ հաշվետվության կազմում և գնահատման արդյունքներով ի հայտ եկած խնդիրների և թերությունների լուծմանն ուղղված առաջարկությունների ներկայացում,
- ծրագրերի ՄԳ-ի արդյունքների հրապարակում:

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է 2017 թվականի ավարտին ունենալ սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող՝ գնահատված 41 ծրագիր, մնացած 41 ծրագրերի համար կմշակվեն ՄԳ-ի իրականացման համար գործիքակազմը, ինչպես նաև ՄԳ-ի էլեկտրոնային համակարգի ներդրման տեխնիկական առաջադրանքը:

Սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող ծրագրերի և մատուցվող ծառայությունների մշտադիտարկման և գնահատման համակարգի ներդրումը հնարավորություն կընձեռի համապատասխան բնագավառներում ՄԳ-ի արդյունքներով ներկայացված առաջարկությունների հիման վրա լրամշակել ծրագրերի կիրարկումն ապահովող իրավական ակտերը, բարձրացնել այդ ծրագրերի արդյունավետությունն ու հասցեականությունը, ապահովել շահառուների գնահատված կարիքներին համապատասխան ծառայությունների մատուցումը, ինչպես նաև կանխել հնարավոր կոռուպցիոն ռիսկերը:

172. Սոցիալական պաշտպանության ոլորտի միասնական տեղեկատվական համակարգի («Էլեկտրոնային սոցիալական ծառայություններ» տեղեկատվական համակարգ) ներդրման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)
 ՀՀ կառավարությունը 2015 թվականի հոկտեմբերի 22-ի նիստի N 47 արձանագրության 1-ին կետով հավանության է արժանացրել սոցիալական պաշտպանության ոլորտի միասնական տեղեկատվական համակարգի (այսուհետ՝ «Էլեկտրոնային սոցիալական ծառայություններ»

տեղեկատվական համակարգ) ներդրումն ապահովող միջոցառումների ժամանակացույցը:
 Համաձայն հաստատված ժամանակացույցի՝ նախատեսվում է նախ նկարագրել «Էլեկտրոնային սոցիալական ծառայություններ» տեղեկատվական համակարգի կառուցվածքային-գործառնության մոդելը, ապա մշակել համապատասխան տեխնիկական առաջադրանք և սկսել համակարգի ներդրման աշխատանքները:

Միաժամանակ, ԱՄՆ ՄՁԳ-ի կողմից հատկացվել է դրամաշնորհ՝ «Այ Բի Էմ» ընկերության հետ համապատասխան համագործակցության նպատակով:

Իսկ համաձայն «Այ Բի Էմ» ընկերության հետ ձեռք բերված պայմանավորվածությունների՝ նախատեսվում է, որ «Այ Բի Էմ» ընկերությունը կուսումնասիրի ՀՀ սոցիալական պաշտպանության համակարգի տեղեկատվական համակարգերը և առաջարկություններ կներկայացնի դրանք «Այ Բի Էմ» ընկերության տեխնոլոգիաների հիման վրա կատարելագործելու վերաբերյալ:

Հաշվի առնելով վերը նշվածը՝ իրականացվող աշխատանքների արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով նախատեսվում է համադրել վերը նշված գործընթացները:

Մասնավորապես, նախատեսվում է ԱՄՆ ՄՁԳ-ի հատկացրած դրամաշնորհի շրջանակներում համապատասխան պայմանագիր կնքել «Այ-Բի-Էմ» ընկերության հետ, որի հիման վրա էլ իրականացնել համապատասխան ուսումնասիրություն (վերլուծություն):

Այնուհետ, հիմք ընդունելով ուսումնասիրության արդյունքները, կտրվի «Էլեկտրոնային սոցիալական ծառայություններ» տեղեկատվական համակարգի կառուցվածքային-գործառնության մոդելի նկարագրություն՝ ներառյալ տեղեկատվական համակարգի միջոցով ծառայությունների մատուցման բիզնես-գործընթացների նկարագրությունը, որից հետո կմշակվի համապատասխան տեխնիկական առաջադրանք:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Արդյունքում ակնկալվում է՝ առանց ՀՀ պետական բյուջեից որևէ գումար ծախսելու, ԱՄՆ ՄՁԳ-ի կողմից տրամադրված դրամաշնորհի միջոցների հաշվին «Այ Բի Էմ» ընկերության հետ ծավալված համագործակցության արդյունքում մշակել «Էլեկտրոնային սոցիալական ծառայություններ» տեղեկատվական համակարգի տեխնիկական փաստաթղթերի փաթեթը:

Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարություն

173. Դատական գործընթացներում էլեկտրոնային եղանակով ծառայությունների մատուցման համակարգի զարգացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Դատական պաշտպանության իրավունքի արդյունավետ իրացման, դատարանի մատչելիությունը ժամանակակից տեխնոլոգիաներով ապահովելու նպատակով առաջարկվում է զարգացնել դատական գործընթացներում էլեկտրոնային եղանակով ծառայությունների մատուցման համակարգը: Մասնավորապես, 2017 թվականի ընթացքում կներդրվի էլեկտրոնային ծրագիր՝ էլեկտրոնային եղանակով դատարան դիմելու և էլեկտրոնային դատական գործ ստեղծելու համար, կապահովվի էլեկտրոնային ծրագրով առցանց եղանակով գործի նյութերին ծանոթանալը, պատճեններ ստանալը, ապացույցներ ներկայացնելը, դատավարական միջնորդություններ և

դատավարական այլ գործողություններ կատարելը: Բացի դրանից, կապահովվի էլեկտրոնային ծրագրով առցանց եղանակով դատական նիստերին հետևելը և հեռահար դատավարություն իրականացնելը: Սրան զուգահեռ կուսումնասիրվի ոլորտը կարգավորող համապատասխան օրենսդրությունը և անհրաժեշտության դեպքում կմշակվեն համապատասխան իրավական ակտերի նախագծեր, որոնք ուղղված կլինեն դատական գործընթացներում էլեկտրոնային եղանակով ծառայությունների մատուցման համակարգի իրավական հիմքերի նախատեսմանը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Դատարան դիմելն առավել դյուրին կդառնա և արագ, այլևս անհրաժեշտություն չի լինի ժամանակ ծախսել փոստային ծառայությունների վրա կամ թուղթ վատնել: Դատական գործի նյութերին ծանոթանալը ևս կդյուրացվի, իսկ անձն այլևս հարկադրված չի լինի երկար ժամանակ վատնել նյութերին ծանոթանալու համար միջնորդությունը թղթային եղանակով ներկայացնելու, ապա գործի նյութերին ծանոթանալու նպատակով դատարան այցելելու համար: Հեռահար դատավարության միջոցով հնարավոր կլինի դատական նիստին ապահովել գործին մասնակցող անձանց և անհարկի չհետաձգել գործի քննությունը:

174. Դատական ակտերի հարկադիր կատարման գործընթացի բարելավման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի «Մարդու իրավունքներ, արդարադատություն և կոռուպցիայի դեմ պայքար» բաժնի «Մարդու իրավունքներ և արդարադատություն» ենթաբաժնի 2-րդ կետի «գ» ենթակետով նախատեսված է վեցամսյա ժամկետում բարելավել դատական ակտերի հարկադիր կատարման գործընթացը, մասնավորապես, առավել հստակեցնելով դատական ակտերի հարկադիր կատարման ժամկետները, նվազեցնելով հարկադիր կատարողի հայեցողական լիազորությունները: Այս կապակցությամբ նախատեսվում է դատական ակտերի հարկադիր կատարման համակարգում կատարել համապատասխան ուսումնասիրություն և վերհանել հարկադիր կատարման գործընթացում, մասնավորապես, հարկադիր և հարկադիր էլեկտրոնային աճուրդների կազմակերպմանն ու անցկացմանն առնչվող հարցերում (աճուրդի ենթակա գույքի հերթականության որոշում, գույքի գնահատում, աճուրդի իրականացման ժամկետների որոշում) առկա հնարավոր կոռուպցիոն ռիսկերը, իրավական բացերը և առկա այնպիսի իրավական կարգավորումները, որոնք իրենց բովանդակային անհստակության, անորոշության, թերի կամ ոչ լիարժեք լինելու պատճառով հարկադիր կատարողներին հնարավորություն են տալիս կիրառել հայեցողական բնույթի լիազորություններ՝ գործընթացը դարձնելով անկանխատեսելի:

2. Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Համապատասխան բարեփոխումների իրականացման արդյունքում նախատեսվում է առավել հստակեցնել դատական ակտերի հարկադիր իրավական կարգավիճակը՝ հնարավորինս նվազեցնելով, իսկ հնարավորության դեպքում՝ իսպառ բացառելով հարկադիր կատարողի հայեցողական լիազորությունների շրջանակները: Բացի դրանից՝ բացահայտված իրավական

խնդիրների հաղթահարմանն ուղղված նոր իրավական լուծումներով դատական ակտերի հարկադիր կատարման գործընթացը կդառնա առավել կանխատեսելի՝ նպաստելով անձանց իրավունքների և օրինական շահերի արդյունավետ դատական պաշտպանության ապահովմանը:

175. Քրեակատարողական հիմնարկներում կալանավորված անձանց և դատապարտյալների պահման պայմանների բարելավման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Քրեակատարողական հիմնարկներում կալանավորված անձանց և դատապարտյալների պահման պայմանների բարելավումը և քրեակատարողական հիմնարկների ենթակառուցվածքների շարունակական զարգացումն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ է ավարտին հասցնել էներգախնայողության ծրագրի իրականացումը: Ծրագիրը հնարավորություն կտա կրճատել քրեակատարողական հիմնարկների կողմից սպառվող էներգիայի քանակը: Բացի դրանից՝ ծրագրի շրջանակներում քրեակատարողական հիմնարկների պատուհանները և դռները կփոխարինվեն, կենցաղային տաք ջուրը կապահովվի արևային ջրատաքացուցիչների միջոցով, պատերը և ծածկը կջերմամեկուսացվեն, գազատարները և կաթսայատները կկառուցվեն և կվերազինվեն, ներքին և արտաքին ջերմային ցանցերը կկառուցվեն, արտաքին լուսատուները կփոխարինվեն էներգաարդյունավետ լուսատուներով:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Քրեակատարողական հիմնարկներում, էներգախնայողության ծրագրի իրականացման արդյունքում ոչ միայն կնվազեն քրեակատարողական համակարգի էներգետիկ ծախսերը, այլև կապահովվեն դատապարտյալներին պահելու առավել բարենպաստ պայմաններ: Քրեակատարողական հիմնարկներում դեռևս առկա են խնդիրներ՝ կապված անվտանգության և պահպանության ապահովման ինժեներատեխնիկական սարքավորումների հետ, ուստի անհրաժեշտ է ՀՀ քրեակատարողական հիմնարկներում ձեռնարկել համապատասխան քայլեր՝ անվտանգության համակարգի կատարելագործմանն ուղղված նոր տեխնոլոգիաների ձեռքբերման և գործարկման համար:

176. Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական հիմնարկներում բժշկական ծառայությունների արդիականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Կալանավորված անձանց և դատապարտյալների բժշկական ծառայությունների տրամադրման ընդհանուր կազմակերպումն ու վերահսկողությունն իրականացնում է ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական վարչությունը, իսկ քրեակատարողական հիմնարկներում բժշկական ծառայությունների տրամադրումն իրականացնում են հիմնարկների կառուցվածքային ստորաբաժանում հանդիսացող բժշկական սպասարկման կամ բժշկական մասնագիտացված բաժինները կամ բաժանմունքները կամ խմբերը: Քրեակատարողական համակարգում բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայություններ են մատուցվում 12 քրեակատարողական հիմնարկում, այդ թվում՝ ՀՀ արդարադատության նախարարության «Դատապարտյալների հիվանդանոց» քրեակատարողական հիմնարկում: Քրեակատարողական հիմնարկներում

առողջության առաջնային պահպանման գործող բաժանմունքները կամ միավորները, կախված քրեակատարողական հիմնարկների չափից և հիմնարկում պահվող անձանց թվից, հիմնականում ունեն մեկ բժիշկ (որպես կանոն ընդհանուր պրակտիկայի բժիշկ), բուժքույրեր, բաժանմունքների պետեր: Որոշ քրեակատարողական հիմնարկներում գործում են նաև ստացիոնար (հիվանդանոցային) բաժանմունքներ: Երկրորդային (հիվանդանոցային) մակարդակի բժշկական օգնության տրամադրումը հիմնականում իրականացվում է ՀՀ արդարադատության նախարարության «Դատապարտյալների հիվանդանոց» քրեակատարողական հիմնարկում: Քրեակատարողական համակարգում առողջապահական ծառայությունների որակը միջազգային չափանիշների, օտարերկրյա քրեակատարողական համակարգերի առողջապահական ծառայությունների և ՀՀ հանրային առողջապահական ծառայությունների համեմատությամբ զգալիորեն ցածր է: Դրա պատճառներից են նյութատեխնիկական և կադրային հագեցվածության անբավարար մակարդակը, առողջապահական ծառայությունների իրականացմանը ներկայացվող պահանջների բացակայությունը, բժշկական անձնակազմի կարգավիճակին, որակավորմանը և սոցիալական երաշխիքներին առնչվող խնդիրները, քրեակատարողական առողջապահության անարդյունավետ ինստիտուցիոնալ համակարգը, այդ թվում՝ առողջապահական սպասարկման ծառայությունների մասնագիտական անկախության բացակայությունը, հիվանդի իրավունքների իրացման արդյունավետ մեխանիզմների բացակայությունը, խոցելի խմբերին առնչվող առանձնահատուկ կարգավորումների բացակայությունը:

Ելնելով վերոգրյալից՝ անհրաժեշտ է բարեփոխել քրեակատարողական առողջապահական համակարգը, նախ և առաջ նախատեսելով համապատասխան օրենսդրական փոփոխություններ՝ ուղղված ինստիտուցիոնալ բարեփոխումներին, մասնավորապես, քրեակատարողական բուժօգնության ծառայության մասնագիտական անկախության ապահովմանը: Ինստիտուցիոնալ համակարգի բարեփոխումները պետք է ներառեն նաև համապատասխան միջոցառումներ ուղղված քրեակատարողական առողջապահական համակարգի և հանրային առողջապահական համակարգի շարունակական համագործակցության ապահովմանը, այդ թվում՝ պետք է միջոցներ ձեռնարկվեն ազատությունից զրկված անձանց կառավարության կողմից ֆինանսավորվող առողջապահական ազգային ծրագրերում ներառելու և քրեակատարողական համակարգի բուժաշխատողներին պարբերական վերապատրաստման դասընթացներում ներառելու համար: Բարեփոխումները պետք է ներառեն նաև քրեակատարողական հիմնարկների բուժմասերի նյութատեխնիկական պայմանների բարեփոխումը և առողջության առաջնային պահպանման համար անհրաժեշտ բժշկական սարքավորումների ապահովումը (մասնավորապես, հետևյալ սարքավորումներով՝ տոմոնետր, ֆոնենդոսկոպ, ԷՍԳ, օտոտոսկոպ, օֆտալմոսկոպ, գլյուկոմետր, մանրէազերտիչ լամպ, ՔԿԱ-ի գործիքների հավաքածու, վիրաբուժական գործիքների հավաքածու, ատամնաբուժական հավաքածու, մանրէազերտիչ, ավտոկլավ):

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Համապատասխան բարեփոխումները կնպաստեն Հայաստանի Հանրապետությունում քրեակատարողական հիմնարկներում բժշկական ծառայությունների վերաբերյալ իրավական կարգավորումների կատարելագործմանը, ազատությունից զրկված անձանց որակյալ բժշկական ծառայությունների տրամադրման ապահովմանը, արդյունքում նաև՝ քրեակատարողական հիմնարկներում գտնվող անձանց Սահմանադրությամբ և օրենքներով ամրագրված առողջության

պահպանման և բժշկական օգնության իրավունքների երաշխավորմանը:

177. ՀՀ-ում պրոբացիայի պետական ծառայության գործառույթների ամբողջական իրականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

2016 թվականի մայիսի 17-ին ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է «Պրոբացիայի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը, որի հիման վրա ՀՀ արդարադատության նախարարության կազմում ստեղծվել է պրոբացիայի պետական ծառայությունը: Պրոբացիայի ծառայության ներդրմանը հաջորդող փուլը ծառայությանը վերապահված գործառույթների լիարժեք իրականացման ապահովումն է, որը խթան կհանդիսանա քրեական արդարադատության և քրեական պատիժների համակարգի արդյունավետության բարձրացման համար: Պրոբացիայի ծառայության գործունեությունն արդյունավետորեն կազմակերպելու գրավականներից է համապատասխան տեխնիկական հագեցվածությունը և գիտելիքներով ու կարողություններով օժտված ծառայողների առկայությունը: Վերջինս հնարավոր է ապահովել պարբերաբար վերապատրաստումների միջոցով: Վերապատրաստումները պետք է ուղղված լինեն մասնագիտական գործառույթներից բխող և անհրաժեշտ վարքագծային, միջանձնային հաղորդակցության և վերլուծական կարողությունների զարգացմանը:

Պրոբացիայի կարևոր տարրերից է էլեկտրոնային հսկողությունը: «Պրոբացիայի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ ենթակետով սահմանվում է էլեկտրոնային հսկողության հասկացությունը: Մասնավորապես, «էլեկտրոնային հսկողություն՝ ռադիոալիքային, կենսաչափական, արբանյակային կամ այլ միջոցներով հսկողություն անձի գտնվելու վայրի, տեղաշարժի և վարքագծի նկատմամբ»: 2014 թվականի փետրվարի 19-ին Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի կողմից հաստատվել է (թիվ 1192 հանդիպում) CM/Rec(2014)4 հանձնարարականն անդամ-երկրներին էլեկտրոնային մոնիթորինգի վերաբերյալ: Սույն հանձնարարականի համաձայն էլեկտրոնային մոնիթորինգը կարող է կիրառվել մինչդատական, դատական և պատժի կատարման փուլերում: Հանձնարարականը ներառում է նաև էթիկայի կանոններ էլեկտրոնային մոնիթորինգի վերաբերյալ: Հիմք ընդունելով սույն հանձնարարականը՝ անհրաժեշտ է ներդնել էլեկտրոնային մոնիթորինգի համակարգը, որը մեծապես կնպաստի ՀՀ պետական բյուջեից խնայումներ կատարելուն:

Պրոբացիայի ծառայության գործառույթներից է շահառուին զբաղվածությամբ ապահովելուն նպաստելը, որը հնարավոր է ապահովել վերապատրաստման դասընթացների անցկացման միջոցով: Պրոբացիոն ծառայության ներսում մասնագիտական վերապատրաստման սենյակների (կանանց համար՝ վարսահարդարման և մատնահարդարման, տղամարդկանց համար՝ էլեկտրիկի, սալիկապատողի և ներկարարի) ստեղծումը հնարավորություն կընձեռի շահառուին անցնել վերապատրաստում, ստանալ պահանջարկ ունեցող մասնագիտություն: Մասնագիտության ընտրությունը հնարավոր կլինի ավելի հստակեցնել 2017 թվականի ընթացքում շահառուների կարիքների գնահատումից հետո:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Պրոբացիայի ծառայության գործառույթների ամբողջական իրականացման արդյունքում հնարավոր կլինի ապահովել տեխնիկական համապատասխան հագեցվածություն, իսկ

պարբերաբար իրականացվող վերապատրաստումների միջոցով հնարավոր կլինի ապահովել մասնագիտական բարձր կարողություններով օժտված ծառայողների առկայությունը: Միաժամանակ, էլեկտրոնային մոնիթորինգի համակարգի ներդրման շնորհիվ հնարավոր կլինի էականորեն խնայել ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերը: Նախատեսվող մասնագիտական վերապատրաստումների շնորհիվ հնարավոր կլինի արդյունավետորեն իրականացնել պրոբացիայի շահառուին հասարակությունում վերահսկողություն գործընթացը:

178. Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման բնագավառում մատուցվող ծառայությունների բարելավման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ներկայումս հասարակական միավորումների, հիմնադրամների և վերակազմակերպումների (բացառությամբ վերակազմավորման եղանակով վերակազմակերպման) պետական գրանցման հետ կապված դիմումներն ընդունվում են միայն Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության աշխատակազմի իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության սպասարկման բաժնի՝ Երևան քաղաքի գրասենյակի կողմից: Ընդ որում, դիմումները ներկայացվում են միայն թղթային եղանակով: Դա պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ e-register.am էլեկտրոնային համակարգը հնարավորություն չի ընձեռում այդ գործառույթն իրականացնել նաև սպասարկման բաժնի՝ Երևանից դուրս տեղակայված գրասենյակների միջոցով:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Համապատասխան բարեփոխումների արդյունքում նախատեսվում է փոփոխություններ կատարել e-register.am էլեկտրոնային համակարգում, որը հնարավորություն կտա հասարակական միավորումների, հիմնադրամների և վերակազմակերպումների (բացառությամբ վերակազմավորման եղանակով վերակազմակերպման) պետական գրանցման հետ կապված դիմումներ ընդունել նաև սպասարկման բաժնի՝ Երևանից դուրս տեղակայված գրասենյակների միջոցով՝ էլեկտրոնային եղանակով, ինչպես նաև քաղաքացիներին մատուցվող ծառայությունների որակը բարձրացնելու և համապատասխան փաստաթղթերի կազմման գործում աջակցելու համար նմուշային փաստաթղթերը կիրառարակվեն կայքում:

Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարություն

179. Ռազմավարական զսպման համակարգի զարգացման գերակա խնդրի վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Գերակա խնդրի նպատակը Հայաստանի Հանրապետության նկատմամբ ցանկացած բնույթի զինված ոտնձգության կանխման հնարավորություններն ավելացնելն է, իսկ ռազմական գործողությունների ծավալման դեպքում ապահովել դրանց հնարավորինս վաղ փուլում դադարեցմանը՝ Հայաստանի Հանրապետության համար շահավետ պայմաններով: Գերակա խնդրի իրականացման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հակառակորդի կողմից հրադարարի խախտումների ավելացման և հակամարտությունը խաղաղ ճանապարհով լուծելու քաղաքական կամքի բացակայության, ինչպես նաև

պաշտպանության համակարգը ՀՀ Սահմանադրության 2016 թվականի փոփոխություններին համահունչ կատարելագործելու հանգամանքով: Գերակա խնդրի լուծմանն ուղղվող քայլեր են հանդիսանալու ՀՀ զինված ուժերի հարվածային և կրակային խոցման հնարավորությունների ավելացումը, հետախուզական հնարավորությունների ավելացմամբ վաղ հայտնաբերման համակարգի ընդլայնումը, պետական և ռազմական կառավարման համակարգի կատարելագործումը, միջազգային դաշնակցային, գործընկերային և իրավապայմանագրային հարաբերությունների զարգացումը, պաշտպանության ոլորտի օրենսդրական ակտերի վերանայումը:

ՀՀ զինված ուժերի հարվածային և կրակային խոցման հնարավորությունների ավելացման ու հետախուզական հնարավորությունների ավելացմամբ վաղ հայտնաբերման համակարգի ընդլայնման շրջանակներում նախատեսվում է ձեռք բերել համապատասխան սպառազինություն և սարքավորումներ, անհրաժեշտ մատակարարումների պայմանագրերի կնքման և կատարման ժամկետ է նախատեսվում տարվա 2-րդ կիսամյակը, պետական և ռազմական կառավարման համակարգի կատարելագործման շրջանակներում նախատեսվում է պաշտպանության ուղղությամբ պետական համակարգի խնդիրների և գործառույթների հստակեցումն ապահովել սեպտեմբերի 1-ին տասնօրյակում ՀՀ կառավարություն ներկայացման ենթակա «Պաշտպանության մասին» ՀՀ նոր օրենքի նախագծով, իսկ ռազմական կառավարման համակարգի կատարելագործումը՝ պաշտպանական կառույցի օպտիմալացման և «Հրամանատարի առաջադրանքով» սկզբունքի ներդրման գործընթացի միջոցով, որն ավարտին կհասցվի տարվա վերջում, ինչպես նաև միջազգային դաշնակցային, գործընկերային և իրավապայմանագրային հարաբերությունների զարգացումը ներառելու է տարվա ընթացքում բազմակողմանի աշխատանքը միջազգային կառույցների և շահագրգիռ պետությունների հետ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի իրականացման արդյունքում ակնկալվում է բարձրացնել Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանունակության մակարդակը, ՀՀ ռազմական անվտանգության համակարգը համապատասխանեցնել ռազմական սպառնալիքների գնահատված (կանխատեսված) զարգացումներին և ՀՀ Սահմանադրության փոփոխություններին, ընդլայնել Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության ապահովման միջազգային ռազմաքաղաքական և ռազմական երաշխիքները, ստեղծել անհրաժեշտ պայմաններ՝ հակամարտությունը բացառապես խաղաղ ճանապարհով լուծելու եղանակը հակառակորդին պարտադրելու համար:

Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ իրավիճակների նախարարություն

180

Կամավորական հրշեջ-փրկարարական հենակետերի հիմնման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայաստանի Հանրապետության մարզերի գյուղական բնակավայրերում ծագած արտակարգ

իրավիճակների դեպքերին՝ բարդ ռեյիեֆի և տարածքներն սպասարկող հրշեջ-փրկարարական ջոկատներից մեծ հեռավորության վրա գտնվելու պատճառով, արձագանքումն իրականացվում է զգալի ուշացումներով: Որոշ դեպքերում արձագանքումն ընդհանրապես ապարդյուն է լինում, արդյունքում վտանգվում է բնակչության կյանքն ու առողջությունը՝ ստեղծելով անպաշտպանվածության զգացում: Դեռևս խորհրդային տարիներին մի քանի հարյուր հեռավոր գյուղական բնակավայրերի պաշտպանության նպատակով ստեղծվել և բավական արդյունավետ գործում էին մի քանի տասնյակ հրշեջ կամավորական խմբեր, որոնք դադարեցին գործել:

Ինչպես ցույց է տալիս հրդեհների և այլ արտակարգ իրավիճակների դեպքերի բազմամյա վերլուծությունը, բնակավայրերը պահպանող հրշեջ-փրկարարական ջոկատներից 10-15 կմ-ից հեռու գտնվող գյուղական բնակավայրերում հրդեհներն ուղեկցվում են զգալի նյութական վնասներով: Արտասահմանյան զարգացած երկրներում կամավորականների հրշեջ հենակետերի թիվը մի քանի տասնյակ անգամ գերազանցում է պետական բյուջեի միջոցներով ծառայություն իրականացնող ստորաբաժանումների և հրշեջ-փրկարարների թիվը:

Գերակա խնդրի նպատակը ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Շորժայի և ՀՀ Սյունիքի մարզի Գորհայքի գյուղական համայնքներում կամավորական հրշեջ-փրկարարական միավորներ ունենալն է, որոնք կհամայրվեն անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցներով, կամավոր հրշեջ-փրկարարները կուսուցանվեն և կունենան անհրաժեշտ հմտություններ, պատրաստ կլինեն արձագանքելու արտակարգ դեպքերին:

Հենակետերի հիմնման համար անհրաժեշտ տարածքները կտրամադրվեն համայնքների կողմից, իսկ անհրաժեշտ տեխնիկական, սարքավորումները և հանդերձանքը կտրամադրվի ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության կողմից:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

2017 թվականին ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Շորժայի և ՀՀ Սյունիքի մարզի Գորհայքի գյուղական համայնքներում կհիմնվեն կամավորական հրշեջ-փրկարարական երկու հենակետեր: Նշված գյուղական բնակավայրերի պահպանության համար կամավորական հրշեջ հենակետերի ստեղծումը հնարավորություն կտա էականորեն կրճատել հրդեհների և այլ արտակարգ իրավիճակների դեպքերի արձագանքման ժամանակը, նվազեցնել բնակչությանը պատճառվող նյութական վնասների չափը, բարելավել բնակչության պաշտպանվածության վիճակը: Համապատասխան պատրաստություն անցնելու, տեխնիկայով, գործիքներով և հանդերձանքով ապահովելու դեպքում, հրշեջ փրկարարական միավորներին հնարավոր կլինի ընդգրկել հրդեհաշիջման, տրանսպորտային վթարների, որոնողափրկարարական և արտակարգ իրավիճակների հետևանքների վերացման հետ կապված այլ աշխատանքներում:

181. Աղետների բժշկության կրեդիտավորման ուսումնական կենտրոնի հիմնում՝ առողջապահության բնագավառի ավագ և միջին խմբի բուժաշխատողների շարունակական մասնագիտական զարգացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայաստանի Հանրապետության բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող

կազմակերպություններում աշխատող բարձրակարգ մասնագետները մասնագիտացված են բժշկական ոլորտի նեղ մասնագիտություններով և իրենց աշխատանքային գործունեությունն իրականացնում են հիվանդանոցային կամ ամբուլատոր պոլիկլինիկական ծառայություններում ստանդարտ չափորոշիչներով և չունեն համապատասխան փորձ և հմտություններ աղետի գոտում, արտակարգ իրավիճակների դեպքում դաշտային հոսպիտալներում և բուժկետներում բժշկական օգնություն և սպասարկում կազմակերպելու գործում: Ուստի անհրաժեշտություն է առաջացել հիմնելու առողջապահության բնագավառում ավագ և միջին խմբի բուժաշխատողների շարունակական մասնագիտական զարգացման աղետների բժշկության կրեդիտավորման ուսումնական կենտրոն:

Կենտրոնի գործունեության համար անհրաժեշտ տեխնիկական և այլ միջոցները տրամադրվել են Շվեյցարիայի զարգացման և համագործակցության գործակալության «Արձագանք. բուժմիավորումներ» ծրագրի և ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության, ՀՀ առողջապահության նախարարության և Շվեյցարիայի զարգացման և համագործակցության գործակալության միջև կնքված «Բժշկական ստորաբաժանումներ» համաձայնագրի շրջանակներում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Հայաստանի Հանրապետությունում ձևավորել արտակարգ իրավիճակներում բժշկական օգնություն և սպասարկում կազմակերպելու համար անհրաժեշտ հմտություններով օժտված ավագ և միջին խմբի բուժաշխատողների անձնակազմ, ովքեր աղետի գոտում փրկարար ուժերի հետ համատեղ արհեստավարժորեն կկատարեն իրենց առջև դրված խնդիրները:

182. Աղետների վաղ ազդարարման համակարգի զարգացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Նախատեսվում է վաղ ազդարարման համակարգերի տեղադրում և շահագործում Երևանի փոքր կենտրոնում (ամբողջությամբ), ՀՀ Լոռու մարզի Ստեփանավանի, ՀՀ Տավուշի մարզի Դիլիջանի, ՀՀ Սյունիքի մարզի Կապանի քաղաքային համայնքներում և ՀՀ Տավուշի մարզի Հաղարծնի, Թեղուտի, Գոշի, Աղավնավանքի, Խաչարձանի, Հովքի գյուղական համայնքներում: Վերոնշյալ համայնքների ընտրությունը պայմանավորված է մի շարք գործոններով, մասնավորապես, Երևանի դեպքում փոքր կենտրոնը խիտ բնակեցված է և հիմնականում այդտեղ են կենտրոնացված պետական կառավարչական հիմնարկները և բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները: Ստեփանավանի քաղաքային համայնքը դիտարկվում է որպես ՀՀ Լոռու մարզի ճգնաժամային կառավարման կենտրոնի պահուստային տարբերակ և արտակարգ իրավիճակներում, մասնավորապես Պուշկինի լեռնանցքի թունելի փլուզման դեպքում, ազդարարումը կիրականացվի Ստեփանավանից: Դիլիջանը համարվում է հանրապետության երկրորդ ֆինանսական կենտրոնը, և Դիլիջանում են գտնվում միջազգային ուսումնական կենտրոններ: Կապանում զարգացած է լեռնահումքային արդյունաբերությունը և առկա են պոչամբարներ: Հաղարծնի, Թեղուտի, Գոշի, Աղավնավանքի, Խաչարձանի, Հովքի գյուղական համայնքները հանդիսանում են համայնքների խոշորացման պիլոտային ծրագրով միավորված

	<p>համայնքներ:</p> <p>Աղետների վաղ ազդարարման համակարգի զարգացման համար անհրաժեշտ ֆինանսական ապահովումն իրականացվելու է ՄԱԶԾ-ի և ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության հետ համատեղ իրականացվող «Աղետների ռիսկի նվազեցման ազգային կարողությունների հզորացում» ծրագրի շրջանակներում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Աղետների վաղ ազդարարման համակարգի զարգացումը թույլ կտա ապահովել ազդարարման համակարգերի մշտական պատրաստականությունը, կբարձրացնի բնակչության պաշտպանվածության մակարդակը և ազդարարման կազմակերպման արդյունավետությունը:</p>
<p>183</p>	<p align="center">Համայնքներում աղետների ռիսկի բացահայտման և գնահատման համակարգի փուլային ներդրման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Աղետների ռիսկի բացահայտման և գնահատման համակարգի ներդրման նպատակն աղետակայուն համայնքների ստեղծումն է՝ նվազեցնելով աղետների և կլիմայի փոփոխության ռիսկերը՝ աղետներին դիմակայելու համայնքի կարողությունների զարգացման միջոցով: Համակարգի ներդրումը հնարավորություն կտա բացահայտել և գնահատել համայնքներում աղետների առկա ռիսկերն ու վտանգները, համայնքի խոցելիությունը և կարողությունները, մշակել ու իրականացնել աղետների ռիսկի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումներ՝ դրանք ներառելով համայնքների զարգացման ծրագրերում:</p> <p>Աղետների ռիսկի բացահայտման և գնահատման համակարգի ներդրման գործընթացն իրականացվելու է ՄԱԿ-ի Զարգացման ծրագրի Աղետների ռիսկի նվազեցման ծրագրերի և «Աղետների ռիսկի նվազեցման ազգային պլատֆորմ» հիմնադրամի աջակցությամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Աղետների ռիսկի բացահայտման և գնահատման համակարգի ներդրմամբ ակնկալվում է աջակցել համայնքներին սեփական ուժերով ձեռնարկելու և իրականացնելու աղետների ռիսկի, համայնքի խոցելիության կարողությունների բացահայտում և գնահատում, որոշելու, պլանավորելու և իրականացնելու աղետների ռիսկի նվազեցմանն ուղղված առաջնահերթ միջոցառումները:</p>
<p>184</p>	<p align="center">Սողանքային աղետի կառավարման միասնական համակարգի փորձնական ներդրման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Սողանքային աղետի կառավարման միասնական համակարգի ներդրման անհրաժեշտությունը բխում է բնակչության և տարածքների պաշտպանության ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության գործառույթներից, ինչպես նաև ՀՀ սողանքային աղետի կառավարման</p>

մշակաբույսերի և բազմամյա տնկարկների տարածքներ, ինչը խիստ բացասաբար է անդրադառնում գյուղատնտեսությամբ զբաղվող տնտեսավարողների հետագա արտադրական գործունեության ու սոցիալական վիճակի վրա: Միայն 2016 թվականի ընթացքում կարկտահարություններից գյուղատնտեսությանը հասցվել է մոտ 34 մլրդ դրամի վնաս:

Կարկտահարություններից առաջացած վնասների կանխարգելման նպատակով՝ հրատապ անհրաժեշտություն է առաջացել հակակարկտային պաշտպանության նոր եղանակի՝ հրթիռային պաշտպանության ներդրումը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Հրթիռային պաշտպանության եղանակի ներդրումը կնպաստի գյուղատնտեսական արտադրանքի կորուստների նվազեցմանը և գյուղատնտեսությունում տնտեսավարողների գործունեության համար բարենպաստ պայմանների ստեղծմանը, եկամուտների ավելացմանը և աղքատության հաղթահարմանը, հնարավորություններ կստեղծի գյուղատնտեսության առկա ռեսուրսային ներուժի օգտագործման և շուկայի պահանջներին համապատասխան արտադրության ծավալների ապահովման համար, կխթանի հանրապետության գյուղատնտեսության հետագա զարգացմանը, արդյունավետության ու մրցունակության բարձրացմանը և արդյունքում՝ կնպաստի երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը և պարենային անվտանգության հիմնախնդրի լուծմանը

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանություն

187. Համայնքային ոստիկանության գործունեության ընդլայնման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Համայնքային ոստիկանության գործունեության ընդլայնումը, որպես 2017 թվականին ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության կողմից իրականացվելիք գերակա խնդիր ներառելը, պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2015 թվականի հուլիսի 30-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության գործունեության ոլորտում 2015-2017 թվականների բարեփոխումների ծրագիրը և ժամանակացույցը հաստատելու մասին» N 871-Ն որոշման N 2 հավելվածով նախատեսված լինելու հանգամանքով և միջոցառման շարունակական իրականացումն ապահովելու կարևորությամբ: Բացի դրանից՝ համայնքային ոստիկանության գործունեության ընդլայնումը նախատեսված է նաև ՀՀ կառավարության 2016 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 1060-Ա որոշմամբ հաստատված՝ ՀՀ կառավարության ծրագրով (1.3-րդ բաժնի «Անվտանգություն և հասարակական կարգ» գլխի 9-րդ կետ):

Որպես 2017 թվականի գերակա խնդիր ներառելով համայնքային ոստիկանության գործունեության ընդլայնումը՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանությունը նպատակ ունի կատարելագործելու համայնքային ոստիկանության գործունեությունը խթանող սոցիալ-իրավական անհրաժեշտ պայմաններն ու նյութատեխնիկական բազան: Մասնավորապես, 2017

թվականի ընթացքում նախատեսվում է ստեղծել համայնքային ոստիկանության ևս 2 նոր հենակետ՝ Երևան քաղաքի Նոր Նորքի և Մալաթիա-Սեբաստիայի վարչական շրջաններում, ապահովել դրանք անհրաժեշտ գույքով և տեխնիկական միջոցներով և իրականացնել վերապատրաստումներ՝ համայնքային ոստիկանության ծառայողների համար:

Նշված 2 հենակետի կառուցման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցները կկազմեն 34 մլն դրամ՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության արտաբյուջետային միջոցների հաշվին: Լրացուցիչ ֆինանսավորում ՀՀ պետական բյուջեից չի ակնկալվում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի համակողմանի իրագործման արդյունքում ակնկալվում է համայնքային ոստիկանության նոր հենակետերի ստեղծում՝ տեխնիկական միջոցների ու գույքի ապահովմամբ և համայնքային ոստիկանության ծառայողների վերապատրաստում:

188 ՀՀ մարզերում ճանապարհային ոստիկանության կողմից տրանսպորտային միջոցների հաշվառման, ինչպես նաև վարորդական վկայականների հատկացման ոլորտում բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ մարզերում ճանապարհային ոստիկանության կողմից քաղաքացիներին առավել որակյալ, հնարավորինս կարճ ժամկետում և պարզեցված ընթացակարգով ծառայություններ մատուցելու նպատակով անհրաժեշտ է բարելավել ՀՀ մարզերում տեղակայված վարորդական վկայական հատկացնող և տրանսպորտային միջոցների հաշվառում իրականացնող ստորաբաժանումների շենքային պայմանները, ինչպես նաև վարորդական վկայական ստանալու համար գործնական քննություն հանձնելու համար կառուցել առանձին հարմարեցված ավտոդրոմ:

ՀՀ Տավուշի մարզում ճանապարհային ոստիկանության հաշվառման-քննական ստորաբաժանման համար անհրաժեշտ շենքային պայմանների և ավտոդրոմի բացակայության պատճառով վարորդական վկայական հատկացնելու և տրանսպորտային միջոցները հաշվառելու գործընթացները քաղաքացիների համար ուղեկցվում են բազմաթիվ անհարմարություններով, ինչն ուղղակիորեն բացասաբար է անդրադառնում քննությունների անցկացման որակի, ինչպես նաև վարորդական վկայականի և հաշվառման վկայագրի հատկացման ժամկետների վրա:

Որպես 2017 թվականի գերակա խնդիր՝ առաջարկվում է ՀՀ մարզերում ճանապարհային ոստիկանության կողմից տրանսպորտային միջոցների հաշվառման, ինչպես նաև վարորդական վկայականների հատկացման ոլորտում բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավումը: Մասնավորապես, նախատեսվում է 2017 թվականին շարունակել ՀՀ Տավուշի մարզում հաշվառման-քննական ստորաբաժանման վարչական շենքի ու քննական ավտոդրոմի կառուցմանը, ինչպես նաև հաշվառման-քննական ստորաբաժանման կողմից տրանսպորտային միջոցների գրանցման և հաշվառման՝ «հուքագծի» եղանակով իրականացնելուն ուղղված աշխատանքները:

ՀՀ Տավուշի մարզում հաշվառման-քննական ստորաբաժանման վարչական շենքի և քննական ավտոդրոմի կառուցմանն ուղղված աշխատանքներն սկսվել են դեռևս 2015-16 թթ., և ըստ նախահաշվի դրանք ավարտին հասցնելու համար կպահանջվի 199 մլն դրամ:

Գերակա խնդիրն իրականացնելու նպատակով ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության համապատասխան արտաբյուջետային միջոցների հաշվին 2017 թվականին նախատեսվում է հատկացնել 99,5 մլն դրամ: Լրացուցիչ ֆինանսավորում ՀՀ պետական բյուջեից չի ակնկալվում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի իրականացումը կբարելավի Հայաստանի Հանրապետության մարզերում ճանապարհային ոստիկանության կողմից տրանսպորտային միջոցների հաշվառման, ինչպես նաև վարորդական վկայականների հատկացման ոլորտում բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների որակը:

189 Կենսաչափական տվյալներ պարունակող անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի ծրագրային ապահովումն ու սպասարկումն իրականացնելու համար համապատասխան ընկերության ընտրության գործընթացի իրականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

«Լեհական արժեթղթերի արտադրամաս ՊՎՊՎ» բաժնետիրական ընկերության հետ 2011 թվականին կնքված՝ կենսաչափական կողմնորոշիչներ պարունակող էլեկտրոնային անձնագրերի համակարգի ներդրման աշխատանքների (ծառայությունների) կատարման գնման պայմանագրի շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովվում է կենսաչափական տվյալներ պարունակող անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի շահագործումը, այդ թվում՝ կենսաչափական տվյալներ պարունակող անձնագրերի և նույնականացման քարտերի մատակարարման, կենսաչափական համակարգի ծրագրային և տեխնիկական սպասարկման հետ կապված բոլոր աշխատանքները: Նշված պայմանագիրը գործելու է մինչև 2017 թվականի ավարտը և հետևաբար անհրաժեշտություն է առաջացել «ՀՀ քաղաքացու անձնագրի մասին» և «Նույնականացման քարտերի մասին» ՀՀ օրենքներով նախատեսված կենսաչափական կողմնորոշիչներ պարունակող անձը հաստատող փաստաթղթերի տրամադրման գործընթացի շարունակականությունն ապահովելու նպատակով կազմակերպել կենսաչափական տվյալներ պարունակող անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի շահագործումն իրականացնող համապատասխան ընկերության ընտրության գործընթացը 2017 թվականի ընթացքում:

ՀՀ վարչապետի 2016 թվականի սեպտեմբերի 30-ին N 894-Ա որոշմամբ ստեղծվել է միջգերատեսչական աշխատանքային խումբ՝ կենսաչափական անձնագրերի և նույնականացման քարտերի ավտոմատացված համակարգի, ինչպես նաև հավաստագրման կենտրոնի, բնակչության պետական ռեգիստրի համակարգերի տեխնիկական վիճակը և մատակարար կազմակերպության հետ իրավապայմանագրային դաշտն ուսումնասիրելու, հիշյալ համա-կարգերի հագեցվածությունը գնահատելու, դրանց հետագա վերազինման, արդիականացման և (կամ) նոր համակարգերով փոխարինելու վերաբերյալ առաջարկություններ ներկայացնելու նպատակով: Միաժամանակ, հանձնարարվել էր ներկայացնել համակարգերի հետագա վերազինման, արդիականացման և (կամ) նոր համակարգերով փոխարինելու մասին առաջարկություն, ինչպես նաև մշակել տեխնիկական առաջադրանք՝ մրցութային եղանակով կենսաչափական անձնագրերի և նույնականացման

քարտերի նոր մատակարար ընտրելու նպատակով:
 Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ տեխնիկական առաջադրանքը մշակվելու է աշխատանքային խմբի կողմից, որպես ՀՀ կառավարության 2017 թվականի գերակա խնդիր, ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության կողմից նախատեսվում է իրականացնել կենսաչափական տվյալներ պարունակող անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի ծրագրային ապահովումն ու սպասարկումն իրականացնելու համար համապատասխան ընկերության ընտրության գործընթացը: Մասնավորապես, կապահովվի մրցույթի հայտարարումը, կազմակերպումը և անցկացումը՝ միջգերատեսչական աշխատանքային խմբի կողմից ներկայացված տեխնիկական առաջադրանքին համապատասխան, կամփոփվեն մրցույթի արդյունքները, կընտրվի կապալառու կազմակերպությունը, մինչև 2017 թվականի ավարտը կկնքվի նոր պայմանագիր:
 Գերակա խնդրի իրականացման համար լրացուցիչ ֆինանսավորում ՀՀ պետական բյուջեից չի ակնկալվում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի իրականացումը կերաշխավորի կենսաչափական տվյալներ պարունակող անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի շահագործումն իրականացնող համապատասխան ընկերության ընտրության գործընթացը 2017 թվականի ընթացքում:

Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարություն

190. Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի կողմից ուրվագծված արտաքին քաղաքական ուղենիշների, տրված հանձնարարականների և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի կատարման աշխատանքների վերաբերյալ

Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի կողմից ուրվագծված արտաքին քաղաքականության ուղենիշների և տրված հանձնարարականների հիման վրա ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության աշխատանքներն ուղղված են արցախյան հիմնախնդրի խաղաղ կարգավորմանը, Հայաստանի արտաքին անվտանգության ռազմաքաղաքական բաղադրիչի ամրապնդմանը, Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչմանը, պետության զարգացման համար արտաքին բարենպաստ պայմանների ապահովմանը, երկրի հեղինակության ամրապնդմանը, արտերկրում Հայաստանի Հանրապետության և նրա քաղաքացիների շահերի պաշտպանությանը, միջազգային ասպարեզում Հայաստանի դիրքորոշումները ներկայացնելուն, միջազգային կազմակերպություններում ու գործընթացներում ներգրավվածության խորացմանը, բարեկամ և գործընկեր երկրների հետ համագործակցության առավել ամրապնդմանը:

Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության հզորացման, արտաքին շուկաներում մրցունակության բարձրացման, տնտեսական կառույցների այժմեականացման, Հայաստանի տնտեսական ներուժի բազմապատկման և կայուն զարգացման նպատակով ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության աշխատանքներն ուղղված են միջազգային և տարածաշրջանային տնտեսական ու ֆինանսական կառույցների հետ հարաբերությունների զարգացմանը,

Հայաստանի էներգետիկ անվտանգության ապահովմանը, հաղորդակցության ուղիների ապաշրջափակմանը, զարգացմանն ու դիվերսիֆիկացմանը, հայրենական արտադրանքի արտահանման համար նոր շուկաների բացահայտմանը և արտաքին ներդրումների խրախուսմանը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ

Վ. ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ